

Tataroha Diana I Sulie A Jisas Kraes Nge A Matiu E Uusue

?A tei ni e uusue uusu-uusu ienini?

A Matiu ngaeta iini aana aawalai hurula'aa mwana rue ni e uusue Tataroha Diana ienini. Hola'ina'o a Matiu oto mwane ko pwelo-pwelo mwala ingeie mo Jiu aana ko totola to'oha aana takis mwaanire huni nii'i nana aalahanga ni Rom. Leesie Matiu 9:9. Maholo a Mak na a Luk kirerue ere i sulie a Matiu i laona mo uusu-uusu ikirerue, kirerue haara'inie no'one aana ngaeta sata uri, a Livae. Leesie Mak 2:14 na Luk 5:27.

?E uusue uusu-uusu ienini hunie kira tei?

A Matiu e uusue Tataroha Diana ienini hunie mwala ingeie, mo Jiu.

?Nga taa e rau-reu maholo e uusue uusu-uusu ienini?

Mo propet aana Haiholota'inge Lalahu'e kire taroha'inie uri a God kei uusunge'inie mai nga tohungai mwane kire kei saie aana "Kraes," na uri a porona kei haro ha'a-uurie mo Jiu mwaanie walu ola aela nge ko waelie mauriha'ada. Oto mo Jiu kire talei maa-maa'oohie a Kraes oto mola tarau. Ta'e ma'alana e urine, maholo a Jisas e lae mai laona walumalau, mo Jiu kire ka'a hiiwalaimoli ike uri a Jisas oto a Kraes. Aena mei olana nge a Matiu

ko tohungēi tolahi'e i sulie nga taa kei re'usie mo Jiu mala uri kire ko leledie oto a Kraes, iini nge a God e uusunge'inie mai hunie ke ne'ie a ha'a-uuritada na inemaui ikire. E lio mala a Matiu e uusue Tataroha Diana ienini i na'ona mo Rom kire oho suuhe'inie huilume i Jerusalem, mei olana e rau aana halisi e hiu aawala haahuu i purine hutelana a Jisas (70 A.D.). Maholo mo Rom kire waelie i Jerusalem urine, kire uunue no'one Nume Maa'i Peine mo Jiu aana dunge, na kire horo maesie mo tangalai sinolai Jiu.

?E uusue uusu-uusu ienini huni taa?

A Matiu e uusue ahutana mo olana hunie mo Jiu kire ke lio saie uri a Jisas, nge a Kraes ni otona, na uri ingeie oto aalaha ikire to'ohuu. Mo maholo hunge a Matiu e lae pe'i haa-haata'inie mo ere-erenga i sulie a Kraes i laona Haiholota'inge Lalahu'e, nge kire si tohungēi lae mai oa aana maholo a Jisas e lae mai ii'o i welumalau. Tataroha Diana a Matiu ienini oto tohungana leu diana huni aehota lo'ohi saenanaunge i sulie Haiholota'inge Haalu, aena aana e hele tarakonie Haiholota'inge Lalahu'e na Haiholota'inge Haalu. A Matiu e haata'i diana aana no'one uri Aalahanga a God e ka'a urihana ike nga aalahanga mola ni welumalau aana nga ta'a-ta'a leu, na e ka'a ike ta'e i Lengi mola hali'ite. Ta'e Aalahanga a God nge maurihe oto huu ni ngeena aani tola i sulilana a God, maurihe nge a God ko aalaha haahie.

?Nga taa ni mo pweu ni wala i laona uusu-uusu ienini?

aalahanga, a Jisas ingeie oto a Kraes, ha'a-oainge, oodota'inge, palonga, God a Mama'a

?Nga taa ni ngaeta mo eehu'i tatala i laona uusu-uusu ienini?

Matiu 2:2, Matiu 28:19, Na mo eehu'i pweu i sulie mauringe a God ko aalaha haahie nge Matiu 5—7.

?Nga taa ni mo eehu'i ne'isaenga i laona uusu-uusu ienini?

Hutelana a Jisas

(1:1—2:23)

A Jon Loto Maa'i e dau aakau aana mwala hunie kire ke lulu i sulie a Kraes.

(3:1—4:11)

A Jisas e dau esunge i laona po'o ni henue i Kalili.

(4:12—14:12)

A Jisas e dau esunge i matolana mo Aapoloa Aaopa mwaanie i Kalili.

(14:13—17:20)

A Jisas e dau esunge lo'u i Kalili.

(17:20—18:35)

A Jisas e dau esunge i laona po'o ni henue i Jjudia.

(19:1—20:34)

A Jisas e ii'o i Jerusalem aana mo dinge i na'ona e mae.

(21:1—25:46)

A Jisas e mae na e mauri eeliho'i lo'u.

(26:1—28:20)

A Jisas E Hute

Aana Komu A Deved Inemauro
LUK 3:23-38

¹ Ie uusu-uusu aana mo na'ohai weuwana a Jisas Kraes uure oto mai aana pongine a Ebrahim lae mai hule aana a Deved Inemauro, na hunie a Jisas Kraes.

² A Ebrahim aamana Aesak,[†] na a Aesak aamana Jakob, na a Jakob aamana Jiuda na mo mwane aasine,

³ na a Jiuda aamana Peres (aasine a Sera na nikadarue a Tama), na a Peres aamana Hesron, na a Hesron aamana Ram,

⁴ na a Ram aamana Aminadab, na a Aminadab aamana Nason, na a Nason aamana Salmon,

⁵ na a Salmon aamana Boas (nikana a Rehab), na a Boas aamana Obed (nikana a Rut), na a Obed aamana Jesi,

⁶ na a Jesi aamana Deved Inemauro.

Na a Deved Inemauro aamana Solomon (nge e hute aana hu'e e to'o-to'o aana ka'u a Iuraa),

⁷ na a Solomon aamana Rihoboam, na a Rihoboam aamana Abaeja, na a Abaeja aamana Asa,

⁸ na a Asa aamana Jehosapat,

[†] **1:2** 1:2 Aana tolahaka, tohungana aamana nga iini kie sai haara'inie "aamana," na mwane nge e ha'ahutaa aamana kie sai haara'inie "weuwana." Kie ka'a sai haara'inie weuwana nga iini mala aamana, ta'e mo Jiu e aoopa mwaanikie aana nga Jiu e sai haara'inie iini nge e ha'ahutaa aamana aana "aamana." Oto aana uusulana hute-hutanga a Jisas i leu, ngaeta mo iini nge a Matiu e unue uri ingeie "aamana nga iini," ta'e ne'isaenga aana uri mwane ngeena ingeie weuwana mola.

na a Jehosapat aamana Joram,

na a Joram aamana Iusaea,

⁹ na a Iusaea aamana Jotam,

na a Jotam aamana Ehas,

na a Ehas aamana Hesekaea,

¹⁰ na a Hesekaea aamana Manase,

na a Manase aamana Amon,

na a Amon aamana Josaea,

¹¹ na a Josaea aamana Jekonaea na mo mwane aasine nge kire hute aana maholo mo Babilon kire laue mo Israel mwaanie i Jerusalem.

¹² Na a Jekonaea aamana Sialtiel aana maholo mo Israel kire ii'o wau aana aalahanga i Babilon,

na a Sialtiel aamana Serababel,

¹³ na a Serababel aamana Abaeud,

na a Abaeud aamana Elaeakim,

na a Elaeakim aamana Aso,

¹⁴ na a Aso aamana Sadok,

na a Sadok aamana Akim,

na a Akim aamana Eliud,

¹⁵ na a Eliud aamana Eleasa,

na a Eleasa aamana Matan,

na a Matan aamana Jakob,

¹⁶ na a Jakob aamana Josep nge e to'o aana a Meri

na a Meri nikana a Jisas, sailana uri a Kraes.

¹⁷ Oto uure aana a Ebrahim lae mai hule aana a Deved Inemauro, aawalai na'ohai hute-hutanga mwana hai. Na uure lo'u aana Deved Inemauro lae mai hule aana maholo mo maelonga kire toolea mo Israel hunie aalahanga ikire i Babilon, ngaeta aawalai na'ohai hute-hutanga mwana hai

lo'u. Na ngaeta aawalai na'ohai hute-hutanga mwana hai lo'u, uure aana maholo mo Babilon kire toolea mo Israel hunie i Babilon lae mai hule aana maholo a Kraes e hute.

Hutelana A Jisas Kraes

LUK 2:1-7

¹⁸ Hutelana a Jisas Kraes e lae uurini. A Meri, nikana Jisas e haiholota'i huni to'o aana a Josep, ta'e i na'ona kirerue ke si ii'o ruru, a Meri ko hi'e-hi'e oto aani mwela aana Li'oa Maa'i.

¹⁹ A Josep mone nga mwane oodota'i, na e ka'a sare ha'amasaa ike keni ingeie a Meri i maana mwala, oto ko lo'o-lo'onga'i huni toli'aasie mola mwa-mwanoto maraana.

²⁰ Maholo a Josep ko lo'o-lo'onga'i ue urine, ensel a God ko si wa'araa hunie aani ma'ahu-polenga na ko te'uri, "Josep, iini o hute mai aana komu a Deved Inemaui, su'uri me'u huni to'o aana a Meri. Kele mwela nge ko hi'e-hi'e aana ngeena, e lodo aana Li'oa Maa'i.

²¹ A Meri kei ha'ahutaa kele mwela mwane, oto o ke haara'inie aana a Jisas, oolivilana uuri, 'God ko ha'a-uuri.' O ke haara'inie urine aena aana ingeie kei ha'a-uurie mwala ingeie mwaanie mo ooraha'aa ikire."

²² Mo ola ienini ko reu huni ha'a-oaie nga taa a God e unue aana propet uuri,

²³ *Nga keni raori'i kei hi'e-hi'e aani mwela, na kei ha'ahutaa kele mwela mwane, na kire kei saie aana Imaniuel, Aesaea 7:14 ere-oolivilana uuri, "God pe'ikie."*

²⁴ Oto i purine ma'ahu-polenga ngeena, nge a Josep ko si to'o aana a Meri na ko deu i sulie nga taa ensel a God e unue hunie.

²⁵ A Josep e lio i suli diana aana a Meri mala keni raori'i lai hule aana a Meri e ha'ahutaa kele mwela mwane ngeena. Oto a Josep e si haara'inie kele mwela mwane ngeena aana a Jisas.

2

Mo Mwane Saenanau

Uure I Pwaalana Sato

Kire Ha'apaina'aa A Jisas

¹ A Jisas e hute i Betlehem aana po'o ni henue i Jiudia, aana maholo a Herod Inemauro Peine † ko aalaha. Oto lo'u i purine a Jisas e hute, ngaeta mo mwane saenanau kire uure oto mai ha'atau i pwaalana sato, kire ko lae oto mai hule aana hanue paine i Jerusalem. Mo mwane ngeena kire tohungai saenanau i sulie lo'onga'inge aana mo hee'u ta'au i salo.

² Oto mo mwaena ko dolosi uuri, “?Kele wee-wee e hute i tei, iini nge kei aalaha haahi'omu mo Jiu? Melu lae oto mai huni pouruuru ni ha'ama'unge aana, aena aana melu leesie ho hee'u ingeie ta'au aana hanue i'emeelu i pwaalana sato.”

³ Maholo a Herod e rongoa mo wala ngeena, ko tohungai tolahi'e oto liutaa, na ahutana mo Jerusalem kire ko tolahi'e oto no'one pe'ie.

† **2:1** 2:1 A Herod Inemauro Peine e tala'ai aalaha aana ola mala hai aawalai helisi i na'ona hutelana a Jisas (37 B.C.). E aehotaa komu ni aalahanga ingeie, na e oolu kalena, a Herod Pilip Rue, na a Herod Akeleas, na a Herod Antipas, kire mani aalaha aana e oolu po'o ni henue ni Israel i purine maenga ingeie.

⁴ Oto e loko a ahutana mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, ko dolosi aada uuri, “?A Kraes kei hute i tei?”

⁵ Oto kire ko aalamie uuri, “A Kraes kei hute i Betlehem aana po'o ni henue i Jiudia. Aana ngaeta propet e uusue ka'u uuri,

⁶ *Betlehem aana po'o ni henue i Jiudia, mwaanie o lo'onga'inie uri o mwai-mwei. I'oe oto ngaeta na'ohai henue i Jiudia, aena aana nga na'ohai aalaha kei uure mwaani'o, iini huni na'ona mwala ineu, mo Israel.”* *Maeka 5:2*

⁷ Mango urine, a Herod e si soi mumuni aana mo mwane uure i pwaalana sato na ko heitale mwaanire maholo uri taa nge kire leesie ho hee'u ngeena.

⁸ Oto ko uusunge'inire hunie i Betlehem pe'ie mei wala uuri, “Omu ke lae, na omu ke lai heitale diana hunie kele mwela ngeena, na maholo omu ko lio oodoie, omu ke aaliho'i mei ha'arongou, hunie ineu no'one ne ke lai pouruuru ni ha'ama'unge aana.”

⁹⁻¹⁰ Purine mo mwane ngeena kire rorongu i sulie walana a Herod, kire si lae mwaanie, na kire ko lae oto hunie i Betlehem. Maholo na ikire ue i sulie tala, kire ko he'i leesie lo'u ho hee'u nge kire leesie ka'u ta'au i pwaalana sato. Mo mwane ngeena kire ko tohungai ilenimwa'e oto liutaa aana kire ko he'i leesie lo'u ho hee'u ngeena. Ho hee'u ngeena e lae i na'oda hule aana e lai ha'adau oto i hahona nume nge kele wee-wee aana.

¹¹ Maholo kire sili i nume na kire ko leesie kele wee-wee na nikana, a Meri, oto kire ko pouruuru i na'ona ni ha'ama'unge aana. I leune

kire ko tahananie mo mwe'i ikire, na kire ko tahoā mo ola diana hali'ite mala kol na e ro taungei dango wau-wesu nge kire haara'inie frankinsens na mur, mo ola nge holiteni e paine hiito'o, na kire ko nii'i oto hunie.

¹² Purine leune e mango, kire si eeliho'i takoie hanue ikire. Ta'e kire ka'a liu ike lo'u i saana Herod, aena aana a God e unue oto hunire aani ma'ahu-polenga uri kire ke su'uri liu lo'u i saana. Oto kire lai liu aopa mola mwaanie.

Kira Josep Kire Tahi Hunie I Ijip

¹³ Oto i purine mo mwane kire aaliho'i, ensel a God ko haata'i lo'u hunie a Josep aani ma'ahu-polenga na ko te'uri hunie, "A Herod kei lo'ohie kele wee-wee huni horo maesie. Ta'ela'i na o ke tahile'inie kele wee-wee na nikana oto hunie aalahanga mo Ijip, na omu ke ii'o ka'u weu i leune lai hule aana ne kei saronai unue lo'u huni'omu."

¹⁴ Oto a Josep e ta'ela'i pe'ie kele mwa'u na nikana i rodo, kiraelu ko tehi oto hunie i Ijip.

¹⁵ Kire ii'o wau i leune lai hule aana a Herod Inemaui Peine e haro mae. Leune e rau huni ha'a-oaie nga taa a God e unue ka'u aana ngaeta propet uuri, *Nou soie a kaleku mwaanie i Ijip. Hosea 11:1*

A Herod Inemaui Peine E Horo'ie

Mo Mwela I Betlehem

¹⁶ Maholo a Herod Inemaui Peine e saie uri saenanaunge mo mwane i pwaalana sato e liue oala'inge aaela ingeie, e tohungēi saewasu oto liutaa. Oto e si lo'o-lo'onga'inie nga taa mo mwane i pwaalana sato kire ere-ere i sulie

maholo nge kire hola'i leesie ho hee'u ngeena. Oto e si uusunge'inie mo ramo aana mae ingeie hunie i Betlehem na mo henue lo'u kara'inie, hunie kire ke horo mangoa ahutana mo mwela mwane kire si hute lae hule aana mo iini nge e ro halisi e mango oto aada.

¹⁷ Oto nga taa nge a Propet Jeremaea e unue e to'ohuu oto, aana e unue uuri,

¹⁸ *Kire rongoa ngaranga oto paine aana huilume i Rama, ngaranga pe'i saehuunge oto paine, aana mo teite ni Jiu † ko ngara-ngarasie mo kaleda. Saeda na e ka'a dodo oto, aana mo mwela ikire, kire ai'aa mango mwaanire. Jeremaea 31:15*

Kira Josep Kire Ooli

Mwaanie I Ijip

¹⁹ Purine a Herod Inemauro Peine e mae oto, ensel a God e haata'i lo'u hunie a Josep aani ma'ahu-polenga i Ijip,

²⁰ na ko te'uri, "Ta'ela'i na o ke toolea kele mwa'u na nikana, na omu ke lae lo'u hunie aalahanga i Israel, aana mo iini kire dau-deu ni horo'ie kele wee-wee, kire mae oto."

²¹ Oto a Josep e ta'ela'i pe'ie kele mwa'u na nikana, oto kire ko lae lo'u hunie i Israel.

²² Maholo a Josep e rongoa uri kalena a Herod Inemauro Peine, a Akeleas, ko aalaha lo'u aana po'o ni henue i Jiudia oolisia aamana, ko si tohungai me'u huni lae lo'u weu i leune. Ta'e a

† **2:18** 2:18 Erenga ni Krik e ere i sulie "a Resel," keni nge e to'o aana a weuwe Jekob oto wai na'o. Na mo Jiu kire sai unue satana maholo kire ko aalahuu aana ahutana mo teite.

God e ha'ananaue a Josep aani ma'ahu-polenga, oto e si lae hunie po'o ni henue i Kalili,

²³ ko lai ii'o aana huilume i Nasaret. Na nga taa mo propet kire unue e to'ohuu oto aana kire unue uuri, "Kire kei saie aana mwane ni Nasaret."

3

A Jon Loto Maa'i

E Laeliwala I Henuesala

MAK 1:1-8; LUK 3:1-18; JON 1:19-28

¹ Oto aana maholona, a Jon Loto Maa'i e lae mai i laona hanuesala aana po'o ni henue i Jiudia, na ko aehota lae-laeliwala oto uuri,

² "Omu ke aali'u to'ohuu mwaanie ooraha'aa aena aana Aalahanga a God ko kara'ini oto mai."

³ A Jon ingeie oto mwane nge a Propet Aesaea e ere-ere rarangana uuri, *Nga iini ko soi-soi peine i laona hanuesala uuri, "Omu ke dau aakau aana tala loosie laenga mai a Aalaha, na omu ke ha'a-oodohie tala ni lae ingeie."*

Aesaea

⁴ A Jon e ho'o-ho'osie mola to'oni aaela kire asuie aana iihune kamel, na e ho'osie haahie danumana roroto'oni aani te'e-te'ei puluke.† Na ngaulaa ingeie oto mo oru na mo ngingidue.

⁵ Na mwala oto hunge kire uure oto i Jerusalem, na mwaanie ta'ena nga leu lo'u aana po'o ni henue i Jiudia, na oto ahutana mo henue kali-kelie wai peine i Jodan, na kire ko meni lai loo-loko i saana.

† **3:4** 3:4 A Propet Elaeja e sai ho'osie mo to'oni aaela urine oto i na'o. Leesie 2 Kings 1:8.

⁶ Mwala ngeena kire ko ha'ahoue oto mo ooraha'aa ikire, oto a Jon ko si loto maa'i aada i laona wai peine i Jodan.

⁷ Mwala hunge aana mo Parise na aana mo Sadiusi, ikire no'one kire lae mai saana hunie ke loto maa'i aada. Ta'e maholo a Jon e leesie urine, e si te'uri hunire, "!'I'omu oto mo mwaa ala-ala! ? Omu ko lo'o-lo'onga'i uri mala omu ko loto maa'i ha'alaa, omu ko tehisie saewasunge a God nge kei lae maine?

⁸ !E aasa! Ta'e omu ke hungu eeni hue-huei ola diana i laona mau-meuringe i'omu huni haata'inie uri omu oonisa'e to'ohuu oto mwaanie ahutana mo ooraha'aanga i'omu.

⁹ Na mwaanie omu lo'o-lo'onga'inie uri omu kei tehisie saewasunge a God, aena aana omu hute aana komu a Ebrahim. Leune e sa'a pe'i'omu ike aana no ko unue huni'omu uri a God e sai hu'isie mola mo heu ienini hunie kire ke ne'i iinoni haalu hunie komu a Ebrahim.

¹⁰ Aana a God e urihana mwane e ne'i aakau oto aana hakesi i ae'aena mo ei, na mo ei nge kire ka'a hungu ike aani hue-huei ei diana, kei tohu aasi'i na aasileni kei lae i laona dunge.

¹¹ "Ineu no ko loto maa'i eemi'u aani wei huni haata'inie uri omu oonisa'e oto mwaanie mo ooraha'aanga i'omu. Ta'e iini nge kei lae mai puriku, ingeie e paine lo'u liutaa aaku, hule aana ineu na nou ka'a diana malisine ne ke asu mala koni-konihe huni luhesie ho'ohaahi'ae ingeie. Ingeie ke si loto maa'i aana ngaeta mwala aana Li'oa Maa'i, na ngaeta mwala kei lotohire aana dunge ni ha'amotaahinge.

¹² Ingeie ni e to'o aana nanamanga huni leie

ahutana iinoni. Aana e urihana iinoni nge ko ta'aasie mo hule-hulei kooni mwaanie mo tohungai ola. Oto ko si ne'i konie mo tohungai ola i lengine haa i laona nume ni duru ingeie. Ta'e mo hule-hulei ola aaela ngeena, nge kei uunu'i aana dunge nge e sa'a mwa'a lo'u."

A Jon E Loto Maa'i Aana A Jisas

MAK 1:9-11; LUK 3:21-22

¹³ Aana maholona a Jisas e uure i Kalili ko lae hunie i Jodan uri hunie a Jon ke loto maa'i aana.

¹⁴ Ta'e a Jon ko sare uure honosie leune, oto ko te'uri, "E malisine uri i'oe ni o ke loto maa'i eeku. ?Ta'e e ue o ko si unue mola uri ineu ne ke loto maa'i eemu?"

¹⁵ Oto a Jisas ko aalamie a Jon uuri, "Toli'aasie ke rau oto urine, hunie kure ke dau i sulie nga taa a God e saeto'o aana." Oto aena aana a Jisas e ere urine, a Jon e si loto maa'i aana a Jisas.

¹⁶ Maholo a Jon e loto maa'i mango aana a Jisas, a Jisas e si lae poi uure i reune wai, na i Lengi ko taha oto, na ko leesie oto Li'oa a God ko siho mai mala hiroikuu, na ko lae mai oo'a oto i lengine a Jisas.

¹⁷ Na aana maholona no'one mei wala e uure mai ta'au i Lengi ko te'uri, "Hahu'ana kaleku ni ienini, na nou tohungai manata diana hunie, na no ko ilenimwa'e oto liutaa haahie."

4

A Satan E Malaahongana A Jisas

MAK 1:12-13; LUK 4:1-13

¹ Oto Li'oa Maa'i a God e na'ona lo'u a Jisas huni lae i laona hanuesala hunie a Satan kei malaahongana.

² A Jisas e ii'o i laona hanuesala hunie hai aawalai hei dinge na hai aawalai hei rodo, na e ka'a hikana nga mei ngeulaa aana maholona, oto ko hiolo.

³ Oto a Satan e lae mai saana na ko te'uri hunie, "Mala o ko ne'ie Kalena God to'ohuu, o ke unue mo heu geena ke ne'i bred."

⁴ Ta'e a Jisas e aalamie ko te'uri, "Mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *Iinoni e sa'a mauri ike mola aani bred hahaiteli, ta'e walana a God ha'alaa ko meuri aana.*" *Diutronomi 8:3*

⁵ Oto a Satan ko he'i toolea lo'u a Jisas i Jerusalem, na ko lai ha'a-uuresie oto ta'au i lengine ho susumaa aana Nume Maa'i Peine,

⁶ ko si te'uri lo'u hunie, "Mala o ko ne'ie Kalena God to'ohuu, o ke toli'aasi'o uure i lengi i leu hunie o ke teke hao i aano. Aana mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *A God kei uusunge'inie mo ensel ingeie hunie kire ke tala'ahua'o aana nimada, mwaanie ae'aemu e hite aana nga ho heu.*" *Sam 91:11-12*

⁷ Oto a Jisas ko aalamie a Satan uuri, "Ta'e mo Uusu-uusu Maa'i e unue no'one uuri, *Omu ke su'uri oohongie a God Aalaha i'omu.*" *Diutronomi 6:16*

⁸ Oto a Satan ko he'i toolea lo'u a Jisas hunie toloi henue e lai lengi liutaa, na ko haata'inie aana ahutana mo henue paine aana walumalau ie, na oto ta'ena nga ola manikulu'e aani.

⁹ Na a Satan ko te'uri hunie a Jisas, "Mala uri o kei pouruuru ni ha'ama'unge aaku na o kei palo-

paloau, nge ne kei niie ahutana mo ola ienini namue.”

¹⁰ Oto a Jisas ko aalamie lo'u uuri, “Tahi mwaanieu Satan aana mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *Omu ke palo-paloo mola ta'e a God Aalaha i'omu, na omu ke asu mola nana ta'e ingeie hali'ite.*” *Diutronomi 6:13*

¹¹ Oto aana maholona a Satan e lae mwaanie a Jisas, na mo ensel ko si lae oto mai saana huni pe'ie.

A Jisas E Aehota

Ha'a-ha'a-uusulie Mwala

MAK 1:14-15; LUK 4:14-15

¹² Maholo a Jisas e rongoa uri a Jon ingeie i laona nume ni ho'o, oto ko lae oto hunie po'o ni henue i Kalili.

¹³ Aana maholona a Jisas e lai liu i Nasaret, oto e lai ii'o aana huilume i Kapaneam kara'inie Aasi I Kalili aana po'o ni henue e ro komu ni Jiu, a Sebulun na a Naptali.

¹⁴ A Jisas e lai ii'o i leune huni ha'a-oaie nga taa nge a Propet Aesaea e unue uuri,

¹⁵⁻¹⁶ *Raa-raa e raa haahire mo iini aana po'o ni henue a Sebulun na a Naptali, na mo iini po'o i eesi aana wai i Jodan, na mo Aapoloa Aopa aana po'o ni henue i Kalili. Mwala ngeena kire ii'o ka'u i laona rodohono na i mamalutana maenga, ta'e maholo ie, kire ko si leesie matapwanga paine. Aesaea 9:1-2*

¹⁷ Uure aana maholona a Jisas e lai ii'o i Kapaneam, na ko aehota lae-laewala uuri, “Omu ke aali'u mwaanie mo ooraha'aanga i'omu aena aana Aalahanga a God ko kara'ini oto mai.”

A Jisas E Soie

Hai Mwane Wee-Weesi

MAK 1:16-20; LUK 5:1-11

¹⁸ Maholo a Jisas e lae-lae i reune Aasi I Kalili na ko leesie e ro mwane wee-weesi, kinerue ko weesi aana hu'o. Ngaeta mwane oto a Saemon nge ruana nga sata ingeie a Pita, na a Andru, aasine.

¹⁹ Oto a Jisas ko te'uri hunirerue, "More ke lae mai, na more ke lulu i sulieu hunie ne ke ha'asai'omore'i aana tolahai weesinganga hunie mo iinoni."

²⁰ Oto e ro mwaasine ngeena ko tolana toli'aasie oto mo hu'o ikirerue, na kinerue ko lulu i sulie oto a Jisas.

²¹ Oto maholo ko ada lo'u hao, na ko he'i leesie lo'u ngaeta ro mwaasine, a Jemes na Jon e ro kalena Sebedi. E ro mwaasine ngeena pe'ie aamadarue ikiraelu i laona iiola, kire ko seumaana hu'o ikiraelu. Oto a Jisas ko soie lo'u e ro mwaasine ngeena hunie kinerue ke lulu i sulie no'one.

²² Oto lo'u mola aana maholona, e ro mwaasine ngeena kinerue ko toli'aasie oto aamadarue i laona iiola, na kinerue ko lulu i sulie oto a Jisas.

Mwala Hunge Kire Aehota

Lae I Sulie A Jisas

LUK 6:17-19

²³ A Jisas e lae-lae kalie ahutana mo henue aana po'o ni henue i Kalili, pe'i ha'a-uusulinge i laona mo nume ni palo-palo mo Jiu, na pe'i taroha'inilana Tataroha Diana i sulie Aalahanga

a God. Na e ha'a-uurie no'one ahutana mwala nge kire to'o aana ta'ena nga maelaa hai aaopa'i.

²⁴ Oto tataroha aana a Jisas e taro oto i sulie ahutana mo henue aana po'o ni henue i Siria. Oto mwala ko toolea oto mai mwala hunge pe'ie mo maelaa hai aaopa'i i saana a Jisas, mo iini sapesalunge e paine aana sapeda, na mo iini mo li'oa aaela nge aada, na mo iini kire ko kokoko'a, na ngaeta mo iini sapeda e mae mango oto. Ta'e a Jisas e ha'a-uurire mango.

²⁵ Na aana maholona mwala hunge ko si lae mai huni lae i sulie a Jisas, uure mwaanie i Jerusalem na mo po'o ni henue i Kalili na i Dekapolis na i Jjudia na aapa po'o ta'au aana wai i Jodan.

5

Ilenimwa'enga To'ohuu

E Aaopa Mwaanie

Ilenimwa'enga Ni Welumalau

LUK 6:20-23

¹ Maholo a Jisas e leesie uri mwala hunge ko lae i sulie, oto ko hanetaa ta'au i lengine uuwo. Na maholo e ii'o i aano huni ha'a-uusuli, mo pwaarongoisuli ingeie kire ko meni loko oto mai saana.

² Oto a Jisas ko aehota ha'a-uusulire oto uuri:

³ “Deidehie mo iini nge kire saie uri kire saeto'o aana a God,
aena aana Aalahanga a God oto to'olada.

⁴ Deidehie mo iini nge kire ii'o ni saehuu,

aena aana a God kei ha'adodoa taane saeda.

⁵ Deidehie mo iini nge kire ko ha'amwai-mwei'ara,

aena aana kire kei to'o aana oto mo ola diana a God e haiholota'i huni nii'i hunie mwala ingeie.

⁶ Deidehie mo iini nge kire ko hiolo na kire ko maarou hunie oodo-oodonga,

aena aana kire kei pote taane.

⁷ Deidehie mo iini nge kire sai hei-aamasi,

aena aana a God kei aamasire no'one urine.

⁸ Deidehie mo iini nge saeda e rere'a na e manola, aena aana kire kei ii'o pe'ie a God.

⁹ Deidehie mo iini nge kire ko esuie hanuelamanga,

aena aana a God kei saire aana mo kalena.

¹⁰ Deidehie mo iini nge mwala ko teunge'inire haahie oodota'inge,

aena aana to'olada ni oto Aalahanga a God.

¹¹ “Oto i'omu na mwala kei teunge'ini'omu no'one urine, na kire kei ere aelasi'omu, na kire kei pwelu wala eero-eero no'one i lengimiu urine, aena aana omu ko lulu i sulieu, ta'e ma'alana e urine omu ke ile-ilenimwa'e mola.

¹² Omu kei ile-ilenimwa'e oto lo'u liutaa, aena aana waaitemiu e paine oto ta'au i Lengi. Na urine e haata'i diana aana uri omu urihana mo propet a God oto i na'o, aana mwala i na'o kire taunge'inire no'one urine.”

Kira Hiiwalaimoli E Urihana

Ahaa Na Raa-raa

MAK 9:50; LUK 14:34-35

13 Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u hunie mo pwaarongoisuli ingeie, "I'omu oto domana ahaa hunie mo iinoni aana walumalau ie. Ta'e omu ke saie uri dianaha'ana ahaa nge kei ei'aa mwaanie, o sa'a roro'a ni esuie lo'u hunie ke ahaala. Mala ko urine oto, na e ka'a diana ike lo'u hunie nga mei ola eena. Na aasilana kei lae oto mola i sulie tala na mwala kei uuri puli-pulisie oto."

14 Na a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "I'omu oto domana raa-raa hunie mo iinoni aana walumalau ie. Hanue nge e ii'o i lengine uuwo, e sa'a hahu'ei mumuni ike mwaanie mwala huni leesie.

15 Na maholo nga iini ko ha'akaunie nga laite, e sa'a pwaoha'inie ike nga nime haahie, ta'e kei ne'i haada'i aana hunie ke raangie ahutana mwala i laona nume.

16 Oto i'omu, omu ke urine no'one. Raa-raa i'omu ke raangie ahutana mwala, hunie kire ke lio saie mo ola diana nge omu ko esui'i na kire ke soi ha'amanikulu'aa Aamamiu i Lengi i tehula'ani."

Ha'atolanga A Mosis Kei Oa Taane

17 Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Mwaanie omu lo'o-lo'onga'inie uri nou lae mai huni ta'aasie mo Ha'atolanga a Mosis, na mo ha'a-uusulinge mo propet. !Ha'ike! Nou ka'a lae ike mai huni ta'aasi'i, ta'e huni ha'a-oai'i.

18 To'ohuu no ko unue huni'omu uri kei hule aana i Lengi na i aano kei suu, na nga ta'a-ta'a kele nganga'ai ola aana mo Ha'atolanga a Mosis e sa'a roro'a ai'aa ike, hule aana kire kei haro oa mango.

19 Oto mala nga iini ko heitohea nga ta'a-ta'a kele iini aana mo Ha'atolanga, na ko ha'a-uusulie ngaeta mwala huni heimaanie tolahai ola aaela ingeie, nge ha'a-uusuli aaela ngeena ha'amwai-mwei'alana kei lae aana Aalahanga a God. Ta'e nga iini nge ko lulu i sulie ahutana mo Ha'atolanga na ko ha'a-uusulie ngaeta mwala huni lulu i sulii mala ingeie, nge ingeie ngeena ha'apaina'alana kei lae aana Aalahanga a God.

20 Oto no ko unue huni'omu uri mala oodota'inge i'omu e ka'a paine liutaa aana oodoodonga mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, omu sa'a roro'a ni adona ike silinge i laona Aalahanga a God."

Lo'onga'inge Ni Saewasunge E Aaela No'one Mala Horonga

21 Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Omu rongoa oto uri Ha'atolanga a Mosis e unue uuri, *Mwaanie o talei horo maesie nga iini. Eksodas 20:13*
Na nga iini ko talei horo, kire kei toolea i laona leinge. Diutronomi 17:8

22 Ta'e ineu, no ko unue huni'omu uri mala nga iini ko saewasulie aasine, e malisine uri ke lae no'one mola i laona leinge. Na nga iini ko ere aaelasie aasine, nge e adona tolalana i na'ona pulitaa ni na'ohai pris hunie leilana. Na nga iini ko haara'i 'Pweu' aana aasine, nge kei lae i laona dunge ni ha'amotaahinge.

23 Aena ngeena, mala o ko toolea mai uu-
 raa'inge i'oe takoie ora ni uunu-uunu huni niie
 hunie a God, na o ko aamasito'o aana i leune uri
 aasimu ko saewasuli'o,

²⁴ o ke tolana toli'aasie ka'u uuraa'inge i'oe i epine ora ni uunu-uunu, na o ke lae ka'u huni uure ruru pe'ie aasimu. Purine uure-rurunge ngeena e mango, o ke si lae mai niie uuraa'inge i'oe hunie a God.

²⁵ “Na mala uri nga maelonga i'oe ko sare toole'o i laona leinge, o ke uure ruru oto lau-leu pe'ie maholo i'omore'i ue i sulie tala takoie nume ni lei-lei. Mala o ka'a te'urine, nge maelonga i'oe kei toli'aasi'o hunie mwane lei-lei na a lei-lei kei toli'aasi'o i nimana mo ramo, oto kire kei aasi'o i laona nume ni ho'o.

²⁶ To'ohuu no ko unue oto huni'o uri o sa'a roro'a ni iisitaa ike na o ka'a saru su'u mangoa mei to'oha nge kire holosie huni'o.”

Lo'onga'inge Huni Mesinge E Aaela No'one

Mala Masinge To'ohuu

²⁷ Oto a Jisas ko lae pe'i ha'a-uusuli lo'u uuri, “Omu rongoa oto no'one uri Ha'atolanga a Mosis e unue uuri, *Mwaanie o aeni ola. Eksodas 20:14*

²⁸ Ta'e ineu, no ko unue huni'omu uri nga iini nge ko to'omaaie mola nga keni pe'ie mei sae ni heri-hunilana, ingeie ngeena ko mesi oto hunie a keine wau i laona saena.

²⁹ Oto mala uri maamu ko ha'atataro'o hunie ooraha'aa, nge o ke kae aasie. Ma'alana maai ola diana i'oe, ta'e o ke aasie oto mwaani'o, aana e to-hungei diana huni ta'aasie mola nga ta'a-ta'a kele leu aana sapemu liutaa aana ahutana sapemu ko lae ta'ingelu i laona dunge ni ha'amotaahinge.

³⁰ Na mala uri ki'imu ko ha'atataro'o hunie ooraha'aa, o ke lama mousie. Ma'alana ki'i ola

diana i'oe, ta'e o ke aasie oto mwaani'o, aana e to-hungei diana huni ta'aasie mola nga ta'a-ta'a kele leu aana sapemu liutaa aana ahutana sapemu ko lae ta'ingelu i laona dunge ni ha'amotaahinge."

Mwaanie O Sikaa Hu'e I'oe

MATIU 19:7-9; MAK 10:4-12; LUK 16:18

³¹ Na a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Omu rongoa oto no'one uri Ha'atolanga a Mosis e unue uuri, *Nga iini ko sare sikaa hu'e ingeie, ke hola'i niie nga uusu-uusu aani sike-hu'anga hunie hu'e ingeie, purine ke si toli'aasie.* *Diutronomi 24:1*

³² Ta'e ineu, no ko unue huni'omu uri nga iini ko sikaa hu'e ingeie na a hu'ena e ka'a masi pe'ie nga iini, ingeie ngeena ko si da oto hunie a hu'ena ke masi eena, aana kei to'o aana lo'u nga mwane aaopa. Na mwane nge kei to'o aana lo'u a hu'ena, ingeie no'one ko mesi."

O Ke Ere To'ohuu Suli Maholo

³³ Na a Jisas e unue lo'u, "Omu rongoa oto no'one uri Ha'atolanga a Mosis e unue uuri, *Omu ke su'uri hei-heiholota'i eero-eero, ta'e omu ke dau i sulie to'ohuu nga taa omu heiholota'inie hunie a God aani tohenga.* *Levitikas 19:12*

³⁴ Ta'e ineu, no ko unue huni'omu uri su'uri tohe takoie nga mei ola aana omu ko heiholota'i. Su'uri tohe lo'u takoie i Lengi, aana naunekume a God ni otona.

³⁵ Su'uri tohe no'one lo'u takoie walumalau, aena aana a God no'one e to'o aana walumalau ie. Na omu ke su'uri tohe no'one takoie i Jerusalem, aana hanue a God no'one ni ngeena.

³⁶ Na lo'u su'uri tohe takoie pwaumiu, aana omu sa'a roro'a ni da ike nga ta'a-ta'a kele iihui pweu hunie ke rere'a wa ke pulu-pulu'e.

³⁷ Ta'e maholo omu ko heiholota'i, omu ke unue mola, 'Tau, ne kei te'urine,' wa 'Ha'ike, nou sa'a te'urine ike.' Mala omu kei unue lo'u nga mei ola aaopa, leu ngeena e uure oto mai mwaanie a Satan, iini ooraha'aa eena."

Mwaanie O Su'u-su'u

Ola Hunie Nga Iini

LUK 6:29-30

³⁸ Na a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Omu rongoa oto no'one uri Ha'atolanga a Mosis e unue uuri, *Nga iini ko waelie maana nga iini, kire kei waelie maana no'one urine. Na nga iinoni ko oie nga ta'a-ta'a niho aana nga iinoni, kire kei oie nihona no'one urine.* *Eksodas 21:24*

³⁹ Ta'e ineu, no ko unue huni'omu uri omu ke su'uri oolisia lo'u mei ola aaela nge ngaeta iinoni e asuie aamiu. Mala nga iini ko hidelie papali i pwalo-pwalomu, nge o ke toli'aasie ngaeta po'o ni papali lo'u hunie.

⁴⁰ Mala nga iini ko sare toole'o i laona leinge haahie to'oni ni eeluhi i'oe, toli'aasie no'one to'oni ni lengi i'oe hunie.

⁴¹ Na mala nga ramo ko deu rarahi'o hunie o ke aanga'inie mo ola ingeie hunie nga ta'a-ta'a kilomita, o ke aanga'inie lo'u hunie ngaeta kilomita.

⁴² Na mala nga iini ko sukaa nga mei ola aamu, o ke niie oto hunie. Na mala nga iini ko sare tola ha'awali ke'u aana nga mei ola i'oe, o ke toli'aasie mola hunie."

O Ke Manata Diana Hunie

Mo Maelonga I'oe

LUK 6:27-28,32-36

⁴³ Oto a Jisas ko lae pe'i ha'a-uusuli lo'u uuri, "Na omu rongoa oto no'one uuri, '*Omu ke manata diana hunie mo malahumiu, Levitikas 19:18* na omu ke ngiduupu hunie mo maelonga i'omu.'

⁴⁴ Ta'e ineu no ko unue huni'omu uri omu ke manata diana no'one hunie mo maelonga i'omu, na omu ke aarea God talana mo iini ko taunge'ini'omu.

⁴⁵ Aana omu kei te'urine, nge omu ke si haata'inie uri i'omu oto mo kalena Aamamiu i Lengi. Ingeie nge ko nii-niie sato hunie ke pwaa haahie mo iinoni diana na mo iini aela oto no'one. Na ko nii-niie nemo hunie mo iinoni oodota'i na mo iini ka'a oodota'i oto no'one.

⁴⁶ Oto mala omu kei manata diana mola hunie mo iini e manata diana huni'omu, a God e sa'a niie ike nga waaite huni'omu. Taungei ola urine hule aana mo iini aela nge ko susulu to'oha hunie aalahanga ni Rom, na kire sai te'urine no'one mola.

⁴⁷ Na mala uri mo malahumiu ha'alaa omu ko ere takoire, e ka'a aaopa ike no'one mwaanie iinoni aaopa. I leune hule aana mo pu'o na kire sai te'urine no'one mola.

⁴⁸ Ta'e i'omu, omu ke tohungei diana oto ta'ingelu mala Aamamiu i Lengi e tohungei diana ta'ingelu."

6

Mwaanie O Lupwe'i Pe'ie

Kira Maitale Hunie Mwala

Ke Ha'apaina'a'o Haahie

¹ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Omu ke lio talamiu, mwaanie omu deu-deu haada'i aana nga moi taa diana aana oodo-oodonga i'omu i maana mwala uri hunie kire ke leesi'i mola. Aena aana omu kei te'urine, omu sa'a roro'a hele aana ike nga waaite mwaanie Aamamiu i Lengi.

² "Ta'ena nga maholo o ko niie nga mo ola hunie nga iinoni meitale, o ke su'uri deu haada'i lo'u aana uri hunie mwala ke saie, mala mo iini ko lupwe'i deu-deu nge kire ko lai eu'esuie i laona mo nume ni palo-palo, na i sulie mo tala paine, uri hunie mwala ke too-tooha'inire. To'ohuu no ko unue huni'omu uri mo iini nge kire ko tete'urine, kire hele mangoa oto waaitada.

³ Ta'e i'oe, maholo o ko pe'ie nga iinoni meitale, o ke dau mumuni mola aana, mwaanie nga iinoni e saie lo'u, ma'alana nga tohungai malahumu diana.

⁴ Hunie pe'inge i'oe ke mumuni, na Aamamu nge ko lee-leesi ola mumuni ke si waai'o taane haahie."

Aarenga'inge To'ohuu E Uure Mola Mwaanie Ne'isaenga Manola

LUK 11:2-4

⁵ Na a Jisas e he'i te'uri lo'u, "Maholo omu ko aarenga'i omu ke su'uri deu mala mo iini ko lupwe'i deu-deu, nge saeda uri kire ke uure i laona mo nume ni palo-palo, na aani maai tala rue uri hunie mwala ke leesie kire ko aarenga'i. Ineu no ko unue huni'omu uri mo iini urine, kire hele mangoa oto waaitada.

⁶ Ta'e maholo o ko aarenga'i, o ke lae ii'o mumuni maraamu i duru i'oe, o ke honoa maa, na o ke aarenga'i hunie Aamamu iini e ii'o mumuni. Na ingeie iini e sai lio saie nga taa o ko esu mumuni aana, ke si waai'o haahie.

⁷ “Na maholo omu ko aarenga'i, mwaanie omu talei ooni-ooni mola aana mo wala mwaakule mala mwala ni pu'o. Aana lo'onga'inge ikire uri mo aarenga'inge tewa ni rongu-hunileni kei lae.

⁸ Omu ke su'uri heimaanie mo iini urine, aana Aamamiu e manata'inie oto nga moi taa omu saeto'o aani na omu ka'a suke ue aana.

⁹ Ta'e omu ko aarea God omu ke aarenga'i uuri.

Mama'a i Lengi, mwala ke ha'ama'u aana satamu.

¹⁰ Aalahanga i'oe ke lae mai.

Mo ola saemu eeni deuleni,
asuileni ke lae oto i aano i leu mala oto i Lengi.

¹¹ O ke niie mai huni'emi mo ngeulaa e adona si'iri.

¹² Na o ke sae'aasie huni'emi mo ooraha'aa i'emi, mala i'emi no'one emi ko sae'aasie mo roro'anga ikire mo iini ko deu hu'isi'emi.

¹³ Na mwaanie o toli'aasi'emi huni ooraha'aa maholo malaahongalamami ko lae,
ta'e o ke lio i suli diana aamami mwaanie Iini Ooraha'aa.

¹⁴ “Mala omu kei sae'aasie hunie ta'ena nga iinoni mo roro'anga kire ko deu hu'isi'omu eeni, nge Aamamiu i Lengi kei sae'aasie huni'omu mo ooraha'aanga i'omu.

¹⁵ Ta'e mala omu ka'a sae'aasie hunie ta'ena nga iinoni mo roro'anga kire dau hu'isi'omu eeni,

nge Aamamiu i Lengi e sa'a sae'aasie ike no'one mwaani'omu mo ooraha'aanga i'omu."

Mwaanie O Lupwe'i Oolongau

Hunie Mwala Ke

Ha'apaina'a'o Haahie

¹⁶ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Maholo omu ko oolongau, mwaanie omu nunuku dara mala mo iini ko lupwe'i deu-deu. Aana kire ko lupwe'i lio rahitou mola hunie mwala ke leesie uri kire ko oolongau. Ta'e ineu no ko unue huni'omu uri mo iini nge kire ko te'urine, kire hele mangoa oto waaitada.

¹⁷ Ta'e i'oe, maholo o ko oolongau, o ke hodalie maamu na o ke arapasie pwaumu.

¹⁸ Mwaanie mwala e lio saie uri o ko oolongau, ta'e Aamamu e ii'o mumuni mola ke saie. Na Aamamu ko lee-leesi ola mumuni, ke si waai'o i tehula'ana."

O Ke Dudurue To'o-to'onga I Lengi

LUK 12:33-34

¹⁹ "Mwaanie omu dudurue mo ola diana i'omu mei laona walumalau, leu mo kokorosi kei ngeu'i aana na kauwa'a kei waeli'i aana. Na mo iinoni peli-peli kire sai hoka'ie mola nume huni pelileni.

²⁰ Ta'e omu ke dudurue mo ola diana namiu i Lengi, leu mo kokorosi e sa'a ngau aana na kauwa'a sa'a waeli'i aana. Na i Lengi no'one nge e aasa hunie mo iinoni peli-peli kire kei hoka'ie nume hunie pelinge.

²¹ Aena aana leu nge to'olamiu e ii'o aana, nge saemiu kei talei o'o'o no'one mola aana leune."

Hari-hunilana Mo Ola Ni Lengi E Urihana Raa-raa

LUK 11:34-36

²² “Oto maamu e urihana raa-raa hunie sapemu. Mala uri maamu e manola, nge ahutana sapemu kei matapwa oto.

²³ Ta'e mala maamu e ka'a manola, nge ahutana sapemu kei rorodo'a mola. Mala uri raa-raa i saemu ngeena kei ne'i rodohono, nge o ke si tohungēi ii'o oto mola i laona rodohono eena.

²⁴ “Na e urine lo'u aana nga ta'a-ta'a koni-konihe e sa'a roro'a asu susule'i ike nana nga ro poro paine hai aaopa'i. Aana kei manata diana mola hunie eetana nga iini, na kei ngiduupu hunie ruana nga iini, wa kei ha'ama'u mola aana ruana nga iini, na kei maaleledie eetana nga iini. Oto e tohungēi aasa hunie omu kei ne'isae ha'ama'u aana a God na to'o-to'onga aana walumalau ie mala uri e ro poro paine i'omu.”

O Ke Noruto'o Tara'asi

Aana A God

LUK 12:22-31

²⁵ “Aena ngeena no ko unue huni'omu uri, mwaanie omu lae oto i tolahi'e hiito'o i sulie mei ngeulaa ni ngaa, na mei wei ni inu huni ha'amaurie sapemiu. Na omu ke su'uri tolahi'e liutaa no'one i sulie mei ola ni to'oni haahie sapemiu. Aena mauringe oto e roro'a liutaa aana ngaulaa, na sapemiu e roro'a liutaa aana to'oni.

²⁶ Omu ke leesie ka'u mo menu ko loo-loho hailiu ngeena. Kire ka'a au'esu hohola, wa uri kire ke so'o-so'okoni huni duru'i. Ta'e Aamamiu i Lengi ko ha'a-ha'angaure taane. !Ilisie i'omu

mo iinoni! Omu roro'a liutaa aana mo menu i maana a God.

²⁷ Oto aana ma'alana omu ke lo'o-lo'onga'i liutaa lo'u i sulie mauringe i'omu, ta'e omu sa'a roro'a da ike mauringe ngeena ke tewa lo'u.

²⁸ “Omu ke su'uri tolahi'e hiito'o no'one i sulie to'oni ni ho'osie i'omu. Omu ke leesie ka'u mo ei tataka nge kire ko pwito hailiu ngeena. Kire ka'a au'esu wa kire ke tau-teuri sala.

²⁹ Ta'e no ko unue huni'omu uri ma'alana a Solomon Inemauro e to'o-to'o liutaa na e sai to'oni aana mo to'oni manikulu'e, ta'e mo ei tataka ngeena kire ho'o sala lio diana liutaa aana.

³⁰ Mo ei tataka ngeena, mo ola ka'a o'o'o tewa ike no'one. Kire ko eehurara mola i matana ho'owa, na i seulehi kire ko nunulu oto lo'u, na mwala ko aasi'i mola i laona dunge. ?Oto mala a God ko ha'ato'onie mo takai ei ngeena, ohe omu unue uri a God e sa'a nii to'oni ike haahi'omu? !Hiiwalaimolinge i'omu e lae otoi mwei-mwei hiito'o!

³¹ Oto omu ke su'uri tolahi'e liutaa i sulie mei ngeulaa ni ngaa, wa mei wei ni inu, wa mei ola ni to'oni aana.

³² Mwala ni pu'o, ni kire ko lae otoi totolahi'e hiito'o i sulie mo ola urine. Ta'e i'omu, Aamamiu i Lengi e saie taane oto uri omu saeto'o aana mo olana.

³³ Ta'e omu ke ne'i-ne'isae aana Aalahanga a God na oodo-oodonga ingeie liutaa aana ta'ena nga ola mai aano, na ingeie ke si sapeie ta'ena nga ola huni'omu.

³⁴ Aena ngeena mwaanie omu lae oto i to-tolahi'e liutaa aana nga taa kei reu i ho'owa. Toli'aasie oto hunie i ho'owa mo ne'isaenga aana.

Aana ahutana mo dinge e mani ado oto aani aaelanga aana.”

7

Leilemu Kei Lae No'one Mala

O Ko Leie Mwala LUK 6:37-38,41-42

¹ Oto a Jisas e he'i te'uri lo'u, “Mwaanie omu talei lei-leie ta'ena nga iinoni, mwaanie a God e lei'omu no'one urine.

² Aena aana tolahai ola nge omu kei leie ngaeta mwala aana, a God kei lei'omu no'one aana. Na nga ha'atolanga uri taa nge omu ko leie mwala aana, ta'a-ta'a ha'atolanga ngeena no'one mola nge a God kei lei'omu aana.

³ ?E ue ka'u o ko ili lio susulie kele nganga'ai ola oto mola mwai-mwei i maana aasimu? Ta'e hule aana i'oe, rotoi ei leku e eno honosie maamu na o ka'a sai hiinge'inie.

⁴ Na e ka'a diana ike no'one uri hunie o ke unue hunie aasimu uuri, 'Ka'u ne ke ta'aasie nganga'ai ola mwaanie maamu,' na hule aana i'oe maraamu, rotoi ei leku no'one mola e eno honosie maamu.

⁵ !Nga hero-heronga ka'a urine ike! Mala uri o ko te'urine, nge o ko lupwe'i deu-deu mola ni ngeena. Ta'e o ke hola'i ta'aasie ka'u rotoi ei leku ngeena mwaanie maamu hunie maamu ke manola. Oto o ke si lio susulie kele nganga'ai ola i maana aasimu hunie o ke kae aasie.”

*Ha'a-uusulinge A Jisas E Sa'a To'ohie Ike Saena
Ngaeta Mwala*

⁶ “Mwaanie omu nii-niie mo ola maa'i mala Tataroha Diana hunie mo iini kei heliwala mola hunie. Aana urine e urihana mola omu ko niie mo ola maa'i ana mo usu, oto kire kei eeli'u mola na kire kei alai'omu. Na e urihana no'one omu ko aasie mo ola diana i'omu mala mo dehi i saana mo poo, na kire kei uuri puli-pulisi'i mola aana ae'aeda.”

O Ke Aarenga'i Tarau Talana

Mo Tolahai Ola Diana A God

LUK 11:9-13

⁷ Oto a Jisas e he'i te'uri lo'u, “Omu ke susuke aana a God, na ingeie kei niie huni'omu. Omu ke hai-heitalea i saana God, na omu kei lio oodoie. Na omu ke iiki-iiki i kolune maa ingeie, na kei tahanie maa talamiu.

⁸ Aana ta'ena nga iini ko sukaa nga mei ola aana a God, nge kei niie oto hunie. Na ta'ena nga iini ko heitalea nga mei ola aana a God, kei lio oodoie oto. Na ta'ena nga iini ko iiki-iiki ikolune maa ingeie, nge a God kei taha maa talana oto.

⁹ ?E ue aana i'omu mo mama'a wa mo teite? ?Mala uri kalemu kei sukaa nga mei ngeulaa aamu, o sai niie mola nga ho heu ana?

¹⁰ ?Wa ko sukaa nga ho ii'e aamu, o sai niie mola nga mwaa ana? !Ha'ike!

¹¹ I'omu mo iinoni ooraha'aa, ta'e hule aana omu sai niie mo ola diana hunie mo mwela i'omu. ?Ilisie Aamamiu i Lengi iini e diana liutaa aana ta'ena nga iinoni, uri e sa'a nii liutaa aana mo ola diana hunie nga mo iini ko suke aana?

¹² “Mo ola nge saemiu mwala ke dau'i huni'omu, nge i'omu no'one omu ke dau'i hunie mwala. Aena aana lo'onga'inge aana ahutana mo

Ha'atolanga a Mosis na ha'a-uusulinge mo propet ni otona.”

Mwala Hunge Kei Sere'inie

Tala Takoie Maurihe Huu

LUK 13:24

¹³ “Omu sai sili i laona Aalahanga a God mola sulie maai para mwai-mwei. Aana maai para hunie maenga e paine na tala takoie e aaroka, na mwala hunge kire ko lae oto i sulie.

¹⁴ Ta'e maai para hunie maurihe huu e mwai-mwei na tala takoie e kokohisi, na toota'i iini mola kire kei lio oodoie.”

Tolahana Mo Propet Eero-Eero

Kei Haata'inie Uri Kire Takalo

LUK 6:43-44, 13:25-27

¹⁵ “Omu ke lio talamiu aana mo propet eero-eero, kire kei lae mai seemiu na kire kei lupwe'i deu mala mo sipu e rako-rako, ta'e i laona saeda, ikire mo wawaulo ni me'esu oto to'ohuu.

¹⁶ Omu kei lio saire taane aana tolahada, mala walo kau-keu e sa'a hungu ike aana fik, wa pulipulisi poo ke hungu aana grep.

¹⁷ E urine lo'u aana ta'ena nga ai diana kei hungu oto aani hue-huei ei diana, na ai aela kei hungu oto aani hue-huei ei aela hali'ite.

¹⁸ Ai diana e sa'a roro'a hungu ike aani hue-huei ei aela, wa ai aela ke hungu eeni hue-huei ei diana

¹⁹ Ta'ena nga ai e ka'a hungu eeni hue-huei ei diana, nge kire kei tohue na kire kei aasie i laona dunge.

20 Aena ngeena omu kei lio saie mo propet eero-eero aana tolahada.

21 “E ka'a ike ahutana mo iini ko unu-unue hunieu uuri, ‘!Aalaha ineu!’ uri kire kei meni sili i laona Aalahanga a God, ta'e mo iini ko deu i sulie saena Aamaku i Lengi ha'alaa.

22 Aana dinge ooreta, mwala hunge kei unue hunieu uuri, ‘!Aaia, aalaha i'emi! Emi taroha'inie walana a God aana satamu, na emi oohe aasie mo li'oa aaela aana satamu, na mo hu'i-hu'ite hunge emi deu'i aana satamu.’

23 Oto aana maholona ne ke si unue mola hunire uuri, ‘Nou ka'a manata'ini'omu ike. *!Tahi mwaanieu, i'omu mo iinoni ni ooraha'aa!*” *Sam 6:8*

Iini Ko Tola I Sulie A Jisas E Urihana Mwane Saenanau E Tohu Diana Aana Nume

LUK 6:47-49

24 “Aena ngeena ta'ena nga iini ko rongoa walaku pe'i sulu i suli'i, e urihana iinoni saenanau e tohue nume ingeie aana e eli kokoro talana mo hunu, na e ne'ie mo heu i poo-pootana mo hunu aana nume ngeena.

25 Oto lae-lae maholo kei talei nemosie, na kei kone ahuie, na ooru peine kei halolo aana nume ngeena, ta'e e sa'a aa'oho ike, aena aana poo-pootana e ii'o i lengine hau.

26 “Na ta'ena nga iini ko rongoa walaku na e ka'a sulu ike i sulie, ingeie e urihana iinoni e pweu nge e tohue nume ingeie mola i lengine oone mwaakule. E ka'a eli kokoro ike wa ke ne'ie mo heu ehuie mo hunu.

27 Oto lae-lae maholo nemo kei nemosie, na kone kei kone ahuie, na ooru peine kei hite aana, oto kei aa'oho ta'ingelu oto i aano."

Ha'a-uusulinge A Jisas E Nanama

28 Maholo a Jisas e unu mangoa mo ola ienini, oto ahutana mwala ko meni pangata'inie mo ha'a-uusulinge ingeie,

29 aana ha'a-uusulinge ingeie e ka'a urihana ike mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, aana e ha'a-uusuli aana nanamanga.

8

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane Maelaa Ni Osa

E Hite Aana

MAK 1:40-45; LUK 5:12-16

1 Maholo a Jisas e siho toli mei mwaanie uuwo, oto mwala hunge ko lae i sulie.

2 Na ngaeta mwane maelaa ni osa aana e lae mai saana a Jisas, oto ko pouruuru i na'ona na ko te'uri, "Aalaha ineu, mala o ko mwa'e-mwa'e, o ke kuraa sapeku hunie ne ke rere'a adona ii'onga lo'u pe'ie mwala a God."†

† 8:2 8:2 Mo Ha'atolanga mo Jiu e unue uri mwala pe'ie maelaa aaela ngeena, kire tohungi mada'a i maana God. Kire mada'a oto liutaa, hule aana iini nge ko kele kopi mola aana iini e to'o aana maelaa ngeena kei mada'a no'one mala ikire. Aena urine mo Jiu ka'a toli'aasie kire ke ii'o i laona mo huilume, wa kire ke lae mai i laona leu ni uusi'e, wa kire ke lae mai i laona mo nume ni palo-palo mo Jiu. Leesie Levitikas 13:45-46.

³ Oto a Jisas e si susue'inie wau nimana huni hele i sapena mwaena, na ko te'uri, "Iau, nou mwa'e-mwa'e taane. Sapemu ke mola oto." Oto maelaa ni osa ngeena e tolana mango oto mwaanie.

⁴ Na a Jisas ko si unue hunie a mwaena uuri, "Mwaanie o ha'a-ha'arongoa nga iini aana nga taa e rau. Ta'e o ke oodo mola i saana mo pris hunie kire ke saie uri sapemu e mola oto. Na o ke niie uuraa'inge hunie a God mala mo Ha'atolanga a Mosis e unue. Urine ahutana mwala kire ke si meni saie uri sapemu e mola oto."

*Na'ohai Mwane Aana Mae E Hiiwalaimoli
Aana A Jisas*

LUK 7:1-10

⁵ Maholo a Jisas e lai aarapuu aana huilume i Kapaneam, ngaeta mwane paine aana mae ni Rom e lae mai saana, na ko eitanaie uuri,

⁶ "Aalaha ineu, koni-konihe ineu e eno mola i nume aana ko rarasi. Na ko tohungai sapesalu oto liutaa."

⁷ Oto a Jisas ko te'uri, "Ne kei lae taane huni ha'a-uurie hunie ke awaa."

⁸ Oto na'ohai mwane aana mae ngeena ko te'uri, "!Ha'ike, aalaha ineu! Nou ka'a malisine ike uri o ke lai sili i nume ineu, ta'e o ke unue mola nga mei wala na koni-konihe ineu kei awaa oto.

⁹ Aana ineu na nou ii'o no'one i mamalutana nanamanga ngaeta mo poro paine, na nou to'o aana no'one mo ramo i meluteku. Na mala no ko unue hunie nga ramo uuri, 'Lae wau,' na ko lae oto wau. Na mala no ko unue hunie ngaeta ramo uuri, 'Lae mai,' na ko lae oto mai. Na mala

no ko unue hunie koni-konihe ineu uuri, 'O ke asuie mei esunge waune,' na ko esuie oto."

¹⁰ Maholo a Jisas e rongu urine, e si pangata'inie na ko te'uri hunie mo iini ko lae i sulie, "To'ohuu no ko unue huni'omu uri nou ka'a lio oodoie ike ue nga mwane ni Israel ke hiiwalaimoli eeku mala mwane ni Rom ie.

¹¹ Oto no ko unue huni'omu uri mo Aapoloa Aaopa hunge kei lae mai uure i pwaalana sato na i suulana sato, na kire kei ii'o i aano huni ngeu pe'ie a Ebrahim, na Aesak, na Jakob aana Aalahanga a God.

¹² Ta'e mo Jiu nge a God e lio hilisire ka'u oto i na'o hunie aalahanga ingeie, aasilada kei lae mola sinaha i laona rodohono. Na kire kei ii'o ni saehuunge mola pe'ie ngaranga."

¹³ Oto a Jisas ko si unue hunie na'ohai mwane aana mae ngeena uuri, "Aaliho'i ta'i nume i'oe, na nga taa o hiiwalaimoli aana, kei oa oto huni'o." Na oto mola aana maholona, koni-konihe ingeie e tolana awaa oto.

A Jisas E Ha'a-uurie Mwala Hunge

MAK 1:29-34; LUK 4:38-41

¹⁴ Maholo a Jisas e lai hule aana nume a Pita, na ko leesie keni hungaona e eno aana ko tohungai mata'i oto hiito'o.

¹⁵ Oto a Jisas e hele i nimana, na ko tolana awaa oto aana maholona. A keine e ta'ela'i, na ko rareta'inie oto a Jisas.

¹⁶ Oto aana maholo ko seulehi oto, kire ko si toolea mai mo iini hunge mo li'oa aaela aada i saana a Jisas. Oto a Jisas e si oohe aasie mo li'oa

aaela ngeena mola aani wala, na e ha'a-uurie mo iini ko mweri.

¹⁷ Nga taa a God e unue hunie a Propet Aesaea e si oa i leune, aana e unue uuri, *Ingeie mone e ta'aasie mo maelaa ikie, na e ha'amangoa ta'ena nga mwaringe mwaanikie.* *Aesaea 53:4*

Mo Iini Ko Ne'isae Moute'i Ha'alaa Kire Sai Lulu I Sulie A Jisas

LUK 9:57-62

¹⁸ Maholo a Jisas e saie uri mwala hunge ko ruru mei saana, oto e unue hunie mo pwaaron-goisuli ingeie uri kire ke aatoholo i reune Aasi I Kalili aana aapa po'o wau.

¹⁹ Oto ngaeta ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis e lae mai saana na ko te'uri hunie, "Ha'a-uusuli, nou mwa'e-mwa'e ni lulu i sulio aana ta'ena nga leu o ko lae aana."

²⁰ Oto a Jisas e aalamie ko te'uri, "Mo usu ni me'esu na hule aana kire to'o liwe ni ma'ahu ikire, na mo menu lo'u kire mani to'o niu'i taane no'one, ta'e ineu a Kale Ni Iinoni hule aana nga leu ni mamalo ineu na ha'ike lo'u."

²¹ Oto ngaeta iini lo'u hikana mwala ko lulu i sulie ngeena ko te'uri hunie, "Poru paine, o ke hola'i toli'aasieu ke'u hunie ne ke lai heitolinge'inie aamaku."

²² Oto a Jisas ko te'uri hunie, "Ha'ike, ta'e o ke lulu i sulieu oto molana, na mwaanie o maa'oohie mo tolahi'anga ni welumalau kei mango nge o ke si lulu i sulieu."†

† **8:22** 8:22 Erenga ni Krik e aalahuu uuri, "O ke toli'aasie mo iini e mae oto ke haitolinge'inie mo rae ikire maraada."

A Jisas E Ere Aana Ooru
MAK 4:35-41; LUK 5:17-26

²³ Oto a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire mani ta'elie iiola, kire si lae.

²⁴ Maholo kire ko kele lae mola su'u weu i laona aasi, na paineha'ana mawasidengi ko tolana hite aada oto. Aahe ko seu aelasire oto, hule aana iiola na ko kara'i dodo oto, ta'e a Jisas ko ma'ahu mola.

²⁵ Oto mo pwaarongoisuli ingeie kire ko ha'alioa na kire ko te'uri hunie, “!Ha'a-uusuli, o ke ha'a-uurikolu! !Kolu ko kara'i mae oto!”

²⁶ A Jisas ko aalamire uuri, “?E ue ni oto omu ko me'u urine? !Hiiwalaimolinge i'omu e lae otoi o'oru'e liutaa!” Oto e si ta'ela'i ko ere aana ooru na aahe hunie kire ke mamalo. Oto e si lae mola wai aange hoolaa.

²⁷ Mo pwaarongoisuli ingeie ko tohungai pangata'i, na kire ko unue, “?Nga iinoni uri taa ni ie? Hule aana ooru na aahe na kire ko rongo hunie walana.”

A Jisas E Oohea Li'oa Aaela Mwaanie E Ro Mwane

MAK 5:1-20; LUK 8:26-39

²⁸ Maholo a Jisas e lai aarapuu aana po'o ni hanue mo Kadara, aana po'o ni eesi i Kalili po'o ta'au, ko oodoie e ro mwane kirerue uure mwaanie mo kilipwe'u. † E ro mwane ngeena mo li'oa aaela aadarue na kirerue sa'a lio aasie ike nga iini ke liu aana tala ngeena.

† **8:28** 8:28 Mo Jiu oto i na'o kire sai didie mo heu hunie mo kilipwe'u ikire, wa kire sai heitolinge'inie mo rae i laona mo hahale mala mo kilipwe'u ikire.

²⁹ Oto kire ko uulo oto paine uuri, “?Kalena a God, o ko kotahi'emi huni taa? ?Uri o lae mola mai huni ha'alo'i'emi, na e ka'a hule ue aana maholo hunie?”

³⁰ Na paineha'ana amaa ni poo ko susude i hoorada i leune.

³¹ Oto mo li'oa aaela ngeena kire ko eitanaie a Jisas uuri, “Mala o ko oohe aasi'emi, o ke toli'aasi'emi ke lae i laona amaa ni poo ta'aune.”

³² Oto a Jisas ko unue hunire uuri, “!Omu ke lae!” Oto kire iisitaa, kire si lai sili i laona mo poo. Oto amaa ni poo ngeena kire mani loutaa pwau i aano i sulie uuwo na kire lai pola tala oto aana mao'i hunie i eesi, na kire ko meni inu oto.

³³ Oto mwala e lio-lio i sulie mo poo ngeena, kire tahi lai hule i henue, na kire ko taroha'inie oto nga taa e rau aana e ro mwane nge mo li'oa aaela i saedarue.

³⁴ Oto ahutana mwala aana huilume ngeena kire ko si lae honosie a Jisas. Maholo kire leesie a Jisas, kire ko meni eitanaie oto hunie uri ke lae mwaanie taitelihana hanue ikire.

9

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane E Loku

MAK 2:1-12; LUK 5:17-26

¹ Oto a Jisas e ta'elie iiola ikire na ko aato-holo aaliho'i lo'u takoie hanue ko o'o'o aana i Kapaneam.

² E hule ta'au, oto kire aanga'inie mai ngaeta mwane e rarasi i lengine hulite i saana. Oto a Jisas e leesie hiiwalaimolinge ikire e paine, ko

si te'uri hunie mwane e rarasi ngeena, “Kaleku, saemu ke dodo. Mo ooraha'aa i'oe sae'aasileni e lae oto.”

³ Oto ngaeta mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis ko te'uri hunire maraada, “!Ha'ike eena! A mwane ie ko ere tooha'inie uri ingeie e paine lo'u mala a God.”

⁴ A Jisas e saie oto nga taa kire ko lo'o-lo'onga'inie, oto ko si te'uri hunire, “?E ue nge omu ko lo'o-lo'onga'i aela urine?”

⁵ Omu saie ka'u uri erenga ni mola e mwada'u na ta'ena nga iini e sai ere mola uuri, ‘Mo ooraha'aa i'oe sae'aasileni e lae oto.’ Na lo'u uuri, ‘!Ta'ela'i! O ke toolea hulite i'oe, na o ke lae-lae oto.’ Ta'e huni esuie e ro mei ne'isaenga ngeena kire aasa oto hiito'o hunie iinoni.

⁶ Ta'e ineu, a Kale Ni Iinoni, ne kei esuie mola mei ola hunie omu ke lio saie uri ineu, nou to'o aana no'one nanamanga huni sae'aasi ooraha'aa mai aano i leu.”

Oto a Jisas e si te'uri hunie mwane e rarasi ngeena, “!Ta'ela'i! O ke toolea hulite i'oe, na o ke lae-lae oto i nume i'oe.”

⁷ Oto a mwaena e ta'ela'i na ko lae oto i nume ingeie.

⁸ Maholo mwala kire leesie urine, oto kire ko si me'u, na kire ko ha'amanikulu'aa God aana e niie nanamanga urine hunie mo iinoni.

A Jisas E Soie A Matiu

MAK 2:13-17; LUK 5:27-32

⁹ Maholo a Jisas ko si kele lae mola ta'au mwaanie leune na ko leesie nga mwane satana a Matiu, e ii'o aana leu ingeie huni totola to'oha aana takis hunie aalahanga ni Rom. Oto ko te'uri

hunie a Matiu, “O ke lulu i sulieu.” Oto a Matiu e ta'ela'i ko si lulu i sulie.

¹⁰ Oto maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire lae huni ngeu pe'ie a Matiu, na hungelana mwala susulu to'oha hunie aalahanga ni Rom mala a Matiu, na mo iini hunge aana mwala ooraha'aala, kire ko lae no'one mai huni ngeu tararuru pe'ire.

¹¹ Ngaeta mo iini aana mo Parise e leesie urine, oto kire ko upwesie mo pwaarongoisuli uuri, “?E ue nge ha'a-uusuli i'omu ko ngeu na ko inu pe'ie mo iinoni ooraha'aala mala mo mwane susulu to'oha ngeena?”

¹² A Jisas e rongo urine e si aalamire uuri, “Iinoni nge e awaa mola sa'a saeto'o aana ike mwane kure-kure, ta'e iini nge ko maelaa'a ha'alaa.

¹³ Oto omu ke haitalea lo'u e ue ni mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *Nou ka'a hari hunie ike uunu-olanga, ta'e aamasinge hunie mo iinoni. Hosea 6:6* Aana nou lae mai huni haaraie mo iinoni ooraha'aa ke oonisa'e, na nou ka'a lae ike mai huni haaraie mo iini kire unue kire diana oto.”

Ha'a-uusulinge Haalu A God

E Liue Iini Lalahu'e

MAK 2:18-22; LUK 5:33-39

¹⁴ Oto mo pwaarongoisuli a John Loto Maa'i kire lae mai saana a Jisas na kire ko dolosi aana uuri, “?E ue ka'u nge i'emeelu na mo Parise, melu ko oolo-oolongau tarau, ta'e mo pwaarongoisuli i'oe nge kire ka'a sai oolongau?”

¹⁵ A Jisas e aalamire uuri, “?Mo malahune a poro haalu kire kei saehuu uri taa na kire ko ngeu-ngeu ue aana ngauhe ni ha'arurunge na a poro haalu e ii'o ue pe'ire? Ta'e kei hule aana hai dinge nge kire kei toolea poro haalu mwaanire, nge kire ke si oolongau taane.”

¹⁶ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u mei wala ni aalahuunge ie i sulie ha'a-uusulinge haalu ingeie hunire uuri, “Nga iini e sa'a lo'amenea ike nga to'oni lalahu'e aana nga mei lo'amena haalu. Aana maholo ko hodalie, nge mei lo'amena haalu ngeena kei mwai-mwei na kei hakasie mola to'oni lalahu'e, oto ke si haka aaela lo'u mwaanie hola'ina'o.

¹⁷ Na lo'u nga iini e sa'a dedeie ike waen haalu i laona mo ate'a lalahu'e huni ne'i-ne'i waen nge kire asui'i aana te'e-te'ena nanikot. Aena aana maholo waen haalu ngeena kei madoro, ko da mo ate'a lalahu'e ngeena ko po'o, oto kire sai hoka, na waen kei waeta'i oto na mo te'e-te'ei ola ngeena kei aaela oto no'one. Ta'e kire kei dedeie waen haalu i laona mo ate'a te'e-te'ei nanikot haalu ha'ala kire ke si meni ii'o diana.”

A Jisas E Ha'a-uurie E Ro Keni

MAK 5:21-43; LUK 8:40-56

¹⁸ Na maholo a Jisas ko ere-ere ue urine hunire, ngaeta mwane paine aana mo Jiu e lae mai saana, na ko pouruuru i na'ona na ko te'uri, “Kele pule ineu e si mae oto molana, ta'e o ke lae ka'u mei na o ke hele i sapena aana nimemu na kei meuri oto.”

¹⁹ Oto a Jisas e ta'ela'i ko lae i sulie, na mo pwaarongoisuli ingeie oto no'one pe'ie.

²⁰ Na ngaeta hu'e apu raha-raha ko seunie oto hunie aawalai helisi mwana rue,[†] ko lae poi purine a Jisas, na ko kopi mumuni aana ngongo'ana to'oni ingeie.

²¹ A hu'ena e te'urine aena aana e hiiwalaimoli uri ma'alana ko kele kopi mola aana to'oni a Jisas, na kei awaa oto.

²² A Jisas e aali'u na ko leesie a hu'ena, oto ko te'uri hunie, "Kaleku saemu ke dodo, hiiwalaimolinge i'oe e ha'a-uuri'o oto." Oto a hu'ena ko tolana awaa oto mwaanie maelaa ni epu aana maholoi satona.

²³ Oto a Jisas e lai hule aana nume mwane paine ngeena, na ko leesie mwala ko uuhi-uuhi eu aani saehuunge, na ahutana mwala ko talei e'engo oto mola.

²⁴ Oto ko si te'uri hunire, "Omu ke lae i sinaha. Kele pule ie e ka'a mae ike, ta'e ko ma'ahu mola." Oto kire ko mwesi mola mwaanie.

²⁵ Na e haro oohera mango, e si sili weu i duru a pulena, na ko hele i nimana. Oto a pulena ko ta'ela'i oto.

²⁶ Na tataroha aana mei olana ko si taro ahusie oto ahutana po'o ni henuena.

A Jisas E Ha'a-uurie

E Ro Mwane E Ulu

²⁷ Oto aana maholo a Jisas ko lae ta'au mwaanie numena, e ro mwane kire ulu ko

[†] **9:20** 9:20 Ha'atolanga a Mosis e unue uri mo keni apu raha-raha nge aada urine kire mada'a i maana God, na kire ke su'uri kopi aana nga iini lo'u mwaanie kire ha'amada'aa iini kire kopi aana ngeena. Leesie Levitikas 15:25-33.

aehota lae i sulie pe'ie soinge uuri, “!Kalena Deved Inemauro, o ke aamasi'emere'i!”

²⁸ Oto a Jisas e lai sili i nume, e ro ulune kinerue ko si lae mai saana. Na a Jisas ko dolosi aadarue uuri, “?Uri more hiiwalaimoli taane aana nou sai ha'a-uuri'omore'i?”

Oto kinerue ko aalamie uuri, “Tau, Aalaha, mere hiiwalaimoli oto.”

²⁹ Oto a Jisas e hele wau aana maadarue na ko te'uri, “Leune ke rau oto mala hiiwalaimolinge i'omore'i.”

³⁰ Oto maadarue ko tolana lio-lio lo'u. Na a Jisas ko ere aadarue, ko te'uri, “Su'uri ha'arongoa nga iini aana mei ola ienini.”

³¹ Ta'e kinerue lae, oto kinerue ko si lai taroha'inie mola i sulie ahutana po'o ni henuena nga taa a Jisas e asuie aadarue.

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane E Ka'a Sai Ere

³² Maholo e ro mwane ko iisitaa ta'au, ngaeta mwala ko toolea lo'u mei saana a Jisas mwane e ka'a sai ere aena aana li'oa aaela nge aana.

³³ Oto a Jisas e oohea li'oa aaela ngeena mwaanie a mwaena, na a mwaena ko si ere taataha oto. Ahutana mwala kire leesie urine kire ko si meni pangata'inie, kire ko te'uri, “Uure oto mai waite, nga mei ola urine kie ka'a leesie ue mai Israel.”

³⁴ Ta'e mo Parise kire ko unue mola uuri, “! Iiei! Na'ohana mo li'oa aaela ni mola e niie nanamanga ngeena hunie huni oohe aasie mo li'oa aaela.”

A Jisas E Aamasie Mo Iinoni

³⁵ A Jisas e lae pe'i maatolie ahutana mo huilume aana po'o ni henuena. Na e lae pe'i ha'a-uusuli i laona mo nume ni palo-palo mo Jiu aani laeliwalanga aana Tataroha Diana i sulie Aalahanga a God, na e ha'a-uurie mwala pe'ie ta'ena nga taungei maelaa oto mola.

³⁶ Oto e lae pe'i leesie mwala na saena ko si huu pe'i aamasilada, aana si'oha'ada e paine na kire tatanga hailiu mola mala mo sipu nge nga iini huni lio i suli'i ha'ike.

³⁷ Oto ko unue hunie mo pwaarongoisuli ingeie uuri, "So'okoninge e paine hiito'o, ta'e mwala au'esu ka'a hunge ike huni so'okoni.

³⁸ Omu ke aitanaie iini e to'o aana hohola hunie ke uusunge'inie lo'u mei nga mwala au'esu huni so'okoni nana."

10

A Jisas E Lio Hilisie Aawalai Pwaarongoisuli Mwana Rue

MAK 3:13-19; LUK 6:12-16

¹ Oto e haaraie mai aawalai pwaarongoisuli mwana rue ingeie i saana, na ko niie nanamanga e saka hunire hunie kire ke oohe aasie ahutana mo li'oa aaela na huni ha'a-uurie mwala pe'ie ta'ena nga maelaa hai aaopa'i.

² Ie satana aawalai hurula'aa mwana rue:
Eetana a Saemon (haara'inilana lo'u a Pita),
na a Andru (aasine a Saemon),
na a Jemes (kalena Sebedi),
na a Jon (aasine a Jemes),

³ Na a Pilip,
na a Batolomiu,
na a Tomas,

na a Matiu (mwane e susulu to'oha aana takis nana aalahanga ni Rom),
 na ngaeta Jemes lo'u (mwane kalena a Alpeas),
 na a Tadeas,
⁴ na ngaeta Saemon lo'u (ngaeta iini aana pulitaa nge ko sare haiseuni huni ta'aasie aalahanga ni Rom mwaanie hanue i Israel),
 na a Judas Iskariot (iini nge e pweloa a Jisas).

*A Jisas E Uusunge'inie Aawalai Pwaarongoisuli
 Mwana Rue Huni Taroha'inie Aalahanga A God
 MAK 6:7-13; LUK 9:1-6*

⁵ Aawalai mwane mwana rue ienini a Jisas e uusunge'inire pe'ie mo ha'ananaunge uuri, "Mwaanie omu lae-lae i saana mo Aapoloa Aaopa, wa i saana mo Samaria.

⁶ Ta'e omu ke lae i saana mo sipu e takalo ka'u, mwala ni Israel.

⁷ Omu ke lae pe'i laeliwala aana Aalahanga a God ko kara'ini oto mai.

⁸ Omu ke ha'a-uurie mo iini ko mweri, omu ke ta'ea lo'u mo iini e mae oto, omu ke ha'a-uurie mo iini ko sapesalu aana maelaa ni osa, na omu ke oohe aasie mo li'oa aela. Omu hele mwaakule ka'u, na omu ke nii mwaakule lo'u.

⁹ Mwaanie omu too-toolea nga mei to'oha i laona mo mwe'i i'omu.

¹⁰ Na mwaanie omu too-toolea lo'u nga mwa'i aana omu ko lae aani laeha, wa nga ro to'oni, wa nga ro ho'ohaahi'ae, wa nga apa'a. Aana e diana hunie mwala ke pe'i'omu, aana iinoni au'esu e malisine uri nga taa e saeto'o aana niilana kei lae hunie.

¹¹ "Oto maholo omu ko lai aarapuu aana nga hanue, omu ke lio hunie a tei kei tola koni'omu,

na omu ke ii'o ka'u mola pe'ie hule aana omu kei lae lo'u mwaanie hanuena.

¹² Na maholo omu ko lai sili i laona nga nume, omu ke ha'adiana'ara uuri, 'Hanuelamanga ke ii'o pe'i'omu.'

¹³ Mala mwala aana numena ko tola koni'omu, hanuelamanga ke oore pe'ire, ta'e mala kire ka'a tola koni'omu oto, kire sa'a hele aana ike hanuelamanga omu unue ngeena.

¹⁴ Na mala uri nga hanue ka'a tola koni'omu oto, wa kire ke rongo huni'omu, nge omu ke lae mwaanie hanuena, na omu ke tataa'inie mo wasa-wasa mwaanie ae'aemiu, domana uri nga ha'apasunge hunire uri a God kei ha'aloire.

¹⁵ No ko unue oto huni'omu, aana dinge ni leinge, ha'aloilana mwala aana huilume ngeena kei aela lo'u hiito'o liutaa aana ha'aloinge nge kei lae hunie mwala tata'ala aana e ro huilume i Sodom na i Komora."

Mwala Kei Teunge'inie

Kira Hiiwalaimoli

MAK 13:9-13; LUK 21:12-17

¹⁶ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u hunie mo hurula'aa, "Omu ke rongo ka'u. No ko uusunge'ini'omu i matolana mwala e ooraha'aa, na saeda huni horo'i'omu mala mo wawaulo ni me'esu ko seunie mo sipu. Aena ngeena omu ke saenanau aana mo tala ni horonga ikire, ta'e i'omu, omu ke maneko mola mala hiroikuu.

¹⁷ Na lo'u, omu ke lio talamiu aana mo iinoni, aena aana kire kei toole'omu i laona leinge, na kire kei repusi'omu i laona mo nume ni palo-palo.

18 Na tolalamiu kei lae-lae i na'ona mo mwane paine aana mo aalahanga ni welumalau na i na'ona mo inemauri hunie leilemiu i tehula'aku. Aana maholo walu olana kei reu uurini, maholo i'omu otona huni unu diana aana Tataroha Diana hunire, na lo'u hunie ahutana mo iinoni ni welumalau.

19 Maholo kire ko toole'omu i laona leinge, omu ke su'uri tolahi'e hiito'o aana nga taa omu kei unue wa omu kei ere luhesie uri taa, aena aana a God kei niie taane huni'omu nga taa ni unue i'omu aana maholona.

20 Aana omu sa'a ere tohumiu ike ta'e pe'ie Li'oa a Aamamiu ni kei ere i lalo aamiu.

21 “Aana maholona kei tohungēi aaela huni'omu to'ohuu, aana mwala kei niie mo eeside maraada hunie horo'ilada, na mo mama'a kire kei deu urine no'one aana mo mwela ikire, na mo mwela no'one kire kei ta'ela'i honosie mo meu'ana ikire huni horo maesire.

22 Na ahutana mwala kei teunge'ini'omu aena aana omu ko lulu i sulieu. Ta'e iini nge kei uure a'aila'a tara'asi aani hiiwalaimolinge lai hule aana ha'amangolana, nge a God ke si ha'a-uurie.

23 Maholo mwala ko teunge'ini'omu aana nga hanue, omu ke tahi takoie ngaeta hanue. Aana to'ohuu no ko unue huni'omu uri omu sa'a roro'a ha'amangoa ike asunge i'omu aana ahutana mo henue i Israel na ineu a Kale Ni Iinoni no ko hule oto mai pe'ie manikuluha'ana a God.†

† **10:23** 10:23 Ohe a Jisas e ere lalai i sulie maholo kei lae i lengine toloi henue pe'ie a Pita, na Jemes, na Jon, hunie sapena kei nu'e maholo kei ere pe'ie a Mosis na Elaeja. Leesie Matiu 16:28—17:13.

24 “Iinoni ha'a-uusulilana ko lae-lae ue, e ka'a paine ike liutaa aana ha'a-uusuli ingeie, wa nga koni-konihe ke paine liutaa aana aalaha ingeie.

25 E malisine uri tolahana pwaarongoisuli ke urihana oto ha'a-uusuli ingeie, na koni-konihe ke urihana oto aalaha ingeie. Ineu oto pwaune nume ikolu, na oto mala mwala ko haara'inieu aana na'ohana mo li'oa aaela, i'omu, mwala aana nume kire ke si haara'i aelasi'omu lo'u liutaa.

26 “Ta'e ma'alana e urine, omu ke su'uri me'ute'inire, aana ta'e-ta'ena nga mei ola iinoni ko mumumunie, haata'inilana kei saro lae mola, na ta'ena nga mei ola ko reu mumuni, sailana kei saronai lae taane.

27 Nga taa no ko unu-unu mumuni aana huni'omu, omu ke si unu haada'i aana. Na lo'u nga taa omu ko rorongoa mola maraamiu, omu ke si soinge'inie hunie ahutana mwala ke rongoa.

28 Mwaanie omu me'u-me'ute'inie mo iini ko sare horo'i'omu, aana kire sai horo'ie mola sapemiu, ta'e e aasa hunie kire ke horo'ie mauriha'amiu. Ta'e omu ke ma'ute'inie mola a God aana ta'e ingeie hali'ite nge e to'o aana nana-manga huni deu tekela'inie sape na mauriha'ai i laona dunge ni ha'amotaahinge.

29 Omu ke saie ka'u uri e ro kele pipisu nga iini e sai holi'i mola aana nga ta'a-ta'a kele peni pulu, ta'e hule aana nga iini aadarue e sa'a mae na Aamamiu e ka'a toli'aasie.

30 Na lo'u omu ke saie uri a God hule aana e sai susulie warai iihune pwaumiu.

31 Oto omu ke su'uri me'u, aena aana omu tohungai hi'e lo'u liutaa aana mo pipisu oto hunge.”

*Mwaanie O Mamasa Huni Houle'inie A Kraes
LUK 12:8-9*

³² “Oto mala uri nga iini nge ko unu tahanga'inie i na'ona mo iinoni uri ingeie iinoni ineu, nge ineu no'one ne kei unu tahanga'inie i na'ona Aamaku i Lengi.

³³ Ta'e mala uri nga iini kei taateinge'inieu i na'ona mo iinoni, nge ne kei taateinge'inie no'one i na'ona Aamaku i Lengi.”

*A Jisas E Ka'a Toolea Ike Mai Lokonga, Ta'e
Oopanga*

LUK 12:51-53, 14:26-27

³⁴ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, “Mwaanie omu ne'i-ne'isae uri nou lae mai hunie ne ke toolea mai hanuelamanga hunie walumalau. !Ha'ike! Nou ka'a lae ike mai hunie ne ke toolea mai hanuelamanga, ta'e horonga kei lae i tehula'ana ha'a-uusulinge ineu.

³⁵ Aana nou lae mai huni *oopaa ro ha'i-aamana, na ro ha'inikana, na ro mahungaona keni.*

³⁶ *Mo tohungēi iinoni oto aana uluhe nga iini, nge ke si ne'i maelonga ingeie. Maeka 7:6*

³⁷ Nga iini nge ko manata diana hunie aamana wa nikana liutaa aaku, e ka'a malisine ike ke ne'i pwaarongoisuli ineu. Na nga iini ko manata diana hunie kalena mwane wa kalena keni liutaa aaku, e ka'a malisine ike ke ne'i pwaarongoisuli ineu.

³⁸ Na nga iini e ka'a mwa'e-mwa'e huni sape-salu hule aana maenga i lengine po'u-po'u i tehula'aku, e ka'a malisine ike ke ne'i pwaarongoisuli ineu.

³⁹ Na nga iini nge ko kineta'inie mauriha'ana kei lio oodoie maenga huu. Na ta'ena nga iini nge ko deu tekela'inie mauriha'ana i tehula'aku, kei lio oodoie maurihe huu."

O Kei Hele Aana Waaite

Ta'au I Lengi

MAK 9:41

⁴⁰ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Nga iini ko tekuhi'omu nge ko tekuhieu eena. Na nga iini nge ko tekuhieu ko tekuhie no'one iini e uusunge'inieu mei.

⁴¹ Nga iini ko tekuhie nga propet aena aana uri ingeie ko unu-unue walana a God, nge kei hele waaite oto mala propet ngeena. Na nga iini ko tekuhie nga iinoni diana aena aana iinonine e diana, nge kei hele waaite oto no'one mala iinoni diana ngeena.

⁴² Omu ke saie mola uri ma'alana nga iini ko niie mola nga mei wei wawai ana nga ta'a-ta'a kele iini aana mo iini ko lulu i sulieu, aena aana uri ingeie pwaarongoisuli ineu, na kei hele waaite oto."

11

¹ Maholo a Jisas e hatonga'i wala mango hunie aawalai pwaarongoisuli mwana rue ingeie, e si lae mwaanie i leune na ko lae lo'u hunie po'o ni henue i Kalili huni ha'a-uusuli na ni laeliwala nana mwala aana mo huilume hao i leune.

A Jisas E Ere Ha'asusue Hiiwalaimolinge A Jon Loto Maa'i
LUK 7:18-35

² Oto a Jon Loto Maa'i e ii'o i nume ni ho'o, na maholo ko rongoa tataroha aana asunge a Kraes, oto ko uusunge'inie ngaeta mo pwaarongoisuli ingeie i saana huni dolosi aana uuri,

³ “?Uri i'oe ni oto a Ha'a-uuri kei lae mai, wa melu kei maa'oohie ue nga iini aaopa?”

⁴ Oto a Jisas ko aalamire ko te'uri, “Omu ke aaliho'i na omu ke ha'arongoa a Jon aana nga moi taa omu ko rongo'i na omu ko leesi'i oto.

⁵ Aana mo ulu ko lio-lio oto, mo rarasi ko lae-lae diana oto lo'u, mo iini ko sapesalu aana maelaa ni osa kire mola oto, mo iini e pungu ko rorongoto oto lo'u, na mo iini e mae kire ko meuri eeliho'i oto lo'u. Na laeliwalanga aana Tataroha Diana ko lae oto hunie mo meitale.

⁶ Na omu ke ha'arongoa no'one a Jon uri ilenimwa'enga paine kei lae hunie mo iini hii-walaimolinge ikire e susu, na kire ka'a ne'isae rue-rua'a aaku.”

⁷ Oto mo pwaarongoisuli a Jon kire rorongoto i sulie mo aalaminge a Jisas, kire si eeliho'i i saana a Jon. Oto a Jisas ko si aehota ere-ere nana mwala i sulie a Jon uuri, “?Maholo omu lae ta'au i saana Jon i henuesala, nga taa ni omu lae ta'au huni leesie? ?Ohe omu lo'onga'inie uri a Jon nga iinoni saena e rue-rua'a mala apai rade ko eu'esule'i aana iiru? !Ha'ike!

⁸ ?Wa nga ola uri taa ni omu lae-lae ta'au huni leesie? ?Ohe iinoni e to'oni eeni to'oni lio manikulu'e? !Ha'ike no'one! Mwala e to'oni urine kire ko o'o'o mola aana mo nume mo inemaui.

⁹ ?Ta'e nga taa ni omu lae ta'au huni leesie? ? Huni leesie nga propet? !Iau! !E to'ohuu oto! Na

a Jon nge omu leesie e paine lo'u liutaa aana mo propet oto i na'o.

¹⁰ Aana ingeie oto iini nge a God e ere rarangana i laona mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *Ne kei uusunge'inie hurula'aa ineu wau i na'omu hunie ke dau aakau aana tala i'oe loosi'o.* *Malakae 3:1*

¹¹ No ko unue oto huni'omu uri a Jon Loto Maa'i e paine liutaa aana ta'ena nga iini e hute mai welumalau. Ta'e iini nge e mwai-mwei oto liutaa aana Aalahanga a God e paine lo'u liutaa aana a Jon.†

¹² Uure oto aana maholo a Jon Loto Maa'i e aehota laeliwala lae mai hule si'iri, Aalahanga a God ko peine a'aila'a mola, ma'alana mo mwane hai-heiseuni ko deu rarahie kire ke paine haahie.†

¹³ Uure oto waite mo uusu-uusu mo propet na mo Ha'atolanga a Mosis kire unu tahanga'inie oto walana a God lae mai hule aana pongine a Jon.

¹⁴ Oto mala uri omu ko mwa'e-mwa'e ni hii-walaimoli aana nga taa nge kire unu-unue lae-lae'i meine, na a Jon oto propet mala a Elaeja.

¹⁵ Mwaanie omu rorongong aasie mola mo wala ienini, ta'e omu ke lo'o-lo'onga'i diana i sulii.

† **11:11** 11:11 Asunge a Jon Loto Maa'i e tohungi haata'i diana aana hunie mwala uri a Jisas oto Kalena God, ta'e ikie aana soihaada'inge si'iri kie sai haata'inie leune diana lo'u liutaa aena aana kie saie uri a Jisas e ta'ela'i mwaanie maenga. † **11:12** 11:12 Erenga ni Krik e ka'a tohungi matapwa ike i leu, na ohe ne'isaenga aana e lae uuri, "Uure oto aana maholo a Jon Loto Maa'i e aehota laeliwala lae mai hule si'iri, Aalahanga a God ko lae pe'i a'aila'a liutaa, na mo mwane a'aila'a ko eri'apasie silinge mai i laona."

16 “?Ne kei unu ha'amalaa pwaunge aana maholo ienini aana nga taa? Kire urihana mola pulitaa ni mwela nge ko pwarero i laona amaa, oto ruana nga pulitaa ko ere uuri hunire,

I'omu, omu sere'inie mola ahutana mo pwareronga,

17 Maholo melu ko kanalie mo kana ni ha'arurunge namiu,
omu sa'a ilenimwa'e wa omu ke mao.
Na maholo melu ko kanalie mo kana ni heitolinge namiu,
omu sa'a saehuu wa omu ke ngara.

18 “I'omu, omu urihana mola mo mwela ngeena aena aana maholo a Jon e lae mai, e oolongau na e ka'a inu waen ike. Oto ahutana iinoni ko unue uuri, ‘A mwane ngeena nga li'oa aaela nge aana.’

19 Oto ineu a Kale Ni Iinoni, nou lae mai na no ko ngeu na no ko inu waen mola, oto mwala ko unue lo'u mola uuri, ‘A mwane ngeena ngauhana e paine na e tohungai sai inu hiito'o. Na mo malahune oto mola mwala susulu to'oha na mo iinoni ooraha'aa.’”

Oto a Jisas e ha'amangoa erenga ingeie uuri, “Ta'e tolaksana mo iini kire to'o aana sae-nanaunge a God kei haata'inie uri ikire oto mo iinoni to'ohuu.”

*Kei Aaela Liutaa Hunie Mo Henuie Nge Kire
Ka'a Hiiwalaimoli
LUK 10:13-15*

20 Mo henuie nge a Jisas e lae pe'i esuie mo hu'i-hu'ite aani, mwala kire ka'a aali'u ike mwaanie

mo ooraha'aa ikire, oto a Jisas e si aehota ere aaelasire na ko te'uri,

²¹ “!Kei aela oto liutaa huni'omu mo Korasin! !Na no'one huni'omu mo Betsaeda! Mala uri mo hu'i-hu'ite nge asuileni e lae huni'omu ngeena, asuileni ke lae urine hunie mo pu'o i Taea na i Saedon, ha'alaa mwala aana e ro huilume ngeena kire pwani oonisa e oto waite. Kire kara'i ha'amwai-mwei'ara aani ho'osilana mo to'oni lalahu'e, na ipe aani pwasa'ora huni haata'inie uri kire aali'u oto mwaanie mo ooraha'aa ikire.

²² No ko unue oto huni'omu uri aana dinge ni leinge a God kei aamasie mo iinoni tata'ala i Taea na i Saedon lo'u liutaa aamiu.

²³ ?Na huni'omu mo Kapaneam, omu ko lo'o-lo'onga'i uri a God kei sulu ala'a aamiu ta'au i Lengi? !Ha'ike! A God kei aasi'omu mola hai aano aana leu ni ha'amotaahinge. Aana mo hu'i-hu'ite nge asuileni e lae huni'omu, kire ke rau urine hunie hanue aela i Sodom, ha'alaa ingeie e ii'o mola ue hule mai si'iri.

²⁴ No ko unue oto huni'omu uri aana dinge ni leinge ha'amotaahilemiu kei lae lo'u liutaa aana i Sodom.”

A Jisas E Sai Ha'amamaloa

Saena Mwala LUK 10:21-22

²⁵ Na aana maholona a Jisas e te'uri, “Mama'a, i'oe oto o aalaha haahie i Lengi na mai aano. Uure oto waite o mumunie Tataroha Diana mwaanie kira saenanau, ta'e ie o ko haata'inie oto hunie mo iini ka'a saenanau. Oto no ko tohungai paalaha'o,

26 Mama'a, aana o oala'inie hunie ke lae oto urine.”

27 Oto e si te'uri lo'u hunie mwala, “Aamaku e niie oto ahutana walu ola hunieu hunie ne ke paine haahi'i. Na nga iini ka'a manata'inie ike a Kale ta'e a Mama'a mola hali'ite. Na nga iini e ka'a manata'inie ike a Mama'a ta'e a Kale mola hali'ite, na mo iini nge a Kale ko lio hilisire huni unu haata'i aana Aamana.

28 “Omu ke lae mai seeku ahutemi u mo iini omu ko weo aana omu ko tolahi'e, hunie ne ke ha'amamalo'omu.

29 Omu ke lae mai huni aanga'inie tori† aana ha'a-uusulinge ineu, na omu ke ne'i pwaarongoisuli ineu. Aena aana ineu, nou maneko na nou ha'amwai-mwei'aau to'ohuu. *Na omu ke si lio oodoie mamalonga hunie mauriha'amiu i seeku. Jeremaea 6:16*

30 Aena aana tori aana ha'a-uusulinge ineu e mwada'u, na ludaa ineu e mwa-mwate huni aanga'inie.”

12

Mo Parise Kire Ere Haitelili Pe'ie A Jisas Haahie Hai Dinge Maa'i

MAK 2:23-28; LUK 6:1-5

1 Oto lo'u mola aana ngaeta Dinge Maa'i Mo Jiu, a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire ko lai liu i laona mo hohola ni ola mala mo kooni. Maholona na mo pwaarongoisuli kire ko hiolo, oto kire ko aehota aroa oto nga mo iini, na kire ko ngeue oto hue-hueni.

† **11:29** 11:29 Aana mo aalahuunge mo Jiu, mo tori ko ha'amalaa asunge e aasa na tola i sulinge mo mwane kire sai deu raramaa.

² Maholo mo Parise kire leesie urine, oto kire ko ere uuri hunie a Jisas, “!Ei, leesie ka'u! Mo pwaarongoisuli i'oe ko deu esunge mola aana Dinge Maa'i ikie, mei ola e aapu aana Ha'atolanga a Mosis.”

³ Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, “Omu saie taane nga taa nge a Deved Inemaure e asuie, aana maholo ingeie na ngaeta mo iini lo'u pe'ie kire hiolo. ?Ta'e e ue ni omu ka'a rongo saie ike ne'isaenga aana?

⁴ A Deved na mo mwane ingeie kire lae sili i laona nume maa'i a God, na kire ngaue mo bred maa'i, mo ola niilana e lae hunie a God. Ta'e mo Ha'atolanga a Mosis e unue kire ka'a malisine ike kire ke ngaue, aana ta'e mo pris hali'ite kire sai ngaue taungei bred maa'i urine. Ta'e ma'alana e urine, a God ka'a leie ike haahie.

⁵ Na omu saai oodoie ka'u no'one mola i laona mo Ha'atolanga a Mosis uri mo pris ko deu hu'isie no'one mola mo ha'atolanga aena kire ko esu i suli Dinge Maa'i hai Nume Maa'i Peine. ?Ta'e e ue omu ka'a saie ike uri kire ka'a roro'a aana?

⁶ Ta'e ineu, no ko unue huni'omu uri ngaeta iini e paine liutaa aana Nume Maa'i Peine taane i leu.

⁷ Aana a God e unue i laona mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *Aamasinge ni mola nou heri hunie na uunu-olanga ha'ike.* *Hosea 6:6* Mala omu ke sai diana aana mo wala ie, ha'alaa omu sa'a leie ike mo iini ka'a dau hu'isie ike nga mei ola.

⁸ Aana ineu a Kale Ni Iinoni oto nou aalaha haahie Dinge Maa'i.”

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane Nimana E Heko
MAK 3:1-6; LUK 6:6-11

⁹ Oto a Jisas e uure mwaanie leune ko si lae hunie ngaeta nume ni palo-palo,

¹⁰ na nga mwane ki'ine e heko ingeie i laona numena. Ngaeta mwala no'one i leune kire ko sare pwelu wala i lengine a Jisas uri ko deu aaela. Oto kire ko dolosi aana uuri, “?Ohe e ado taane aana mo Ha'atolanga a Mosis huni ha'a-uuri aana Dinge Maa'i ikie wa ha'ike?”

¹¹ A Jisas e aalamire ko te'uri, “?A tei hikemiu e ka'a sai esu aana Dinge Maa'i? ?Mala uri nga sipu i'oe e teke i laona nga kalinge aana Dinge Maa'i, nge o kei uaa? ?Uri ma'alana Dinge Maa'i na o sa'a lai hele aana hunie o ke wa'i eeliho'i aana mwaanie kalinge?”

¹² Aana iinoni e hi'e lo'u liutaa aana sipu, oto mo Ha'atolanga ikie e toli'aasie uri kie sai pe'ie mola nga iinoni aana Dinge Maa'i.”

¹³ Oto e si unue hunie mwane ki'ine e heko ngeena uuri, “O ke lalaa'inie ki'imu.” Oto e lalaa'inie ki'ine, na e diana oto lo'u mala ngaeta po'o ni ki'i.

¹⁴ Oto mo Parise kire leesie urine, kire si iisitaa mwaanie nume ni palo-palo na kire ko meni wala oto huni horo maesie a Jisas.

A Jisas Oto Tohungai

Koni-konihe A God

¹⁵ Oto a Jisas mone e manata'inie mola uri mo Parise ko lo'o-lo'onga'i huni horo'ie, e si lae mwaanie i leune, na mwala hunge ko lae i sulie. Oto e ha'a-uurie ahutana mo iini ko mweri,

16 na ko si ere honosire mwaanie kire ha'arongoa nga iini uri ingeie a tei.

17 E te'urine huni ha'a-oaie nga taa a God e unue ka'u aana Propet Aesaea uuri,

18 *Koni-konihe ineu ni oto ie, iini nou lio hilisie, na iini nou manata diana hunie, na iini nou to-hungei ilenimwa'e haahie. Ne kei niie nanamanga ni Li'oa ineu hunie, na ingeie ke si haata'inie hunie ahutana mwala uri leinge a God ni e oodota'i.*

19 *E sa'a ha'a-ere, wa ke tea, wa ke ere paine i sulie mo tala.*

20 *Ta'e kei maneko pe'ie mo iini kire mamaela'a, na kei toli rako pe'ie mo iini kire sa'a pe'ire ike maraada. Kei esu susule'i lai hule aana oodoo-donga kei tola hehesie aelanga.*

21 *Na ahutana mwala aana walumalau ke si meni noruto'o oto aana.* *Aesaea 42:1-4*

A Jisas E Nanama

Liutaa Aana A Satan

MAK 3:20-30; LUK 11:14-23

22 Oto ngaeta mwala kire toolea mai i saana Jisas nga mwane e ulu na ka'a sai ere ike aena aana li'oa aela nge aana. Oto e ha'a-uurie uri hunie ke ere-ere na ke lio-lio lo'u.

23 Ahutana mwala ko meni pangata'inie nga taa a Jisas e asuie, na kire ko te'uri, “?Ohe Kalena Deved Inemauri ni ienini, a Kraes?”

24 Maholo mo Parise kire rongo urine, oto kire ko unue uuri, “!Ha'ike eena! A Bielsebul, na'ohana mo li'oa aela nge e niie nanamanga ngeena hunie huni oohe aasie mo li'oa aela urine.”

²⁵ A Jisas e manata'inie mola mo lo'onga'inge ikire, oto ko si te'uri, "Ta'ena nga aalahanga kei oopa aani heiseuninge honosie maraana, nge kei na'onga oto. Na ta'ena nga hanue wa ta'ena nga nume nge kei oopa maraana, nge kei ei'aa oto.

²⁶ Na mala uri ngaeta mo li'oa aaela i laona aalahanga a Satan ko oohe aasie ngaeta mo li'oa aaela lo'u, nge aalahanga ingeie e oopa oto, na kei ei'aa oto.

²⁷ ?Nge mala omu ko unue uri ineu no ko sikera'inie mo li'oa aaela aana nanamanga a Bielsebul e niie hunieu, oto a tei ka'u e niie nanamanga hunie mo pwaarongoisuli i'omu huni sikera'inie mo li'oa aaela? ?A Bielsebul? !Ha'ike! Nga taa mo pwaarongoisuli i'omu kire ko esuie e haata'inie oto uri i'omu ni omu takalo.

²⁸ Ta'e ineu, no ko oohe aasie mo li'oa aaela aana nanamanga a God. Na leune e haata'i diana aana oto uri Aalahanga a God e hule oto i seemiu."

²⁹ Oto a Jisas ko he'i ere ni aalahuunge lo'u i sulie nanamanga ingeie e saka liutaa aana Satan, na ko te'uri, "Nga mwane sa'a sili ike i laona nume ngaeta ramo hunie ke pelie to'o-to'olana, ta'e kei hola'i tapolie na kei pwesue, nge purine ke si toolea ahutana mo ola ingeie."†

³⁰ Oto a Jisas e he'i te'uri lo'u, "Ta'ena nga iini oto e ka'a aapa pe'ieu, ingeie maelonga ineu.

† **12:29** 12:29 A Jisas e ha'amalaa uri a Satan domana ngaeta ramo, ta'e a Jisas domana iini nge e a'aila'a oto liutaa. A Jisas e sai pwesue mola a Satan huni toolea ahutana mo ola ingeie, na aana e urine, nge a Jisas e sai luhesie mo iinoni mwaanie aalahanga ni rodohono a Satan huni toolera i saana aalahanga ni matapwanga ta'au i Lengi.

Na nga iini oto ka'a so'okoni iinoni pe'ieu hunie Aalahanga a God, ingeie ni ko oohe tatanga'inie mwala mwaanie a God.

³¹ Aena ngeena no ko unue huni'omu uri a God e sai sae'aasie ta'ena nga ooraha'aa na ta'ena nga iini ko ere mwakata'inie. Ta'e iini ko ere mwakata'inie Li'oa Maa'i, sae'aasilana e sa'a lae ike oto oo'oo.†

³² Wa nga iini ko ere mwakata'inie a Kale Ni Iinoni, sae'aasilana e sai lae mola, ta'e iini ko ere mwakata'inie Li'oa Maa'i, sae'aasilana e sa'a lae ike oto oo'oo, mai leu aana walumalau ienini wa aana iini ue mai."

Mwala Ke Si Sai'o Aana Walamu
LUK 6:43-45

³³ Oto a Jisas e he'i te'uri lo'u, "Ai e mauri diana nge kei hungu eeni hue-huei ei diana, ta'e ai aaela kei hungu oto aani hue-huei ei aaela, aana lio sailana ai ko lae-lae oto aana hue-huana.

³⁴ !I'omu oto mo mwaa! ?Omu kei roro'a unue mo ola diana uri taa, na hule aana i'omu maraamiu na omu ka'a diana? Aana wawana iinoni oto ko unu-unue nga taa saena e honu aana.

³⁵ Iinoni diana e to'o aana mo lo'onga'inge diana i laona saena, na kei haata'ini'i aana mo ola diana kei esui'i. Ta'e iinoni aaela e to'o

† **12:31** 12:31 A Jisas e ere i sulie "mei ooraha'aa sae'aasilana e sa'a lae ike oto oo'oo" aana maholo ngaeta mwala ko leledie walaimolinge nge Li'oa Maa'i e haata'inie hunire i sulie a Jisas. Oto urine kire ooraha'aa ni ngeena, aana sae'aasilana sa'a lae ike oto oo'oo hunie ta'ena nga iini e ere mwakata'inie Li'oa Maa'i aana e sere'inie walaimolinge nge Li'oa Maa'i ko haata'inie hunie.

aana mo lo'onga'inge aaela i laona saena, na kei haata'ini'i aana mo ola aaela kei esui'i.

³⁶ “No ko unue oto huni'omu uri aana dinge ni leinge ta'ena nga mei wala oto mola mo iinoni ko talei unu-unue, iidumileni kei lae.

³⁷ Aana leilemu kei lae oto i sulie walamu, huni haata'inie uri o oodota'i taane wa o takalo oto.”

Mo Parise Kire Sukaa

Nga Hu'i-hu'ite

MAK 8:11-12; LUK 11:24-32

³⁸ Oto ngaeta mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis na ngaeta mo Parise kire ko te'uri hunie a Jisas, “Ha'a-uusuli, melu sare leesie uri o ke asuie ka'u nga hu'i-hu'ite huni haata'inie uri a God ni e niie nanamanga huni'o.”

³⁹ Oto a Jisas ko aalamire ko te'uri, “!Ha'ike eena! Pwaunge ienini, omu lae otoi aaela hiito'o. Suata omu ka'a sai kineta'ini'omu ike nana a God. Omu ko sukaau taane hunie nga hu'i-hu'ite, ta'e nou sa'a asuie ike. Ta'a-ta'a hu'i-hu'ite nou sai haata'inie aamiu oto nga taa e rau aana a Propet Jona oto waite.

⁴⁰ Mala ka'u a Jona e ii'o i laona ho ii'e paine e oolu hei aatowaa na e oolu hei rodo, nge a Kale Ni Iinoni kei ii'o no'one urine i laona mwakano hunie e oolu hei aatowaa na e oolu hei rodo.

⁴¹ Aana dinge ni leinge mo Ninive kire kei ta'ela'i, oto kire kei ere aamiu uri omu tohungai takalo oto liutaa. Aana ikire mo maelonga aaela mo Jiu, ta'e kire oonisa'e oto mwaanie mo ooraha'aa ikire aana kire rongoa laeliwalanga a Propet Jona. Ta'e no ko unue oto huni'omu uri

nga iini taane i matolamiu i leu e paine lo'u liutaa aana Jona.

⁴² Aana dinge ni leinge Toro ni Siba kei ta'ela'i no'one honosi'omu aana pwaunge ienini, na kei ere aamiu uri omu tohungei takalo oto liutaa. Aana ingeie e uure ha'atau oto i ngongo'ana walumalau huni lae mai rongoa mo ha'a-uusulinge ni saenanaunge a Solomon Inemaui. Na no ko unue oto huni'omu uri ngaeta iini e paine lo'u liutaa aana Solomon taane i matolamiu i leu, ta'e omu ko leledie mola."

⁴³ Oto a Jisas e he'i ere ni aalahuunge lo'u i sulie pwaunge aana maholona, na ko te'uri, "Maholo nga li'oa ni ooraha'aa ko iisitaa mwaanie nga iinoni, kei waloliu i laona hanuesala ni lio hunie nga leu ni mamalo ingeie. Mala uri e ka'a lio oodoie oto nga leu,

⁴⁴ nge ke si te'uri hunie maraana, 'Ohe ne kei ooli lo'u mola takoie nume ineu, iini nou iisitaa ka'u mwaanie.' Oto e ooli ta'au na ko lio oodoie a mwaena e urihana nume nge kire tala rere'a aana, na kire hataa'i diana aana mo ola i laona.

⁴⁵ Oto ko si lae lo'u huni toolea mai ngaeta hui li'oa ni ooraha'aa aela lo'u liutaa aana ingeie. Oto kire lae, kire ko si lae oto ii'o huu i laona iinonine. Oto aana ha'amangolana, tolahana iinonine lo'u mei puri ko si tohungei aela oto hiito'o liutaa aana tolahana hola'ina'o."

?Kira Tei Mo Tohungei

*Eesine A Kraes?
MAK 3:31-35; LUK 8:19-21*

⁴⁶ Maholo a Jisas ko ere-ere ue hunie mwala, na a nikana pe'ie maeni eesine mwane nge kire hute pe'ie, kire ko hule oto. Oto kire uure mola ta'i sinaha, kire ko si dodolosi uri hunie kire ke ere pe'ie.

⁴⁷ Oto ngaeta iini aana mwala ngeena ko unue hunie a Jisas uuri, “!Lio ka'u! A nikemu na mo eesimu kire uure mola ta'i sinaha, na kire ko sare ere pe'i'o.”

⁴⁸ Oto a Jisas e aalamie na ko te'uri hunie iinonine, “?A tei ni a nikeku? ?Na kira tei ni maeni eesiku?”

⁴⁹ Oto ko uusuie mola mo pwaarongoisuli ingeie na ko te'uri, “Lio ka'u, nikeku na maeni eesiku ka'u ie.

⁵⁰ A tei nge ko deu i sulie nga taa Aamaku i Lengi e saeto'o aana, ingeie ni aasiku na a nikeku.”

13

A Jisas E Aalahuu Aana

Iini Ko Hesi Litei Ola *MAK 4:1-9; LUK 8:4-8*

¹ Na lo'u aana hai dingena a Jisas e iisitaa mwaanie nume, e si lae hai reune Aasi I Kalili.

² Na aena aana mwala kire ruru mei saana kire lae oto i hunge, e si ta'elie iiola mwaanie kire uure su'u-su'uiie, oto ko si ha'a-uusulire maholo kire uure hai oone.

³ Mo ola hunge a Jisas e unu'i hunie mwala ngeena aani aalahuunge uuri, “Ngaeta mwane au'esu hohola e o'o'o, oto ko lai hesie mo litei ola

ingeie mala mo kooni. Hasinge ngeena ko lae mola aana tataa'inilana mo lite,

⁴ na maholo ko tataa'inie mo litei ola hailiu i laona hohola ingeie, ngaeta mo lite iini eeni kire ko teke i reune tala. Oto mo menu kire loho mai, kire ko ngeu'i mola.

⁵ Ngaeta mo lite iini kire ko teke i lengine mei heu-heue. Oto mo lite ngeena kire ko tolana pwito poi aena aana mei mwakano ngeena e ka'a pi'ola ike. †

⁶ Ta'e e hule aana maholo sato ko peine, oto sato ko madorohi'i oto hiito'o, na kire ko nunulu mola aena aana kire ka'a susu'imi ike hiito'o i aano.

⁷ Ngaeta mo litei ola kire ko teke i matolana mo walo kau-keu. Oto kire ko pwito tararuru pe'ie mo walo kau-keu, ta'e mo walo kau-keu kire paine haahi'i na kire ko si melusi'i mola.

⁸ Ta'e ngaeta mo litei ola kire teke i lengine mei mwakano diana. Kire lai pwito diana na kire hungu, nga mo iini kire hungu oolu aawala, na nga mo iini e oono aawala, na nga mo iini tangalau."

⁹ Oto a Jisas e si ere ooreta hunire uuri, "Mwaanie omu rorongong aasie mola mo wala ienini, ta'e omu ke lo'o-lo'onga'i diana i suli'i."

?E Ue A Jisas E Ere-ere Aani Aalahuunge Hali'ite?

MAK 4:10-12; LUK 8:9-10

† **13:5** 13:5 Mo hohola heu-heue i Israel kire sai mwaero lau-leu maholo ko nemo, na aana mo waro-warowawai, kire sai madoro kohi lau-leu mwaanie mei aano mola. Oto aena mei olana nge mo litei ola kire ko pwito lau-leu.

¹⁰ Oto mo pwaarongoisuli e lae mai saana a Jisas, na kire ko dolosi aana uuri, “?E ue ni o ko ere-ere aani aalahuunge hali'ite aana maholo o ko ha'a-uusulie mwala?”

¹¹ A Jisas e aalamire ko te'uri, “No ko te'urine aena aana a God e lio hilisi'omu hunie omu ke saenanau aana walaimolinge mumuni aana Aalahanga ingeie, ta'e ke ii'o mumuni ue mwaanire.

¹² Aana ta'ena nga iini e mwa'e-mwa'e huni rongo i sulie mo ha'a-uusulinge ineu, nge sapeilana saenanaunge ni Lengi kei lae lo'u oto liutaa hunie. Ta'e a tei nge e ka'a mwa'e-mwa'e huni rongo i sulie mo ha'a-uusulinge ineu, nge ma'alana uri nga kele mei saenanaunge ni Lengi e to'o aana, ta'e ta'aasilana kei lae mola mwaanie.

¹³ Oto no ko ere-ere ni aalahuunge hali'ite hunire, aena aana kire ko lio-lio, ta'e kire sa'a lio saie ike, na kire ko rorongu, ta'e kire sa'a rongo saie ike.

¹⁴ Aena ngeena mo erenga a God e unu'i aana a Propet Aesaea ko oa oto aana e unue uuri, *I'omu, omu ko rorongu, ta'e omu ka'a rongo sai ola ike, na omu ko lio-lio na omu ka'a lio sai ola ike lo'u.*

¹⁵ *Aana mwala ienini saeda e hau, na kire ponosie aalingada na kire ulue maada, mwaanie uri kire lio sai ola aana maada, na mwaanie kire rongo sai ola aana aalingada, na mwaanie saeda e taha, na mwaanie kire aali'u mei takoieu na ne kei ha'a-uurire.* *Aesaea 6:9-10*

¹⁶ Ta'e deidehi'omu aana maamiu ko lio sai ola na aalingemiu ko rongo sai ola.

¹⁷ Aana no ko unue oto huni'omu uri hungelana mo propet na mo mwane oodota'i kire

tohungei sasare leesie mo ola omu ko leesi'i ie, ta'e kire ka'a lio mangini, na uri huni rongoa mo ola omu ko rongo'i ie, ta'e kire ka'a rongo lelengani."

A Jisas E Ere Luhesie Aalahuunge Aana Iini Ko Hesi Litei Ola

MAK 4:13-20; LUK 8:11-15

¹⁸ "Oto i'omu, omu ke rongoa ka'u lo'onga'inge aana aalahuunge i sulie iini ko hesi aani tataa'inilana mo lite, na hunie omu ke saie.

¹⁹ Tala nge mo lite ngeena kire teke i sulie e urihana mo iini nge kire rongoa taane mo wala aana Aalahanga a God. Ta'e e ka'a tewa na a Satan e lae mai ko ta'aasie nga taa nge hasilana e lae ka'u i manatada.

²⁰ Na mo iini nge manatada e urihana mei mwakano hau-heue ngeena, kire rongoa walana God, na oto lau-leu kire ilenimwa'e haahie.

²¹ Ta'e e ka'a susu'imi diana ike mone i manatada, oto e sa'a ii'o tewa ike. Maholo si'oha'anga kei toolera wa taunge'inilada kei lae i tehula'ana mei wala ngeena, oto kire ko tolana mamalo oto mwaanie.

²² Nga mo iini lo'u manatada e urihana mei mwakano e honu aana walo kau-keu ngeena, kire rongoa no'one walana God, ta'e kire ne'isae painesie mola mau-meuringe aana walumalau. Kire tolahi'e, na kire saeto'o aana mola to'o-to'onga, na kire ko saehanalie ta'ena nga ola. Oto mo wala diana ngeena kire ka'a pwito kohi, na kire ka'a hungu ike lo'u.

²³ Ta'e mo iini lo'u, mo iini urihana mei mwakano diana ngeena, kire rongoa mo wala

ngeena, oto kire lulu i suli'i. Oto kire hungu diana oto eena, mo iini oolu aawala, na nga mo iini oono aawala, na nga mo iini tangalau.”

A Jisas E Aalahuu Aana Rea

²⁴ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u ngaeta mei aalahuunge hunie mwala uuri, “Aalahanga a God e urihana iinoni e hasie mo litei ola diana mala kooni i laona hohola ingeie.

²⁵ Oto aana ngaeta hai rodo, maholo ahutana mwala ko ma'ahu mango oto, maelonga ingeie e lae mumuni mei, ko hesie mo rea mola i matolani, ko si tehi mwaani'i.

²⁶ Oto e ro taungei olana ko meni pwito poi na kire kara'i lio sada mola. Ta'e aana maholo mo kooni ko aehota hungu oto, mo rea ko si haata'i aana kire ka'a sai hungu ike.

²⁷ Mo koni-konihe iinoni ngeena kire lae mai saana, oto kire ko te'uri hunie, ‘!Poru paine! ? Uri mo rea kire uure lo'u i tei na o hasie ka'u mo litei ola diana i laona hohola i'oe?’

²⁸ “Oto ko aalamire uuri, ‘Nga maelonga ni oto e te'urine ngeena.’

“Oto kire ko dolosi aana uuri, ‘?Uri o saeto'o aana melu ke lai ware aasie mo rea?’

²⁹ “Oto ko aalamire uuri, ‘Su'uri, mwaanie omu ware pele aana nga mo kooni pe'ie mo rea.

³⁰ Toli'aasie ka'u mo kooni na mo rea ke mani pwito tararuru hule aana so'okoninge. Oto ne ke si unue hunie mo iini ko so'okoni uri kire ke hola'i ware aasie mo rea, kire ke loko i ho'o huni uunu aasi'i. Oto kire ke si haro so'okonie lo'u mo kooni huni ne'i'i lengine haa ineu.’”

A Jisas E Aalahuu Aana

Litana Ai Mastad

³¹ A Jisas ko he'i unue lo'u ngaeta mei aalahuunge hunire uuri, "Aalahanga a God e urihana iinoni e hasie litei ola aana ai mastad i laona hohola ingeie.

³² Kele litei ola oto mola mwai-mwei liutaa aana ahutana mo litei ola kolu sai hesi'i, ta'e maholo ko pwito, hule aana ingeie oto e paine liutaa aana mo ola i laona hohola, na maholo ko peine na ko ne'i ei oto, mo menu ko si lae mai tola niu'i i lengine sasarana."

*A Jisas E Aalahuu Aana**Iis Huni Esu Bred**LUK 13:20-21*

³³ Oto ko he'i unue lo'u ngaeta aalahuunge hunire uuri, "Aalahanga a God e urihana no'one kele mei iis nge hu'e e pwaie i laona nime'i pulaoa oto paine, na ahutana e haro po'o mango mola aana e hane."†

*A Jisas E Ha'a-oaie Walana**Mo Propet Aana E Ere Aani Aalahuunge Hali'ite**MAK 4:33-34*

³⁴ A Jisas e ere-ere oto tarau aani aalahuunge hunie mwala, hule aana e sa'a ere ike hunire na e ka'a ere aana aalahuunge.

† **13:33** 13:33 Aalahanga a God e urihana iis aena aana ko esu i laona mo iinoni huni oolisie tolahada hunie ke diana. A God e ka'a dau rarahie ike aapa po'oi sinaha hunie ke diana, ta'e ko esu i lalo aana nga iini hunie saena ke hola'i hei-oolisi. Urine, nge ko to'ohie walu ola aana mauringe iinoni ngeena hunie ke diana.

³⁵ E ere-ere urine huni ha'a-oaie nga taa a propet e unue uuri, *Ne kei ere aani aalahuunge maholo ne kei ere-ere pe'ire. Ne kei ha'arongora aana mo ola nga iini ka'a sai'i, uure oto aana ha'aholalana walumalau.* *Sam 78:2*

A Jisas E Luhesie

Aalahuunge Aana Rea

³⁶ Oto a Jisas e lae mwaanie mwala, e si lai sili i nume. Na mo pwaarongoisuli ingeie kire lae mai saana, oto kire ko te'uri hunie, "O ke unue ka'u oodoi'emeelu, nga taa ni lo'onga'inge aana aalahuunge i sulie mo rea i laona hohola."

³⁷ A Jisas e aalamire oto ko te'uri, "Iini e hasie mo lite diana nge a Kale Ni Iinoni otona,

³⁸ na hohola walumalau eena. Litei ola diana mwala aana Aalahanga a God eena, na mo rea oto mo iinoni a Satan,

³⁹ na maelonga nge e tataa'inie mo rea ingeie oto a Satan. Na so'okoninge oto ha'amangolana walumalau, na mo iini ko so'okoni oto mo ensel.

⁴⁰ Mala so'okonilana mo rea na uunu-aasileni e lae ka'u laloi dunge, nga taa kei reu aana ha'amangolana walumalau eena.

⁴¹ A Kale Ni Iinoni kei uusunge'inie mo ensel ingeie huni ta'aasie mo iini aaela mwaanie aalahanga ingeie. Oto kire ke so'okoni aasie mo iini ko ha'atataroa mwala hunie ooraha'aa na mo iini ko da tata'alanga.

⁴² Oto kire kei aasire i laona dunge ni ha'amotaahinge, leu ngaranga na saehuunge e paine aana.

⁴³ Ta'e mwala a God kire kei lae i laona aalahanga aamada, na kire ke si raa oto mala

rarangana sato. Mwaanie omu rorongong aasie mola mo wala ienini, ta'e omu ke lo'o-lo'onga'i diana i sulii'i."

Kie Ke Toli'aasie To'o-to'olaka Huni Hele Aana Aalahanga A God

⁴⁴ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u ngaeta mei aalahuunge hunire uuri, "Aalahanga a God e urihana mwa'ii to'oha mumunilana e lae ka'u i laona mei aano. Oto nga mwane e lai lio oodoie, oto ko ne'i eeliho'i aana hunie ke ii'o mumuni. A mwaena ko tohungēi ne'isae paine mone aana mwa'ii to'oha ngeena, oto hule aana e ilenimwa'e mola huni toli'aasie ahutana to'o-to'olana i tehula'ana. Oto e si lai ha'aholinge'inie to'o-to'olana, na ko eeliho'i lo'u huni holie mei aano ngeena pe'ie mwa'ii to'oha nge e lai lio oodoie.

⁴⁵ "Aalahanga a God e urihana no'one mwane ko lio hunie mo u'umaai dehi diana.

⁴⁶ Na maholo e lio oodoie hohoi ola nge e lae otoi diana liutaa, ko si ha'aholinge'inie ahutana to'o-to'olana, na ko holie hohoi olana."

A Jisas E Aalahuu Aana Hu'o

⁴⁷ "Aalahanga a God e urihana no'one hu'o mwala wee-weesi kire aasie i eesi, oto kire ko we'i haahie ta'e-ta'ena nga ii'e oto mola.

⁴⁸ Hu'o mone e honu aani ii'e, oto kire wa'inie i oone, kire si ii'o i aano, kire ko oopaa mo ii'e. Mo iini diana kire ko onime'ini'i lalo'i ite, na mo iini aela kire ko aasi'i.

⁴⁹ Kei urine no'one aana ha'amangolana walumalau aana mo ensel kei siho mai, na

kire kei oopaa kira ooraha'aa mwaanie mo iini oodota'i.

⁵⁰ Na kire kei aasire i laona dunge ni ha'amotaahinge, leu ngaranga na saehuunge e paine aana."

⁵¹ Oto a Jisas e dolosi aana mo pwaarongoisuli ingeie uuri, "?Omu sai diana aana taane oto mo lo'onga'inge aana mo aalahuunge ienini?"

Oto kire ko aalamie uuri, "Iau, melu sai'i taane oto."

⁵² Oto a Jisas ko si aalamire lo'u uuri, "Nge ko urine ahutana mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis nge kire lae mai ne'i pwaarongoisuli i laona Aalahanga a God, kire urihana iinoni e to'o aana nume. Na nume ngeena e honu aana mo ola diana huni pe'ie mo iinoni, mo iini e lalahu'e, na nga mo iini mo ola haalu. Aana iinoni urine e sai ha'a-uusuli aana mo tolahai ola lalahu'e, na mo ola haalu no'one."

Mwala Ni Nasaret Ka'a Sare

Rongo Hunie A Jisas

MAK 6:1-6; LUK 4:16-30

⁵³ Maholo a Jisas e saro unu mangoa mo aalahuunge ienini, e si lae mwaanie i leune,

⁵⁴ na ko eeliho'i oto hunie huilume nge e paine ta'e aana. E ha'a-ha'a-uusuli i laona nume ni palo-palo, na mo iini e rongoa mo ha'a-uusulinge ingeie, kire ko tohungei pangata'i oto hiito'o hule aana kire ko dolosi oto uuri, "?A mwane ie e lae ka'u i toolea mo saenanaunge ngeena uure i tei? ?Na e toolea nanamanga huni esuie mo hu'i-hu'ite mala kolu ko rongo'i aana ngeena uure i tei?"

⁵⁵ Ingeie kalena mola mwane aadu-eedu ni ngeena. Nikana ka'u mola a Meri, na mo eesine kire mani hute ka'u mola a Jemes, na a Josep, na a Saemon, na a Jiudas.

⁵⁶ Mo eesine keni ka'u no'one mola kire ii'o pe'ikolu i Nasaret ie. ?Ohe ingeie e lai toolea ka'u mo ola ienini uure i tei?"

⁵⁷ Oto aena aana kire ne'isae urine, nge kire ka'a sare rongo ike hunie walana.

Oto a Jisas ko te'uri hunire, "Ahutana mwala kire sai ha'ama'u taane aana nga propet. Ta'e mwala oto aana hanue ingeie na mo iini aana nume ingeie maraana ha'alaa kire sa'a ha'ama'u ike aana."

⁵⁸ Oto e ka'a asuie ike nga mo hu'i-hu'ite hunge i leune aena aana kire ka'a hiiwalaimoli ike aana.

14

A Herod Antipas E Horo Maesie

A Jon Loto Maa'i

MAK 6:14-29; LUK 9:7-9

¹ Maholo a Herod Antipas, aalaha aana po'o ni henue i Kalili, e rongo tarohana a Jisas aana mo hu'i-hu'ite ko esui'i,

² oto ko ere uurini hunie mo na'ohai mwane ingeie, "A Jon Loto Maa'i ni oto e mauri lo'u ie, ka'u e to'o aana nanamanga huni deu hu'i-hu'ite ngeena."

³⁻⁴ A Herod e ere urine aena aana a Jon Loto Maa'i e mae oto. Na laladonga i sulie maelana a Jon e lae uuri. Hola'ina'o, keni satana a Herodias ingeie hu'e a Pilip mwane aasine a Herod. Ta'e lae-lae a Herod ko he'i toolea lo'u a

hu'ena mwaanie a Pilip aasine. Oto a Jon Loto Maa'i e unu-unue hunie a Herod uuri, "Aana Ha'atolanga a Mosis, e ka'a adona ike uri hunie o ke to'o aana lo'u a Herodias aena aana ingeie hu'e a Pilip aasimu." Oto a Herod e si unue kire ke tapolie a Jon Loto Maa'i na kire ke pwasue aani iieli heu na kire ke ne'ie i nume ni ho'o.

⁵ A Herod e sare horo maesie a Jon, ta'e e ma'ute'inie mwala ni Jiu aena aana kire lo'onga'inie uri a Jon ingeie nga propet.

⁶ Oto lo'u mola i puri, a Herod Antipas e asuie ngauhe paine huni aamasito'o aana hai dinge e hute. Na keni haalu kalena a Herodias ko mao i na'ona ruruhaa. A Herod e tohungēi ilenimwa'e oto liutaa haahie,

⁷ na ko heiholota'i oto aani tohenga uuri, "Ne kei niie huni'o ta'ena nga mei ola o kei sukāa aaku."

⁸ Na oto i sulie nga taa a nikana e unue hunie, ko si te'uri hunie a Herod, "Nou saeto'o aana o ke niie oto pwaune a Jon Loto Maa'i hunieu i laona nga nime."

⁹ Oto a Herod Antipas Inemaui ko tohungēi saehuu. Ta'e aena aana e haiholota'i na mwala kire rongoa oto nga taa e unue, oto ko si uusunge'inie ngaeta ramo ingeie huni deu i sulie nga taa a pulena e sukāa.

¹⁰ Oto e lae i nume ni ho'o huni lama mousie pwaune a Jon.

¹¹ Oto e toolea mai pwaune a Jon i laona nime, ko si niie hunie keni kalena a Herodias. A keine e toolea, ko si lai niie hunie a nikana.

¹² Oto mo pwaarongoisuli a Jon kire lae mai toolea rae aana, kire lai heitolinge'inie, kire ko

si lai ha'arongoa a Jisas. Na maelana a Jon Loto Maa'i e lae oto urine.

A Jisas E Ha'angaue

E Lime Sinolai Mwane

MAK 6:30-44; LUK 9:10-17; JON 6:1-14

¹³ Maholo a Jisas e rongo urine, e si lae mwaanie i leune aana iiola pe'ie mo pwaarongoisuli ingeie, kire lae hunie leu nga iinoni ha'ike aana hunie a Jisas ke ii'o ka'u maraana. Ta'e maholo mwala e rongoa uri ko lae oto, kire toli'aasie mo henue ikire na kire ko si hatale mola oalana i sulie oone.

¹⁴ Oto maholo a Jisas e siho mai oone mwaanie iiola, na ko leesie lokotaa oto paine, oto saena ko tohungai hi'e i sulire aana ko aamasire. Oto e si ii'o huni ha'a-uurie mo iini ko mweri.

¹⁵ Oto maholo kara'inie sato kei suu, mo pwaarongoisuli ingeie kire lae mai saana kire ko ere uuri hunie, "Ko seulehi oto na ikolu i laona hanuesala ni ie. Oto o ke uusunge'inie mwala ngeena kire ke lae hunie mo huilume huni holi ngeulaa ada."

¹⁶ A Jisas ko aalamire ko te'uri, "?Kire ko lae lo'u huni taa? I'omu mola omu ke nii ngeulaa ada."

¹⁷ Oto mo pwaarongoisuli ingeie ko aalamie lo'u uuri, "!Ha'ike eena! Ta'e melu to'o aana mola e lime aata ho bred na e ro ho ii'e."

¹⁸ Oto a Jisas ko aalamire lo'u uuri, "Ko urine, toole'i mei hunieue."

¹⁹ Oto e unue mwala ke ii'o i aano i laona hahalisi. Oto a Jisas e hele aana lime ho bred ngeena na e ro ho ii'e, oto ko si lio i lengi, na ko

paalahea a God. Oto e nisie mo ho bred ngeena, ko si nii'i hunie mo pwaarongoisuli ingeie hunie kire ke ha'a-adoa mwala aani. Na e te'urine no'one aana e ro ho ii'e hunie ahutada mango.

²⁰ Oto ahutana mwala kire mani ngeu pote, na i purine kire ngau mango, mo pwaarongoisuli ko si ha'ahonue aawalai lu'e mwana rue aana mo ooretai ngeulaa.

²¹ Iidu-iidunge aana mwala e ngau aana maholona, e hule aana lime sinolai mwane, ta'e iidumilana mo keni na mo mwela ka'a lae ike.

A Jisas E Lae I Kolune Aasi

MAK 6:45-52; JON 6:15-21

²² Oto a Jisas ko si uusunge'inie mo pwaarongoisuli ingeie uri kire ke lae i na'o aana iiola hunie raune aasi po'o ta'au. Ta'e ingeie maraana e oore mola huni uusunge'inie mwala aaliho'i takoie mo henue ikire.

²³ I purine e uusunge'inie mwala takoie mo henue ikire, nge e si hanetaa maraana ta'au i lengine uuwo huni aarenga'i. Na maholo ko rodohono oto i seulehi, na a Jisas ue maraana ta'au i lengine uuwo.

²⁴ Maholona na mo pwaarongoisuli e ha'atau oto wau i eesi aana iiola, na aana kire ko suehie ooru, naho na ko pwelie oto no'one iiola.

²⁵ Oto i rodo hatari dengi a Jisas e lae mai saana mo pwaarongoisuli ingeie, na ko lae mola i kolune aasi.

²⁶ Maholo kire leesie ko lae mola mai kolune aasi, kire ko tohungai me'u oto hiito'o. Oto kire ko aawara na kire ko unue oto uuri, “!Iiei! ! Aakalo!”

²⁷ Ta'e a Jisas e tolana soi oto takoire na ko unue uuri, "Saemiu ke hahuroto. Ineu taane mola ni ie. Mwaanie omu me'u-me'u."

²⁸ A Pita ko aalamie oto a Jisas ko te'uri, "Aalaha ineu, mala uri i'oe to'ohuu, unue ne ke lae wau honosi'o i kolune aasi."

²⁹ Oto a Jisas ko aalamie a Pita uuri, "Lae mola mai."

Oto a Pita e siho mwaanie iiola, ko aehota lae oto honosie a Jisas i kolune aasi.

³⁰ Ta'e maholo a Pita e leesie uri ooru e paine, oto ko me'u na ko aehota dodo oto i laona aasi. I leune ko si soi oto paine uuri, "!Aalaha ineu, o ke ha'a-uurie!"

³¹ Oto a Jisas ko tolana tapo oto i nimana na ko unue, "Hiiwalaimolinge i'oe e o'oru'e hiito'o. ?E ue ni o ko ne'isae rue-rua'a?"

³² Oto kiererue ko si meni hane i laona iiola, na ooru ko tolana aapwana'i oto.

³³ Oto mo pwaarongoisuli kire ko pouruuru ni ha'ama'unge i na'ona a Jisas, na kire ko unue uuri, "T'oe oto Kalena God to'ohuu."

A Jisas E Ha'a-uurie

Mo Mae-maea'a I Kenesaret

MAK 6:53-56

³⁴ Maholo kire aatoholo hunie po'o ni eesi po'o wau, oto kire ko si lai aarapuu aana po'o ni henue i Kenesaret.

³⁵ Na mwala aana hanuena kire lio saie a Jisas, oto kire ha'atola hunie mo mae-maea'a aana ahutana mo henue kara'inie leune, na kire ko toolera oto mai saana a Jisas.

³⁶ Kire aitanaie uri ke toli'aasie mo iini ko mweri kire ke kele kopi mola aana ta'ena nga

leu aana to'oni ingeie. Na ahutana mo iini kire kopi aana to'oni ingeie, kire awaa oto.

15

Ha'atolanga A God E Paine Lo'u Liutaa Aana Mo Ha'atolanga

*Mo Weuwe I Na'o
MAK 7:1-13*

¹ Oto ngaeta mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, kire uure mwaanie i Jerusalem huni lae mai saana a Jisas, oto kire ko dolosi aana uuri,

² “?Aana e ue ni mo pwaarongoisuli i'oe kire ko heitohea mola mo ha'atolanga mo weuwaka i na'o? Aana kire ko ngeu mola, na kire ka'a hola'i hoda rere'a aana nimada i sulie tolaha diana.”

³ Oto a Jisas ko aalamire ko te'uri, “?Na e ue ka'u i'omu, omu ko heitohea mo Ha'atolanga a God, na omu ko lae mola i sulie mo ha'a-uusulinge i'omu maraamiu?

⁴ Aana a God e unue uuri, *O ke ha'ama'u aana aamamu na nikemu.* *Eksodas 20:12* Na e unue no'one uuri, *Nga iini nge ko ere aaelasie aamana wa nikana, e malisine uri horo-aasilana ke lae oto.* *Eksodas 21:17*

⁵ Ta'e i'omu, omu ko ha'a-uusuli uri mala nga iinoni e to'o aana nga mei ola huni pe'ilana aamana na nikana, ta'e ko unue lo'u uuri, 'Mei ola ngeena nou niie oto hunie a God,'

⁶ urine ke su'uri ha'ama'u lo'u aana aamana na nikana pe'ie niilana mei olana hunire. Aena aana omu ko lae oto i sulie tolahamiu urine, nge omu ko mwakata'inie mola walana God eena.

⁷ !Omu ne'i iinoni eero-eero oto, aana omu ko lupwe'i deu-deu mola! Nga taa a God e unue hunie a Propet Aesaea ke unue i sulio'omu e to'ohuu oto.

⁸ Aana a God e unue uuri, *Mwala ie kire ko ha'ama'u eeku mola aana ngidude, ta'e manatada e ha'atau hiito'o mola mwaanieu.*

⁹ *Mwala ngeena kire ka'a palo-paloau ike to'ohuu. Kire ko esuie mola mo ha'atolanga ikire maraada, na kire ko ha'a-uusulie mwala huni lulu i sulii. Oto kire ko si unue uri mo ha'atolanga ineu eeni, ta'e ha'ike."* *Aesaea 29:13*

Ngaulaa E Sa'a Ha'amada'aa Ike Mauriha'ana Iinoni,

Ta'e Ooraha'aa Ha'ala

MAK 7:14-23

¹⁰ Oto a Jisas e soie mwala ke lae mai saana, nge ko si te'uri hunire, "Pwaarongo diana aana nga taa ne kei unue hunie omu ke sai diana aana.

¹¹ Mo ngeulaa nge iinoni ko ngeu'i kire ka'a ha'amada'aa ike iinonine i maana God, ta'e mo wala nge ko iisitaa mwaanie ngidune ni ko ha'amada'aa."

¹² Oto mo pwaarongoisuli kire lae mai saana, na kire ko te'uri hunie, "?Uri o saie taane mo Parise ko hii aela i sulie nga taa o unue?"

¹³ Oto a Jisas ko aalamire ko te'uri, "Toli'aasire mola, aana ahutana mo ei nge Aamaku i Lengi e ka'a hasii, ware-aasileni kei lae.

¹⁴ !Oto mwaanie omu aapwasu lo'u aada! Mwala maada e ulu ni ngeena, oto kire ko sare na'ona lo'u ngaeta mo ulu. Na maholo nga ulu

ko na'ona ngaeta ulu, kirerue kei meni domu oto i laona kalinge.”

¹⁵ Oto a Pita ko te'uri hunie a Jisas, “O ke ere luhesie ka'u mo lo'onga'inge ngeena huni'emeelu.”

¹⁶ Oto a Jisas ko te'uri hunire, “!I'omu na pwaumiu e aaela no'one mola mala mwala ngeena!

¹⁷ ?Uri omu ka'a lio saie ike no'one? Mei ngeulaa nge ko sili i ngidune iinoni, ko lae mola i laona oopwana, oto ko iisitaa lo'u mola mwaanie sapena.

¹⁸ Ta'e mo wala nge ko iisitaa mai mwaanie ngidune iinoni, kire uure oto mai mwaanie saena. Mo iini urine nge kire sai esuie iinoni ke mada'a.

¹⁹ Aena aana mo ola nge ko iisi-iisitaa mai mwaanie saena iinoni, kire sai esuie iinoni ke lo'onga'i aaela hunie ke horo, ke masi, na ke aeni ola, ke peli, ke sihoai ola eero-eero, na ke ere aaelasie ngaeta mwala.

²⁰ Mo ola nge kire sai esuie iinoni ke mada'a eena. Ta'e huni ngeu mola, na omu ka'a hodialie nimemiu mala kire unue huni'omu ngeena, le-une e sa'a da ike iinoni ke mada'a i maana God.”

Hu'e Ni Pu'o E Hiiwalaimoli

Aana A Jisas

MAK 7:24-30

²¹ A Jisas e uure mwaanie i leune, oto ko lae hunie po'o ni henue kara'inie e ro huilume paine mo pu'o i Taea na i Saedon.

²² Oto ngaeta hu'e aana hanuena, ingeie nga keni ni Jiu ha'ike, ta'e keni aana komu ni Kenan.

E lae mai saana a Jisas, oto ko soie uuri, “!Kalena Deved Inemauri! Aalaha ineu, o ke aamasieu aana kele pule ineu ko tohungēi si'oha'a oto hiito'o aana li'oa aaela e hite aana.”

²³ Ta'e a Jisas e ka'a aalamie ike a hu'ena. Oto mo pwaarongoisuli ingeie kire lae mai saana, kire ko te'uri hunie, “O ke pe'ie na o ke uusunge'i eeliho'i aana. Ko lae oto mola i sulikolu pe'ie e'engonga.”

²⁴ Oto a Jisas ko ere mola uuri, “A God e uusunge'inieu mei mola hunie mo sipu e takalo ka'u, mwala ni Israel.”

²⁵ Maholo a hu'ena e rongō urine, ko si lae mai pouruuru i na'ona na ko unue, “Aalaha ineu, o ke aamasieu.”

²⁶ Ta'e a Jisas ko ere ni aalahuunge mola i sulie mo Jiu na mo pu'o, ko te'uri hunie, “E ka'a diana ike huni aasie mola mo ngeulaa mo mwela ana mo usu.”

²⁷ Oto a hu'ena ko aalamie lo'u a Jisas uuri, “E to'ohuu taane poro paine, ta'e ma'alana mo usu na kire sai ngaa mola mo eehuhu'ei ngeulaa ko usu mwaanie mo taetahe mo aalaha ikire.”

²⁸ Oto a Jisas ko si aalamie lo'u a hu'ena uuri, “Keine, hiiwalaimolinge i'oe e tohungēi peine. Nga taa o saeto'o aana kei oa oto huni'o urine.” Na oto mola aana maholona, ha'a-uurilana kalena hu'ena e lae oto.

A Jisas E Ha'a-uurie Mwala Hunge

²⁹ A Jisas e uure i leune, e si eeliho'i mei sulie raune Aasi I Kalili. Oto e hanetaa ta'au i lengine uuwo, e si ii'o i aano huni ha'a-uusulie mwala.

³⁰ Oto mwala hunge kire lae mai saana, na kire toolea mai mo rarasi, mo ulu, mo pweu ka'a ere-ere, na mo iini e loku, na mo mae-maea'a hunge lo'u. Kire ko ne'ire i saana a Jisas, na ko ha'uurire oto.

³¹ Mwala ngeena ko tohungēi pangata'i aana kire ko leesie mo pweu ka'a ere-ere ko ere lo'u, mo iini e loku ko a'aila'a lo'u, mo rarasi ko lae-lae hailiu lo'u, na mo iini e ulu ko lio lo'u. Oto mo Aapoloa Aaopa ngeena kire ko si ha'amanikulu'aa God mo Israel.

A Jisas E Ha'angaue

Hai Sinolai Mwane

MAK 8:1-10

³² Oto a Jisas e soie mai mo pwaarongoisuli ingeie ko si te'uri hunire, “No ko tohungēi aamasie mwala ienini aena aana kire ko ii'o tewa oto pe'ieu hunie e oolu hei dinge, na kire ka'a to'o aana oto nga mei ngeulaa. Nou ka'a sare uusunge'i eeliho'i ike aada mwaakule mwaanie kire maehunu i sulie tala.”

³³ Oto mo pwaarongoisuli ko dolosi aana uuri, “?Oto kolu kei deu oodoie ka'u mei ngeulaa malisine mwala hunge uurini i tei, na ikolu i laona hanuesala?”

³⁴ A Jisas ko dolosi aada ko te'uri, “?E nite ho bred omu to'o aani?”

Oto kire ko unue uuri, “E hiu aata ho bred mola pe'ie toota'i kele ho ii'e.”

³⁵ Oto a Jisas ko unue hunie mwala uri kire ke ii'o i aano.

³⁶ Na e toolea e hiu ho bred ngeena pe'ie mo kele ho ii'e, oto ko paalahea God. Ko nisi'i na ko

nii'i hunie mo pwaarongoisuli ingeie hunie kire ke ha'a-adoa mwala aani.

³⁷ Oto ahutana mwala kire mani ngeu pote, na i purine kire ngau mango, mo pwaarongoisuli ko si ha'ahonue e hiu lu'e aana mo ooretai ngeulaa.

³⁸ Na iidumilana mwala e ngau aana maholona e hule aana e hai sinolai mwane, ta'e iidumilana mo keni na mo mwela e ka'a lae ike.

³⁹ Oto a Jisas e si uusunge'i eeliho'i aana mwala, ko hane i laona iiola, na ko lae oto hunie nga leu kara'inie huilume i Magadan.

16

Ruana Nga Maholo A Jisas

E Ka'a Sare Asuie Nga Hu'i-hu'ite

MAK 8:11-13; LUK 12:54-56

¹ Ngaeta maholo mo Parise na mo Sadiusi kire lae mai saana a Jisas aana kire ko sare lupwe'i oohongie mola a Jisas aana kire lo'onga'inie uri e ka'a uure ike mwaanie a God. Oto kire ko unue hunie uuri, "O ke asuie ka'u nga hu'i-hu'ite hunie melu ke leesie."

² Ta'e a Jisas e aalamire ko te'uri, "Maholo omu ko leesie dangi e marahalisi i seulehi, oto omu ko tolana unue oto uuri, 'Kei dei diana oto i ho'owa eena, aana dangi e marahalisi oto.'

³ Na i maahu'o-hu'o omu ko unue lo'u uuri, 'Kei nemo oto eena, aana salo e nonoro'a na e kokohoa'a.' Omu sai lio saie taane dai diana na dai ta'aa aana leesilana salo mala ngeena, ta'e omu sa'a roro'a lio saie ike tolimaa aana mo ola ko reu si'iri ie.

⁴ !Ha'ike eena! Pwaunge ienini, omu lae otoi aaela hiito'o. Suata omu ka'a sai kineta'ini'omu

ike nana a God. Omu ko sukaau taane hunie nga hu'i-hu'ite, ta'e nou sa'a asuie ike. Ta'a-ta'a hu'i-hu'ite nou sai haata'inie aamiu oto nga taa e rau aana a Propet Jona oto waite." Oto e si ta'ela'i, ko lae oto mwaanire.

A Jisas E Ha'apasulie

Mo Pwaarongoisuli Mwaanie

Ha'a-uusulinge Mo Parise

MAK 8:14-21

⁵ Maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli kire aatoholo oto hunie po'o ni eesi po'o ta'au, nge mo pwaarongoisuli kire si saie uri kire pulongo huni tola bred ada.

⁶ Oto a Jisas ko te'uri hunire, "Omu ke lio talamiu mwaanie iis mo Parise na mo Sadiusi."

⁷ Oto mo pwaarongoisuli ko lae pe'i ere hailiu i matolada maraada uuri, "Ohe ko ere urine i sulie kolu ka'a tola bred ike pe'ikolu."

⁸ A Jisas e saie mone ne'isaenga ikire, oto ko dolosi aada uuri, "?E ue ni omu ko tolahi'e hiito'o aana uri omu ka'a tola bred ike pe'i'omu? !Hiiwalaimolinge i'omu e lae otoi mwei-mwei hiito'o!

⁹ ?Uri omu ka'a saie ike ue? ?Uri omu ka'a aamasito'o ike aana maholo nou nisie e lime kele ho bred ana lime sinolai mwane? ?E nite lu'e nge omu ha'ahonu'i?

¹⁰ ?Na lo'u aana e hiu kele ho bred ana e hai sinolai mwane? ?E nite lu'e nge omu ha'ahonu'i?

¹¹ ?E ue ni omu ka'a saenanau aana uri nou ka'a ere-ere ike huni'omu mola i sulie mo bred? Oto no ko unue lo'u huni'omu uri omu ke lio talamiu mwaanie iis mo Parise na mo Sadiusi."

¹² I leune nge mo pwaarongoisuli ko si saie uri a Jisas e ka'a ha'a-ha'apasulire ike mola aana iis huni bred, ta'e mwaanie mo ha'a-uusulinge mo Parise na mo Sadiusi.

A Pita E Unu Tahanga'inie

A Jisas Uri Ingeie Oto A Kraes

MAK 8:27-30; LUK 9:18-21

¹³ Maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire lae hunie po'o ni henue kara'inie huilume i Sisaria Pilipae, nge e si dodolosi aada uuri, “? Ha'alaa mwala ko unu-unue uri ineu a Kale Ni Iinoni a tei?”

¹⁴ Oto kire ko aalamie uuri, “Ngaeta mo iini ko unu-unue uri i'oe a Jon Loto Maa'i e mauri eeliho'i. Na nga mo iini ko unu-unue uri i'oe a Propet Elaeja. Na ngaeta mo iini lo'u ko unu-unue uri i'oe a Propet Jeremaea wa nga iini hikana mo propet oto i na'o.”

¹⁵ Oto a Jisas ko he'i dolosi lo'u aada uuri, “? Oto e ue aana i'omu? ?Ha'alaa omu ko unu-unue uri ineu a tei?”

¹⁶ Oto a Saemon Pita ko aalamie uuri, “?Oto o to a Kraes, Kalena God Mau-meuri'e.”

¹⁷ A Jisas ko aalamie a Saemon Pita uuri, “! Hahu'ana oto, Saemon kalena Jon! Aana mei walaimolinge aaku ie nga iinoni e ka'a haata'inie ike aamu, ta'e Aamaku i Lengi ni e haata'inie aamu.

¹⁸ Oto no ko unue huni'o Pita, i'oe oto hau, na i lengine poo-poota aani heu ie ne kei tohue soihaada'inge ineu, na ma'alana maenga na e sa'a tari mwada'u ike aana huni ohoie.

19 Ne kei niie mo kii aana Aalahanga a God huni'o.† Nga moi taa o ko uure honosi'i mei aano, mo ola nge a God kei uure honosi'i ni otona. Na nga moi taa o ko toli'aasi'i mei aano, mo ola nge a God kei toli'aasi'i eena.”

20 Oto a Jisas e si ere honosire mwaanie kire ha'arongoa lo'u nga iini uri ingeie oto a Kraes.

A Jisas E Ere I Sulie

Sapesalunge Na Maenga Ingeie

MAK 8:31—9:1; LUK 9:22-27

21 Uure aana maholona nge a Jisas e si tala'ai unu diana aana hunie mo pwaarongoisuli ingeie uuri, “E malisine uri ne ke tohungai lae oto hunie i Jerusalem. I leune mo rato ni mwane aana mo Jiu na mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, kire kei ha'asapesalu'aau aana mo ola hunge, na kire kei horo maesieu. Ta'e aana oolune nga hai dinge ne kei ta'ela'i lo'u mwaanie maenga.”

22 Oto a Pita ko toolea a Jisas mwaanie ngaeta mo pwaarongoisuli, ko si lai ere aana uuri, “!O ke su'uri ere urine, aalaha paine ineu! A God e sa'a roro'a toli'aasie ike leune huni'o.”

23 Ta'e a Jisas e aali'u i lengine a Pita oto ko si unue mola hunie uuri, “!Tahi mwaanieu Satan! O ke su'uri ne'ie hau ni ha'atataro hunie. O ka'a

† **16:19** 16:19 E lio mala a Pita e asu aana nanamanga kii ngeena aana hai dinge Pentekos maholo e unu tahanga'inie uri maa aana Aalahanga a God e taha hunie mo Jiu. (Leesie Palonga 2:14-27.) E asu aana nanamanga mo kii ngeena lo'u i puri aana maholo e unu tahanga'inie uri maa aana Aalahanga a God e taha lo'u hunie mo Aapoloa Aaopa. (Leesie Palonga 10:1—11:18.)

saie ike ne'isaenga a God, ta'e o ko ere mola i sulie lio-lionga mo iinoni."

²⁴ Oto a Jisas ko si unue hunie mo pwaarongo-isuli ingeie ko te'uri, "Mala nga iini ko sare lulu i sulieu nge ke pulongosie maraana, na ke lulu i sulieu ma'alana ko sapesalu oto hiito'o mala mo iini i lengine mo po'u-po'u.

²⁵ Aana nga iini ko sare kineta'inie mola mauriha'ana, nge kei deu tekela'inie oto. Ta'e nga iini ko deu tekela'inie mauriha'ana i tehula'aku, nge kei lio oodoie maurihe huu.

²⁶ ?Ha'alaa nga mei taa diana nge iinoni kei terie aana kei to'o aana oto ahutana mo to'o-to'onga aana walumalau ie, na ko deu tekela'inie mola mauriha'ana oto i tehula'ani? ?Oto uri to'o-to'olana kei pe'ie aana maholona? !Ha'ike oto oo'oo! Nga mei ola hunie ke niie huni tola aaliho'i aana mauriha'ana, ha'ike lo'u.

²⁷ Ta'e ineu a Kale Ni Iinoni ne kei lae taane mai pe'ie mo ensel aana manikuluha'ana Aamaku huni *waaie nga iini oto i sulie helelana.* *Sam*
62:12

²⁸ To'ohuu no ko unue oto huni'omu uri ngaeta mo iini hikemiu mwala nge omu uure ngeena, omu kei saronai leesieu, a Kale Ni Iinoni, ne kei lae mai mala aalaha, omu ke si mae."

17

A Jisas E Haata'inie Manikulu'anga Ingeie
MAK 9:2-13; LUK 9:28-36

¹ Oto i purine e oono hai dinge e saro mango, a Jisas e si toolea a Pita na a Jemes pe'ie a Jon aasine, na kire ko hanetaa ta'au i lengine toloi henue hunie kire ke ii'o maraada.

² Ta'i lengi i leune, oto sapena Jisas ko hei-oolisi oto mola i na'oda. Maana ko nu'e oto mala sato e raa, na mo to'oni ingeie ko rere'a oto mala raa-raa.

³ Oto mola aana maholona a Mosis na Elaeja ko tolana maau na kirerue ko ere oto pe'ie a Jisas.

⁴ Oto a Pita ko te'uri hunie a Jisas, “Aalaha, e tohungē diana aana i'emeelu oto i leu. Mala o ko saeto'o aana, nou sai tohue mola nga oolu aapa-aapa—nga iini nemue, nga iini nana Mosis, na nga iini nana Elaeja.”

⁵ Maholo a Pita ko ere-ere ue urine, na mei uuru rere'a ko lae oto mai haahire, na mei wala e uure mwaanie mei uuru ngeena ko unue oto uuri, “Tohungē kaleku oto ienini, iini nou tohungē ilenimwa'e haahie. Omu ke rongo hunie.”

⁶ Maholo mo pwaarongoisuli e rongo urine, kire pouruuru oto haahie maada i aano aana kire ko tohungē me'u oto hiito'o.

⁷ Oto a Jisas e lae mai saadaelu, ko hele i sapeda na ko te'uri, “Omu ke ta'ela'i, na mwaanie omu me'u-me'u.”

⁸ Oto kiraelu ko lio i lengi na kire ka'a leesie lo'u nga iini, ta'e a Jisas mola maraana.

⁹ Maholo kire ko siho toli oto mai mwaanie toloi henue ngeena, a Jisas ko si unue hunire uuri, “Mwaanie omu unu-unue nga taa omu leesie ngeena oodoie nga iini, lai hule aana ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ta'ela'i mwaanie maenga.”

¹⁰ Oto e oolu pwaarongoisuli ngeena ko dolosi aana a Jisas uuri, “?E ue ka'u mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis kire unue uri a Elaeja kei hola'i lae mai i na'ona a Kraes?”

¹¹ A Jisas ko aalamire ko te'uri, "A Elaeja to'ohuu kei hola'i lae mai huni deu aakau aana ahutana walu ola loosie a Kraes.

¹² Ta'e no ko unue huni'omu uri a Elaeja e pwani lae taane oto mai, ta'e mwala ka'a lio saie ike, oto kire talei deu mala saeda mola aana. Na kei urine lo'u aana ineu a Kale Ni Iinoni, aana mwala ngeena kei ha'asapesalu'aau no'one mala lo'onga'inge ikire."

¹³ Oto e oolu pwaarongoisuli ngeena ko si manata'inie uri a Jon Loto Maa'i ni a Jisas ko ere-ere i suliena.

A Jisas E Ha'a-uurie Mwa'u

Nge Li'oa Aaela E Hite Aana

MAK 9:14-29; LUK 9:37-42

¹⁴ Maholo a Jisas na e oolu pwaarongoisuli kiraelu lae mai hule i aano aana ruruhaa i leune, oto ngaeta iinoni e lae mai saana ko pouruuru i na'ona na ko te'uri,

¹⁵ "Aalaha ineu, o ke aamasie kele mwa'u ineu, aana ko tohungēi si'oha'a oto hiito'o aana li'oa aaela nge aana. Maholo li'oa aaela ngeena kei hulesie, oto ko pweu oto. Ngaeta mo maholo hule aana ko lai dou-domu i laona dunge, na nga mo maholo no'one i laona wai.

¹⁶ Nou toolea ka'u mei saana mo pwaarongoisuli i'oe, ta'e kire ka'a sai ha'a-uurie ike."

¹⁷ Oto a Jisas ko aalamie a mwaena ko te'uri, "Tomu pwaunge si'iri ie, i'omu mo iinoni aaela, suata mone hule aana omu ka'a hiiwalaimoli ike aana a God. !No ko talei ha'aweoau oto mola pe'i'omu! ?Uri ne kei ii'o tewa ka'u lo'u uri taa

pe'i'omu, omu ke si hiiwalaimoli? Toolea ka'u mei a mwa'une i seeku."

¹⁸ Oto a Jisas e ere aana li'oa aaela ngeena, nge ko si tehi mwaanie, na a mwa'une ko tolana diana oto aana maholona.

¹⁹ Mango urine, mo pwaarongoisuli e si lae lo'u maraada i saana Jisas, na kire ko dolosi aana uuri, "ʻE ue ka'u nge i'emeelu, melu ka'a sai oohe aasie li'oa aaela ngeena mwaanie a mwa'une?"

²⁰ Oto a Jisas ko aalamire ko te'uri, "Aena aana hiiwalaimolinge i'omu e ka'a susu ike aana a God. No ko unue oto huni'omu, mala uri hiiwalaimolinge i'omu ke paine mola mala nga kele litei ola, na omu sai unue mola hunie uuwo ie uuri, 'Lae wau i leune,' na kei lae oto. Nga mei ola e sa'a aasai'omu ike."†

A Jisas E Ere Lalai Lo'u

I Sulie Maenga Ingeie

MAK 9:30-32; LUK 9:43-45

²² Oto maholo ahutana mo pwaarongoisuli kire mani loko lo'u mai saana i Kalili, a Jisas e si unue hunire uuri, "Kara'inie oto kire kei pweloau a Kale Ni Iinoni hunie mo iinoni

²³ kei horo maesieu. Ta'e i purine e oolu hei dinge, ne kei he'i meuri eeliho'i lo'u." Maholo mo pwaarongoisuli kire rongo urine kire ko tohungai saehuu oto hiito'o.

A Jisas E Nii To'oha Hunie

† **17:20** 17:20 Ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik kire sapeie lo'u tatala 21 uuri, "Aana ta'e aani aarenga'inge na aani oolongaunge hali'ite nge omu sai oohe aasie taungei ola urine aana, na nga mei ola aaopa ha'ike lo'u." Leesie Mak 9:29.

Nume Maa'i Peine I Jerusalem

²⁴ Oto maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire lae mai hule i Kapaneam, mo mwane ko totola to'oha hunie Nume Maa'i Peine i Jerusalem kire lae mai saana Pita na kire ko dolosi aana uuri, “?Uri ha'a-uusuli i'omu ko nii-nii taane hunie Nume Maa'i Peine? Sa'a mola e ka'a sai nii ike.”

²⁵ Oto a Pita ko te'uri, “!Ha'ike! Ko nii taane.”

Oto lae-lae, maholo a Pita e lai sili i nume nge kire o'o'o aana, oto a Jisas ko hola'i dolosi oto aana uuri, “?Saemon, nga taa ni lo'onga'inge i'oe? ?A tei ni ko niie mo takis hunie mo inemauri mei aana walumalau ie? ?Mo kaleda wa mwala aaopa?”

²⁶ A Pita ko aalamie a Jisas ko te'uri, “Mwala aaopa.”

Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, “Nge ko urine, mo kaleda ka'a nii ike ka'une.

²⁷ Ta'e aana ke urine, na kolu ka'a saeto'o aana ike uri mwalana ke ne'isae aaelasikolu. Oto o ke lae, na o ke lai aasie walo hai laona aasi ngeena. Ho ii'e o kei hola'i we'inie, o ke lio i laona wawana, na i leune o kei lio oodoie nga seleni malisine nga taa kire ko sukaa mwaanikure. O ko hele aana, oto o ko lai niie hunire arengakarue.”

18

A Jisas E Ere I Sulie Na'ohai Mwane Aana Aalahanga a God

MAK 9:33-39; LUK 9:46-48

¹ Oto aana maholona mo pwaarongoisuli e lae mai saana a Jisas, kire ko dolosi aana uuri, “?A

tei aameelu ni kei peine liutaa aana Aalahanga a God?"

² Oto a Jisas e soie mai ngaeta kele mwela hunie ke uure i matolada,

³ ko si te'uri, "No ko unue oto huni'omu uri, nge omu ka'a oolisie tolahamiu hunie omu ke urihana mwe-mwela, omu sa'a roro'a malisine ike silinge i laona Aalahanga a God.

⁴ Aena aana nga iini oto ko ha'amwai-mwei'aa mala kele mwela ie, ingeie oto kei tohungēi peine aana Aalahanga a God.

⁵ Ta'ena nga iini nge ko tola konie nga kele mwela mala ienini aana sataku, nge ko tola konie u eena."

Nga Ta'a-ta'a Mei Ola E Ka'a Aaela Ike Lo'u Liutaa Aana

Toli'aasilana Hiiwalaimolinge

MAK 9:43-48; LUK 17:1-2

⁶ Oto a Jisas ko he'i ere uuri lo'u, "Oto mala nga iini ko ha'atataro nga kele iini aana mo iini ko hiiwalaimoli eeku ienini, e lae otoi diana hunie iini urine pwarolana nga hau peine ke lae mola i luana, oto kulu-aasilana ke lae mola i laona aasi.

⁷ Aama-aamasilana mo iinoni aana walumalau ie aena aana mo ola ni ha'atataro e hunge huni ta'aasie hiiwalaimolinge ikire. Walu ola urine kei reu-reu tarau taane, ta'e aama-aamasilana iini nge ko ne'ie hau ni ha'atataro.

⁸ Mala uri nimemu wa ae'aemu ko ha'atataro'o huni ooraha'aa, o ke lama mousie na o ke aasie mwaani'o. Aana e diana oto liutaa huni'o huni sili i laona maurihe huu pe'ie ta'a-ta'a ninime wa ta'a-ta'a ae'ae, mwaanie kire aasi'o pe'ie ahutana

ro nimemu wa ro ae'aemu i laona dunge nge ka'a sai mwa'a lo'u.

⁹ Na mala maamu ko ha'atataro'o huni ooraha'aa, o ke kae aasie mwaani'o. Aana kei diana oto liutaa huni'o huni sili i laona maurihe huu pe'ie ta'a-ta'a po'o ni maa, mwaanie kire aasi'o pe'ie ahutana ro maamu i laona dunge ni ha'amotaahinge."

A Jisas E Aalahuu Aana

Sipu E Takalo *LUK 15:3-7*

¹⁰ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Omu ke lio talamiu mwaanie omu lio tolinge'inie nga kele iini aana mo iini e hiiwalaimoli eeku. Aana no ko unue oto huni'omu uri ikire kire to'o aana mo ensel huni kakalire, na mo ensel ngeena kire sai ere mola pe'ie Aamaku i Lengi aana ta'ena nga maholo.†

¹² "“?Mala uri nga mwane e to'o aana tangalai sipu, na uri nga ta'a-ta'a iini eeni e takalo, a mwane ngeena kei ue? Kei toli'aasie oto siwe aawala mwana siwe aana leu kire ko ngeu-ngeu aana i lengine uuwo, na kei lae otoi heitalea iini nge e takalo lai hule aana kei lio oodoie.

¹³ Na mala uri kei lio oodoie, no ko unue oto huni'omu uri kei tohungei ilenimwa'e oto liutaa haahie, mwaanie siwe aawala mwana siwe nge kire ka'a takalo ike.

† **18:10** 18:10 Ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik kire sapeie lo'u tatala 11 uuri, "Sulie ineu a Kale Ni Iinoni nou lae mai huni ha'a-uurie mo iini e takalo." (Leesie Luk 19:10)

14 E urine lo'u aana Aamaku i Lengi, e ka'a saeto'o aana ike uri nga ta'a-ta'a kele iini aana mo iini e hiiwalaimoli eeku ke takalo."

A Jisas E Haata'inie Tala Huni Ha'a-oodohie Mo Takalonga

15 Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Mala nga aasimu i laona Kraes ko deu aelasie nga mei ola aamu, o ke lae mola i saana maraamu hunie more ke ha'a-oodohie i matolamore'i mola maraamore'i. Mala uri aasimu ko rongo hunie nga taa o kei unue, e urihana o tola aaliho'i lo'u aana aasimu eena hunie more ke ii'o diana lo'u.

16 Ta'e mala uri e ka'a rongo oto huni'o, nge o ke dau mala Uusu-uusu Maa'i e unue, na *o ke toolea nga iini wa e rue lo'u pe'i'o, hunie e ro iinoni ngeena kire ke ha'a-ahue walamu.* *Diutronomi 19:15*

17 Na mala uri e ka'a rongo oto no'one huni'omoolu, unue lo'u mei olana hunie soihaada'inge. Na leu ooreta mola uri, mala e ka'a rongo oto hunie soihaada'inge, toli'aasie hunie ke ii'o oto mola i sinaha mala iinoni ni pu'o wa mala iini peli-peli.

18 "Oto no ko unue lo'u huni'omu uri, nga moi taa omu ko uure honosi'i mei aano, mo ola nge a God i Lengi na e uure honosi'i ni otona. Na nga moi taa omu ko toli'aasi'i mei aano, mo ola nge a God i Lengi na e toli'aasi'i eena.

19 Na lo'u no ko unue huni'omu, mala uri nga ro iini hikemiu mei aano i leu ko ne'isae tararuru huni sukaa nga mei ola aana a God, nge niilana kei lae hunirerue mwaanie Aamaku i Lengi.

20 Aana nga ro iini wa e oolu eemiua kei ruru aana sataku aana ta'ena nga leu, nge ineu oto no'one i matolamiu i leune."

?Iinoni Kei Sae'aasi Ha'anite?

21 Oto a Pita e lae mai saana a Jisas ko si dolosi aana uuri, "?Aalaha ineu, mala uri aasiku kei lae mola pe'i deu hu'isieu tarau, ne kei sae'aasi hunie ha'anite? ?Uri ne kei sae'aasi hunie e hiu maholo, na e kohi oto?"

22 Oto a Jisas ko aalamie uuri, "!Ha'ike! Nou ka'a unue ike e hiu aata maholo, ta'e e hiu aawalai maholo ha'ahiu.

23 Aana Aalahanga a God e urihana nga aalaha e sare saie uri mwala paine aana mwala au'esu ingeie kire ko esu uri taa taane aana mo to'oha ingeie.

24 Oto maholo ko aehota dau i sulii, kire ko toolea mai mwane e tekela'inie molani-ola aani to'oha aana mo to'oha aalaha ingeie.

25 Na a mwaena e ka'a malisine ike lo'u kei su'ue mei to'oha ngeena. Oto aalaha ingeie e unue mola uri kire ke ha'aholinge'i aasie a mwaena mola pe'ie hu'e ingeie na mo kalena na oto ahutana to'o-to'olana, hunie mei to'oha ni su'ue mo to'oha nge e waelii.

26 "Ta'e oto mola aana maholona, koni-konihe ngeena e tolana lae mai pouruuru i na'ona aalaha ingeie, na ko ngara aamasie oto uuri, 'Aalaha ineu, o ke aamasieu na o ke rongo rako ka'u eeku hunie ne ke si saro su'u mango'i taane.'

27 Oto aalaha ingeie ngeena e aamasie oto hiito'o, e si unue mola hunie koni-konihe ngeena uri e sae'aasie mo roro'anga ingeie oto hunie, na e unue uri e sa'a su'u'i lo'u.

28 “Oto koni-konihe ngeena e iisitaa ta'au na ko oodoie ngaeta iini oana, mwane lo'u mala ingeie. A mwaena e toolea mola ta'a-ta'a tangalau aani to'oha mwaanie. Oto e tapo i luana oana, na ko unue uuri, 'O ke su'ue mo to'oha ineu oto molana.’

29 “Ta'e a mwane oana ngeena ko pouruuru i na'ona, na ko unue uuri, 'Ne'ewau, o ke kele maa'oohi ke'u. Ne kei saro su'u mangoa taane mo to'oha i'oe.’

30 “Ta'e a mwaena e ka'a sare maa'oohi ike lo'u. Oto e unue mola kire ke toolea mwane oana ngeena, na kire ke lai ne'ie i laona nume ni ho'o hunie ke ii'o i leune, hule aana kei saro su'u mangoa mo to'oha ingeie.

31 “Maholo ngaeta mo koni-konihe oana kire rongoa nga taa e raune, kire ko tohungai saewasu. Oto kire lae i saana aalaha ngeena, na kire ko ha'arongoa aana ahutana mo ola e raune.

32 “Oto aalaha ngeena e he'i soie lo'u mei koni-konihe ingeie ngeena ko si te'uri hunie, 'Toe oto koni-konihe aaela. Ineu ka'u nou aamasi'o na nou sae'aasie huni'o uri o sa'a su'ue lo'u mo to'oha paine ineu aana o ha'atohu eeku.

33 ?Na e ue o ka'a aamasie iini oamune oto mala nou aamasi'o?’

34 Oto aalaha ingeie e saewasu e si uusunge'inie koni-konihe ngeena i laona leu ni ha'amotaahinge, uri ke ii'o i leune lai hule aana kei saro su'u mangoa ahutana mo to'oha nge e waeli'ine.”

35 Oto a Jisas ko si ha'amangoa ere-erenga ingeie na ko unue uuri, “Aitana nga taa nge

Aamaku i Lengi kei da huni'omu eena, aana uri omu ka'a sae'aasi to'ohuu hunie mo eesimiu.”

19

A Jisas E Ha'a-uusuli

Honosie Sike-hu'anga

MAK 10:1-12

¹ Oto i purine a Jisas e saro ere-ere mango i sulie walu ola ienini, e si lae mwaanie i Kalili hunie po'o ni henue i Jiudia na lo'u hunie aapa po'o wau aana wai peine i Jodan hatarie sato pwaa.

² Mwala hunge kire lae i sulie, na e lai ha'a-uurire oto ta'i leune.

³ Oto ngaeta mo Parise kire lae mai saana aana kire ko sare lupwe'i dolosi pweloa, oto kire ko dolosi aana uuri, “O ke unue ka'u oodoi'emeelu. ?Uri e diana taane aana mo Ha'atolanga ikie hunie poro ke sikaa mola hu'e ingeie i sulie saena?”

⁴ A Jisas e aalamire oto ko te'uri, “?Uri omu ka'a saie ike mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, aana aehotalana a Ha'ahola e ha'aholaa mwane na keni?” *Jenesis 1:27*

⁵ Oto a God e si unue uuri, *Aena aana leune, nge nga mwane kei lae mwaanie aamana na nikana, kei ii'o ruru oto pe'ie hu'e ingeie, na kinerue kei ne'ie oto ta'a-ta'a iinoni.* *Jenesis 2:24*

⁶ Aena ngeena kinerue ka'a ne'ie lo'u nga ro iinoni hai aopa'i, ta'e e ta'a-ta'a iinoni oto. Na nga mei ola nge a God e ho'o rurue oto, mwaanie nga iini e he'i oopa-oopaa lo'u.”

⁷ Oto mo Parise ko dolosi lo'u aana uuri, “? Nge ko urine, aana e ue ka'u nge a Mosis e unue aana ha'atolanga uri *poro e sai sikaa mola hu'e ingeie mala uri ko hola'i uusue nga uusu-uusu aani sikanga?*” *Diutronomi 24:1-4*

⁸ A Jisas ko aalamire lo'u uuri, “A Mosis e maaie mola uri omu ke sikaa mo hu'e i'omu aena aana saemiu e lae otoi heu. Ta'e aana ne'isaenga a God i aehotalana ha'aholanga e ka'a urine ike.

⁹ Oto no ko unue huni'omu uri nga iini ko sikaa mola hu'e ingeie i tehula'ana nga mei ola aaopa, na a hu'ena e ka'a masi ike pe'ie nga iini, ingeie ngeena ko mesi oto mala uri kei to'o aana lo'u nga hu'e aaopa.”

¹⁰ Oto mo pwaarongoisuli ingeie ko te'uri hunie, “Nge mala o unue uri nga mwane ke su'uri sikaa hu'e ingeie, e diana oto liutaa uri mo mwane ke su'uri tola hu'e.”

¹¹ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u hunire, “E to'ohuu oto uri tola-hu'anga e ka'a ii'o ike hunie ahutana iinoni, ta'e hunie mola mo iini a God e niie oto hunire.

¹² Ngaeta mo iini kire ka'a sai tola hu'e ike, aena aana kire hute mola na kire ka'a sare aapwasu ike aana tola-hu'anga. Ngaeta mo iini lo'u kire ka'a tola hu'e ike aana mwala ko ha'a-ha'amau'ora mwaanie. Na nga mo iini lo'u kire ka'a sare tola hu'e ike, mwaanie kire tolahi'e lo'u aana nga mei ola aaopa mwaanie Aalahanga a God. Ta'e nga iini nge a God ko niie oto hu'e nana, ke hele diana aana oto ha'a-uusulinge ngeena.”

*A Jisas E Ha'adiana'aa Mo Mwela
MAK 10:13-16; LUK 18:15-17*

13 Oto mwala ko toolea mai mo mwela i saana a Jisas hunie ke hele i pweude aana nimana, na hunie ke aarenga'i talada. Ta'e mo pwaarongoisuli ko ere aada mola.

14 Oto a Jisas ko ere aana mo pwaarongoisuli uuri, "Omu ke toli'aasie mo mwela hunie kire ke lae mai seeku, na omu ke su'uri uure honosire. Aena aana mo iini kire urihana mo mwela ngeena ha'alaa kire ko sili i laona Aalahanga a God."

15 Oto e hele i pweude aana nimana, e ha'adiana'ara, e si lae mwaanie i leune.

Mwane To'o-to'o E Dolosi I Sulie Tala Takoie Maurihe

MAK 10:17-31; LUK 18:18-30

16 Ngaeta maholo nga mwane e lae mai saana a Jisas, oto ko dolosi aana uuri, "?Ha'a-uusuli, nga mei taa diana ni ne kei esuie ka'u hunie ne ke hele aana maurihe huu?"

17 Oto a Jisas ko te'uri hunie, "?E ue ni o ko dolosie diananga aaku? Ta'a-ta'a iini mola nge e diana, na mala o ko sare hele aana maurihe huu o ke tola i sulie mo Ha'atolanga ingeie."

18 Oto a mwaena ko he'i dolosi lo'u uuri, "?Nga mo ha'atolanga uri taa eena?"

A Jisas ko aalamie ko te'uri, "Ha'atolangana ka'u ie. *Mwaanie o talei horo-horo, na mwaanie o mai-mesi, na mwaanie o peli-peli, na mwaanie o pwelu wala eero-eero.*

19 *O ke ha'ama'u aana aamamu na nikemu, Eksodas 20:12-16 na o ke manata diana hunie auhenue i'oe oto mala o manata diana huni'o maraamu."* *Levitikas 19:18*

²⁰ Oto a saanau ngeena ko te'uri hunie a Jisas, “Nou tola i sulie ahutana mo ha'atolanga ngeena mango. ?Oto nga taa ue hunie ne ke asuie?”

²¹ A Jisas ko si unue hunie uuri, “Mala uri o ko sare ii'o oodota'i oto, o ke lae, na o ke ha'aholinge'inie to'o-to'olamu. Oto o ko niie mo to'oha aani nana mo iinoni meitale, aana ko urine nge o ke si to'o-to'o lo'u aana mo ola diana i Lengi. Mango urine, o ke si lae mai lulu i sulieu.”

²² A mwaena e rongo urine, oto ko si lae mwaanie pe'ie saehuunge paine aena aana e tohungai to'o-to'o oto liutaa.

²³ Oto a Jisas ko si unue hunie mo pwaarongoisuli ingeie uuri, “No ko unue oto huni'omu uri kei tohungai aasa hunie mwala e to'o-to'o ke toli'aasie a God hunie ke aalaha haahire.

²⁴ Na no ko he'i unue lo'u uri e mwada'u mola hunie uri nga kamel kei sili i sulie kele waa-waata aana nile tau-teuri, liutaa aana iinoni to'o-to'o ke sili i laona Aalahanga a God.”

²⁵ Maholo mo pwaarongoisuli kire rongo urine kire tohungai pangata'i oto liutaa, na kire ko dolosi uuri, “?Oto a tei ke'u ke si helesie maurihe huu?”

²⁶ A Jisas e to'omaaire, ko si aalamire uuri, “Walu ola ienini kire aasa oto hiito'o hunie iinoni, ta'e hunie a God kire mwada'u mola.”

²⁷ Oto a Pita ko te'uri hunie a Jisas, “Lio ka'u. I'emeelu, melu meni toli puri oto aana to'o-to'olameelu, na melu ko lulu i sulio oto. ?Nga mei taa ni melu kei terie aana leune?”

²⁸ Oto a Jisas ko si unue hunire uuri, “No ko unue oto huni'omu uri aana walumalau haalu, maholo ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ii'o i lengine

naunekume ni menikulu'anga ineu, i'omu mo iini nge omu ko lulu i sulieu, omu kei ii'o no'one i lengine aawalai neunekume mwana rue huni leie aawalai komu mwana rue mo Israel.

²⁹ Na ka'a ta'e ike mola i'omu, ta'e ta'ena nga iini ko toli puri aana nume ingeie, wa aasine mwane, wa aasine keni, wa aamana, wa nikana, wa hu'e ingeie, wa mo kalena, wa mei aano ingeie i tehula'ana sataku, nge kei hele ha'atangalau lo'u liutaa aana nga taa e toli puri ke'u aana, na kei hele aana oto tohungai waaite aana maurihe huu.

³⁰ Aana mo iini hunge kire ko na'o ka'u oto ie, kire kei saro puri mola. Na mo iini hunge kire ko puri oto ie, kire kei saro na'o lo'u mola.”

20

A Jisas E Aalahuu

Aana Mwala Au'esu

¹ Oto a Jisas ko he'i ere lo'u uuri, “Aalahanga a God e urihana nga na'ohai mwane nge e to'o aana hohola, na e iisitaa oto i maahu'o-hu'o huni haaraie nga mwala huni holire huni esu nana aana hohola ingeie.

² Oto kire mani ne'isae moute'i pe'ie na'ohai mwane ngeena uri kei holire aana waaite diana aana ta'a-ta'a seleni ni Rom aana hai dinge. Nge e si uusunge'inire ta'au i laona hohola ingeie.

³ “Aana siwana nga maholoi sato aana aapa i ho'owa, e tapaliu na ko leesie ngaeta mwala kire uure mola mwaakule aana leu ni uusi'e.

⁴ Oto ko unue hunire uuri, 'Omu ke lae no'one i esu nekue aana hohola ineu, na ne ke si waa'omu taane adona asunge i'omu.'

⁵ Oto kire ko lae oto i esu. Na oto i upui aatowaa na lo'u i aapai sato ko he'i te'urine lo'u.

⁶ "Oto maholo ko kara'inie limana nga maholoi sato i seulehi, e lai liu lo'u i saana leu ni uusi'e na ko leesie ngaeta mwala kire uure mola mwaakule. Oto ko dolosi lo'u aada uuri, 'E ue omu ko talei uure-uure oto mola mwaakule hunie hai dinge laku urine?'

⁷ "Oto kire ko aalamie uuri, 'Sulie nga iini huni esu nana ha'ike.'

"Oto ko unue hunire uuri, 'Nge ko urine, omu ke lae no'one i hohola ineu huni esu nekue.'

⁸ "Oto i seulehi, na'ohai mwane paine ngeena ko unue hunie na'ohana mwala au'esu uuri, 'Soie mai mwala au'esu, na o ke niie mo to'oha ikire hunire. O ke tala'ae aana mo iini kire hule ha'i puri, o si lai ha'amango aana mo iini kire hule hola'ina'o.'

⁹ "Mo mwane e aehota asu aana limana nga maholoi sato i seulehi, kire lae mai, oto kire ko toolea ta'a-ta'a seleni ni Rom nga mwane.

¹⁰ Oto e lae urine, lai hule aana mo iini nge kire aehota asu oto uure i maahu'o-hu'o. Ikire, kire lae lo'u mei huni toolea waaitada, na kire ko lo'onga'inie uri kire kei tola liutaa aana mo iini nge kire aehota asu ha'i puri. Ta'e kire si lio, na kire ko meni tola sada lo'u mola aana ta'a-ta'a seleni nga iini.

¹¹ Kire tola to'oha mango, kire ko si aehota upwesie na'ohai mwane ngeena.

¹² Kire ko te'uri, '!Sei! Mwala kire lae poi puri ie kire asu mola hunie ta'a-ta'a maholoi sato, oto o ko si holi sada aada lo'u mola pe'ie mo iini melu esu hunie hai dinge laku i laona sato raramea.'

¹³ "Oto na'ohai mwane ngeena e aalamie ngaeta iini aada na ko te'uri, 'Rongo ka'u malahuku, nou ka'a ha'amwe'u-mwe'u'o ike. O haiholota'inie ka'u hunieu uri o ne'isae moute'i huni esu uana ta'a-ta'a seleni aani dinge.

¹⁴ Toolea mo to'oha i'oe na o ke aaliho'i mola i nume, aana nou sare niie no'one mola hunie iini e lae mai puri ie mala oto nou niie ka'u huni'o.

¹⁵ ?Uri e ka'a adona ike ne ke dau mala saeku aana mo to'oha ineu maraaku? ?Wa omu ko upwesieu mola aana no ko deu diana aana mo iinine urine?' "

¹⁶ Oto a Jisas ko si ha'amangoa ere-erenga ingeie na ko te'uri, "Mo iini hunge nge kire ko puri oto ie kire kei lae lo'u i na'o, na mo iini e na'o-na'o ka'u kire kei he'i puri lo'u."

Oolune Nga Maholo A Jisas E Ere I Sulie Maenga Ingeie

MAK 10:32-34; LUK 18:31-34

¹⁷ Oto maholo a Jisas e lae hunie i Jerusalem, e si toolea aawalai pwaarongoisuli mwana rue maraada, na ko lae pe'i ere-ere nada lae-lae'i uuri,

¹⁸ "Kolu ko lae oto hunie i Jerusalem eena, na ineu a Kale Ni Iinoni, pwelolaku kei lae oto ta'au i leune. Kire kei niieu oto i nimana mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis huni lei mae aaku.

19 Oto kire kei he'i niieu lo'u hunie mo Aapoloa Aaopa huni ha'amwasi eeku, na huni wini-winiieu, na huni horo maesieu i lengine po'u-po'u. Ta'e aana oolune nga hai dinge, ne kei ta'ela'i eeliho'i lo'u mwaanie maenga."

Mo Mwane Paine Ke Ne'i Iinoni Au'esu Nana Ahutana Mwala
MAK 10:35-45

20 Oto hu'e a Sebedi e lae mai saana a Jisas pe'ie e ro kalena mwane, ko pouruuru i na'ona, na ko sukaa uri ke pe'ie.

21 Oto a Jisas ko dolosi aana a hu'ena uuri, "? Nga ola taa ni o saeto'o aana?"

Oto a hu'ena ko aalamie uuri, "Ne kei tohungēi ilenimwa'e aana o kei ne'ie e ro kaleku ienini ke aalaha pe'i'o aana e ro na'ohai leu aana aalahanga i'oe, nga iini i pwalo-pwalomu na nga iini i meu-meulimu."

22 Oto a Jisas ko unue hunie e ro mwaasine ngeena uuri, "More ka'a saie ike nga taa more ko sukaa ni ngeena. ?Uri more sai hotela'inie taane iiola ne kei hotela'inie?† ?Wa kei hi'e huni'omore'i?"

Oto e ro mwaasine ko aalamie uuri, "Mere sai esuie mola."

23 Oto a Jisas ko unue lo'u hunirerue uuri, "To'ohuu more kei hotela'inie taane iiola ne kei hotela'inie, ta'e uri hunie ii'onga i pwalo-pwaloku na i meu-meuliku, e ka'a leu ike i

† 20:22 20:22 Erenga ni Krik e unue uuri, "?Uri more sai inu aana kao-kao ne ke inu aana?" huni aalahuu i sulie sapesalunge. A Jisas ko dolosi aadarue uri kirerue sai esu susule'i taane huni mae i tehula'ana.

sapeku huni niie hunie nga iini, aana e ro ii'o-ii'oha ngeena kire ii'o oto loosie mo iini Aamaku e lio hilisire.”

²⁴ Maholo ngaeta aawalai pwaarongoisuli lo'u kire rongoa sukanga ro mwaasine, oto kire ko si saewasulie e ro mwaasinena.

²⁵ Ta'e a Jisas e mani soire mai saana, ko si unue hunire uuri, “Omu saie oto uri mo aalaha ni welumalau kire ko sasare haata'inie nana-manga ikire haahie mwala ikire, na mo na'ohai mwane kire sai deu rarachie no'one mwala huni lae i sulie mo heri-huninge ikire.

²⁶ Ta'e i'omu, omu ke su'uri te'urine i matolamiu. Nga iini hikemiu ko sare aalaha, ke ne'i iinoni eu'esu nemiu.

²⁷ Na nga iini hikemiu ko sare ne'i na'ohai mwane haahi'omu, nge ke ne'i koni-konihe nana ahutemiu mango.

²⁸ Mala oto ineu a Kale Ni Iinoni nou ka'a lae ike mai hunie uri mwala ke asu nekue, ta'e nou lae mai huni ne'i koni-konihe nana mwala, na huni niie mauriha'aku i tehula'ana mwala hunge, na huni holi eeliho'i aana mwala hunge.”

A Jisas E Ha'a-uurie

E Ro Mwane Kire Ulu

MAK 10:46-52; LUK 18:35-43

²⁹ Maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire ko lae mwaanie hanue i Jeriko, mwala oto hunge kire ko lae no'one i sulire.

³⁰ E ro mwane e ulu kirerue o'o'o i reune tala i leune, na kirerue ko rongoa uri a Jisas nge ni ko tapaliu. Oto kirerue ko aehota aawara oto uuri

hunie, “!Aalaha paine! !Kalena Deved Inemauro, o ke aamasie'mere'i!”

³¹ Oto mwala ko ere aadarue uri kirerue ke rohu. Ta'e kirerue ko si aawara oto lo'u liutaa uuri, “!Aalaha paine! !Kalena Deved Inemauro, o ke aamasie'mere'i!”

³² Oto a Jisas e uure hahuroto, ko dolosi aadarue uuri, “?Nga taa ni more saeto'o aana ne ke da huni'omere'i?”

³³ E ro mwane e ulu ngeena ko aalamie a Jisas uuri, “Aalaha paine, saemere'i hunie mere ke lio-lio lo'u.”

³⁴ A Jisas e aamasirerue, ko si hele wau i maadarue, na maadarue ko tolana lio-lio lo'u. Oto kirerue ko si lae i sulie.

21

A Jisas E Hule I Jerusalem

Mala Inemauro

MAK 11:1-11; LUK 19:28-40; JON 12:12-19

¹ Oto maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire lae hunie i Jerusalem, kire ko nanauhie oto wau huilume i Betfeis, kara'inie Uuwo Ni Ei Olif. I leune a Jisas ko uusunge'inie e ro pwaarongoisuli i na'o,

² na ko ha'ananaurerue uuri, “More ke lae i na'o hunie hanue nge kolu ko leesie ta'aune, na more kei leesie nga dongki kire pwasue ta'au i leune, na kalei dongki no'one pe'ie. Oto more ko luhesi'i, more ke mani toole'i mai hunieiu.

³ Mala uri nga iini ko dolosi aamore'i uuri, ‘? More ko luhesi'i huni taa?’ oto more ke unue oodoie uuri, ‘A poro paine e saeto'o aani, na kei ha'atola'i eeliho'i taane lo'u mei lau-leu.’ ”

⁴ Mo ola ienini ko reu urine huni ha'a-oaie nga taa propet e unue uuri,

⁵ *Omu ke unue hunie hanue paine i Jerusalem uuri, "Lio ka'u. Inemaui i'omu ko lae mai seemiu. Ingeie e ha'amwai-mwei'aa na e ta'e i lengine dongki, na dongki ngeena kalei ola mola."*
Sekaraea 9:9

⁶ Oto e ro pwaarongoisuli kire lae ta'au, kire ko deu oto i sulie nga taa a Jisas e unue hunirerue,

⁷ na kirerue ko toolea oto mai e ro dongki ngeena i saana. Kire ne'ie mo sala ikirerue i kolune e ro dongki ngeena, nge a Jisas e si ta'e.

⁸ Oto mo iini hunge aana pulitaa oto paine ngeena, kire ko eepasie tala aana mo to'oni ikire, kire ko lamasie mo kele sasarai ei na kire holasi'i no'one i sulie tala.

⁹ Oto mwala kire na'o na mo iini i purine a Jisas, kire ko si lae pe'i soi oto paine, na kire ko lahea God uuri, "Ha'amanikulu'aa Kalena Deved Inemaui! !A God ke ha'adiana'aa iini ko lae mai nunuha'ana satana Aalaha! !Ha'amanikulu'aa God i Lengi!"

¹⁰ Maholo a Jisas e lai hule ta'au i Jerusalem, ahutana mwala kire ko si huru heiliu pe'ie mawanga paine, na mwala ko dolosi heiliu uuri, "A tei ni ko hule ngeena?"

¹¹ Oto mwala nge ko lae pe'ie a Jisas kire ko aalamire uuri, "A Jisas ni oto ie, propet uure i Nasaret aana po'o ni henue i Kalili."

A Jisas E Lae I Nume Maa'i Peine

MAK 11:15-19; LUK 19:45-48; JON 2:13-22

¹² Oto a Jisas e lai sili oto i laona lolata aana Nume Maa'i Peine, na ko aehota oohea mwala

ko holi-holi na mo iini ko ha'a-ha'aholinge'i ola. Ko keusie oto no'one mo taetahe mwala ko ooli-oolisi to'oha, na mo leu ni ii'o-ii'o ikire mo iini ko ha'aholinge'i hiroikuu.

¹³ Na ko ere aada uuri, “A God e unue aana mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *Nume ineu oto nume ni aarenga'inge.* *Aesaea 56:7* Ta'e omu ko si da mola ko *ne'i hahale kira horopeli kire sai mumuni i laona.*” *Jeremaea 7:11*

¹⁴ Oto mo ulu na mo rarasi kire lae mai saana hai Nume Maa'i Peine, na e ha'a-uurire.

¹⁵ Ta'e mo na'ohai pris na mo ha'a-uusuli aana ha'atolanga a Mosis, kire ko saewasu mola aana maholo kire leesie mo ola ni pangata'inge ko deu'ine, na kire ko rongoa mo mwela ko toolea soinge hai Nume Maa'i uuri, “!Ha'amanikulu'aa Kalena Deved Inemauro!”

¹⁶ Oto kire ko dolosi aana Jisas uuri, “!Hai! ? Uri o ko rorongoa taane nga taa mo mwela ko unu-unuena?”

A Jisas ko aalamire uuri, “!Si'ue! !No ko rorongoa taane! ?Ta'e e ue i'omu, omu ka'a rongo saie ike mo Uusu-uusu Maa'i nge omu ko saa-saai'i tarau? Aana Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *O ha'asaie mo mwela na mo wee-wee mwai-mwei hunie kire ke ha'amanikulu'a'o God.*” *Sam 8:2*

¹⁷ Oto a Jisas e toli'aasire na ko iisitaa oto mwaanie huilume paine i Jerusalem, ko si lai ma'ahu oto aana huilume i Betani.

A Jisas E Uesie Ai
MAK 11:12-14,20-24

¹⁸ Oto e dangi ho'owa a Jisas ko eeliho'i lo'u hunie i Jerusalem, na maholona ko hiolo.

19 Oto e leesie ai fik i reune tala, na ko lae oto i saana. Ta'e maholo e lae wai hule aana, na ko leesie uri nga ta'a-ta'a hue-huei ei ha'ike aana, ta'e apa-apana mola hali'ite. Oto ko unue hunie ai ngeena uuri, "O sa'a roro'a ni hungu lo'u." Na ai ngeena ko tolana nunulu oto molo aana maholona.

20 Na maholo mo pwaarongoisuli kire leesie urine kire ko si pangata'i na kire ko unue uuri, "Ha'ike eena! ?Ai ngeena e tolana nunulu oto mola lau-leu uri taa?"

21 Oto a Jisas ko aalamire uuri, "No ko unue oto huni'omu uri mala omu ko hiiwalaimoli to'ohuu na omu ka'a ne'isae rue-rua'a, omu sai da mola nga taa mala nou esuie hunie ai ienini. Na ka'a ta'e ike leu ie, ta'e hule aana omu sai unue no'one mola hunie uuwo ie uuri, 'O ke pola mola i eesi,' na kei reu oto urine.

22 Aana mala omu ko hiiwalaimoli to'ohuu aana a God, ta'e-ta'ena nga mei ola mala omu ko sukaa aani aarenga'inge, a God e sai niie mola huni'omu."

Mo Rato Ni Jiu Kire

Lupwe'i Dolosi I Sulie

Nanamanga A Jisas E Uure I Tei

MAK 11:27-33; LUK 20:1-8

23 A Jisas e aaliho'i lo'u mei i laona Nume Maa'i Peine, na maholo ko ha'a-uusuli, mo na'ohai pris na mo rato ni mwane kire lae mai saana. Oto kire ko dolosi aana uuri, "?Nga nanamanga uri taa ni o to'o aana huni esuie walu ola o ko deu'i ngeena? ?Na a tei ni e niie nanamanga ngeena huni'o?"

24 Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, "Ineu no'one no ko sare hola'i dolosie ta'a-ta'a mei dolosinge aamiu. Mala omu ko aalamieu, nge ne ke si unue oodoi'omu uri nga nanamanga uri taa nou to'o aana huni esuie walu ola ienini.

25 Oto omu ke unue ka'u oodoieu. ?A tei ni e niie nanamanga hunie a Jon huni loto maa'i aana mwala? ?A God wa mo iinoni mola?"

Oto kire ko aehota ere hailiu i matolada uuri, "?Oto nga taa kolu kei unue? Mala uri kolu kei unue a God ni e niie nanamanga ngeena hunie a Jon, nge kei unue hunikolu uuri, '?Nge ko urine, na e ue omu ka'a hiiwalaimoli aana?'

26 Ta'e mala kolu kei unue uri iinoni mola ni e niie nanamanga ngeena hunie, nge kolu kei lio talakaelu aana mwala. Aena aana ahutana mwala kire mani ne'isae oto uri a Jon ingeie nga propet to'ohuu."

27 Oto kire ko si aalamie mola a Jisas uuri, "Melu ka'a saie ike."

Oto a Jisas ko si te'uri hunire, "Ko urine, nge ineu na nou sa'a unue ike no'one oodoi'omu uri nga nanamanga uri taa no ko esuie mo ola ienini aana."

A Jisas E Aalahuu Aana

E Ro Saanau

28 Oto a Jisas ko he'i unue lo'u hunire uuri, "Omu ke unue ka'u oodoieu uri nga taa ni omu lo'onga'inie. Aana nga mwane e o'o'o e to'o aana e ro mwela mwane kire hute aana. Oto a mwaena e lae i saana na'ohai mwane, ko te'uri hunie, 'Kaleku, si'iri o ke lai esu i lalona hohola ineu.'

29 “Oto a kalena e aalamie, ko te'uri, ‘Nou ka'a sare lae ike.’ Ta'e lae-lae e he'i oonisa'e lo'u, oto e si lae.

30 “A mwaena ko he'i lae lo'u i saana mwane i puri, na ko unue lo'u hunie uuri, ‘Kaleku, si'iri o ke lai esu i lalona hohola ineu.’

“Oto a kalena ko aalamie uuri, ‘Iau mama'a, ne kei lae taane.’ Ta'e e ka'a lae ike.

31 “‘?Oto nga taa ni omu lo'onga'inie? ?Iini uri taa aana e ro kele saanau ngeena nge e sulu i sulie saena aamana?’”

Mo pris na mo rato ni mwane kire ko aalamie uuri, “Iini i na'o.”

Oto a Jisas ko unue hunire uuri, “!Iau! Oto no ko unue oto huni'omu uri mo iinoni ni ooraha'aa mala mo repi na mwala susulu to'oha, kire kei hola'i sili i laona aalahanga a God i na'omiu.

32 Aana a Jon e lae mai huni haata'inie tolahai ii'onga diana aamiu, ta'e omu ka'a hiiwalaimoli ike aana. Mwala susulu to'oha na mo repi kire hiiwalaimoli aana Jon, ta'e ma'alana omu leesie kire oolisiae tolahada urine, na omu ka'a sare oonisa'e ike lo'u wa omu ke hiiwalaimoli aana.”

A Jisas E Aalahuu Aana

Mo Mwane Aaela

Ko Lio I Sulie Hohola

MAK 12:1-12; LUK 20:9-19

33 Oto a Jisas ko he'i ere ni aalahuunge lo'u hunie mwala uuri, “Omu ke rongoa lo'u mei wala ni aalahuunge ie. Ngaeta mwane e o'o'o oto ko hesie hohola aani grep. Oto e para ahuie, na e asuie leu huni loosie mo grep hunie kei ne'i waen, na e tohue saohai nume huni

kakakali. Oto e ha'amangoa hahu'ana hohola ingeie ngeena urine, e si ha'ahaulaa aana ngaeta mo mwane hunie kire ke lio i sulie aana maholo ko lae i suli henuē.

³⁴ Oto e hule aana maholo ni so'okoninge, poro paine ngeena ko uusunge'inie ta'au mo koni-konihe ingeie i saana mo mwane ko lio i sulie hohola ngeena, uri huni toolea mai nga taa kire kei niie hunie.

³⁵ “Oto mwalana kire tapolie mola mo koni-konihe ngeena, na kire ko wini-winie ngaeta iini, na kire ko horo maesie oto ngaeta iini, na kire uu'i maesie oto ngaeta iini aani heu.

³⁶ Oto poro painena ko he'i uusunge'inie lo'u ta'au ngaeta mo koni-konihe hunge lo'u liutaa aana mo iini hola'ina'o. Na mwala ko lio i sulie hohola ngeena ko he'i te'urine lo'u mola aada.

³⁷ “Oto ooretalana, poro painena ko lo'onga'i ni uusunge'inie oto a kalena na ko unue uuri, 'Kaleku ha'alaa kire kei ha'ama'u aana.’

³⁸ Ta'e maholo mwala au'esu ngeena kire leesie a kalena, kire ko si meni ere i sulie mola uuri, 'Mwane nge kei to'o aana hohola ngeena oolisie aamana oto ie. Kolu ke horo maesie mola hunie kolu ke to'o aana oto hohola ienini.’

³⁹ Oto kire tapolie a mwaena, kire ko toolea i sinaha mwaanie hohola, na kire ko horo maesie oto.”

⁴⁰ Oto a Jisas ko dolosi lo'u aana mo pris na mo rato ni mwane uuri, “?Ha'alaa nga taa nge poro paine haahie hohola ngeena kei esuie aana mwala ngeena?”

⁴¹ Oto kire ko aalamie uuri, “Kei tohungēi horo suuhe'inie oto mwala aela ngeena, na kei

ha'ahaulaa lo'u hohola ngeena aana mo iini nge kire sai niie aapa ingeie hunie aana maholo ni so'okoninge."

⁴² Oto a Jisas ko unue lo'u hunire uuri, "Omu saaie ka'u oto mo Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *Hau mwala tou-tohu nume kire leledie ka'u, e si ne'ie tohungai heu susu aana nume. A God ni e asuie urine, na e lai lio manikulu'e i maaka mo iinoni. Sam 118:22-23* ?Ta'e e ue omu ka'a rongo saie?

⁴³ Aena ngeena no ko unue huni'omu uri, ta'aasilana aalahanga a God kei lae mwaani'omu, na niilana kei lae oto hunie mo iini ko deu i sulie mo ola a God e saeto'o aani.

⁴⁴ Nga iini nge kei domu i lengine hau ienini kei ma'oi oto, na mala uri kei teke haahie nga iini na kei pili memesoia oto."†

⁴⁵ Maholo mo na'ohai pris na mo Parise kire rongoa mo aalahuunge ngeena, kire saie mola uri a Jisas ko ere mola i hoorada.

⁴⁶ Oto kire ko sare tapolie oto, ta'e kire ko me'ute'inie mwala, aena aana mwalana kire hiiwalaimoli aana uri a Jisas ingeie nga propet oto to'ohuu.

22

A Jisas E Aalahuu Aana Aaharota

LUK 14:15-24

¹ Oto a Jisas e he'i ere ni aalahuunge lo'u hunire uuri,

† **21:44** 21:44 Ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik e ka'a to'o aana ike talai wala ienini.

² “Aalahanga a God e urihana ngaeta inemauro e dau aaharota i sulie a kalena.

³ Oto inemauro ngeena ko ha'arongoa mai ngaeta mwala hunie ngauhe. Maholo e dau aakau mango oto aana ahutana mo ola hunie ngauhe, ko si uusunge'inie mo koni-konihe ingeie huni soie mwala ngeena ke lae mai. Ta'e mwalana ka'a sare lae ike mai.

⁴ “Oto ko he'i uusunge'inie lo'u ngaeta mo koni-konihe, ko te'uri hunire, 'Unue hunie mo iini nge ha'arongolada e lae uri nou deu aakau oto aana walu ola hunie ngauhe. Nou hunu mangoa oto mo puluke diana ineu, na hule aana nou hunue oto no'one mo iini nou nii-nii eni hunie kire ke pwi'e diana huni ngeu'i.'

⁵ “Ta'e mwalana ka'a sare rongo lo'u hunie mo koni-konihe ngeena, na kire lae mola i sulie saeda. Nga iini e lae mola i hohola ingeie, na ngaeta iini mola aana uusi'e.

⁶ Oto ngaeta mo iini kire tapolie mola mo koni-konihe ngeena, kire ko repusire na kire ko horo maesire oto.

⁷ Oto inemauro ngeena e tohungai saewasu, ko uusunge'inie mo ramo ingeie huni horo aasie mwala e talei horo ngeena, na oto huni unuu aasie huilume ikire aana dunge.

⁸ “Purine leune e rau, inemauro ngeena ko si unue hunie mwala au'esu ingeie uuri, 'Ngauhe e dau aakau mango oto, ta'e mo iini nge ha'arongolada e lae, kire ka'a malisine oto laenga mai.

⁹ Oto omu ke lae lo'u i lio aana mo maai tala rue, na ta'ena nga iini omu ko lio oodoie, ha'arongoa mai hunie ngauhe ineu.'

10 Oto mwala au'esu ngeena kire ko lae hailiu lo'u i sulie mo tala paine. Kire ko tarakonie mai ahutana mwala kire ko lio oodoire, mo iini e diana na nga mo iini e aaela, lai hule aana nume ni aaharota e saro honu aana mwala.

11 “Oto a inemaui e lai sili i nume huni leesie mwala e hule, na ko leesie ngaeta mwane e ka'a to'oni ike aana nga to'oni ni aaharota.

12 Oto ko te'uri hunie, ‘?Malahuku, e ue o lae mola mai urine na o ka'a to'oni aana nga to'oni ni aaharota?’ Ta'e a mwaena e ka'a nguuhie ike.

13 “Oto inemaui ngeena ko unue hunie mwala au'esu ingeie uuri, ‘Omu ke pwasue e ro nimana na e ro ae'aena, oto omu ko aasie i laona rodohono po'oi sinaha, leu nge mwala kei ii'o ni ngaranga pe'i saehuunge oto hiito'o aana.’ ”

14 Oto a Jisas ko si ha'amangoa aalahuunge ngeena uuri, “Iau, aana mwala hunge ha'arongolada e lae, ta'e toota'i iini mola lio hilisilada e si lae hunie Aalahanga a God.”

Mo Rato Ni Jiu Kire

Lupwe'i Dolosi I Sulie Takis

MAK 12:13-17; LUK 20:20-26

15 Oto mo Parise kire iisitaa, kire ko si lai ere-ere i sulie uri kire kei pweloa a Jisas uri taa aani dolosinge.

16 Oto kire ere tararuru pe'ie pulitaa a Herod Inemaui, na kire ko uusunge'inie ta'au mo pwaarongoisuli ikire i saana a Jisas pe'ie ngaeta

mo mwane aana po'o ni mwane a Herod. † Oto mo mwaena kire ko unue hunie a Jisas uuri, “Ha'a-uusuli, melu saie uri walaimolinge ni oto o ko unu-unuena, aana o ko ha'a-uusuli i sulie hari-huninge a God hunie mo iinoni. Oto o ka'a aapwasu ike aana nga taa mwala ko lo'olo'onga'inie, aena aana o ka'a lio ike hunie maana mo iinoni.

¹⁷ Aena ngeena, o ke unue oodoi'emeelu nga taa o lo'onga'inie. ?Uri e adona taane huni niie takis hunie aalahanga ni Rom wa ha'ike?”

¹⁸ Ta'e a Jisas e lio saie mone uri kire ko lupwe'i pwaoa mola, ko si te'uri hunire, “!I'omu kira dau hahota! ?Aana e ue ni omu ko sare lupwe'i pwaoau urine?”

¹⁹ Omu ke haata'inie ka'u seleni hunie takis ngeena aaku.” Oto kire ko haata'inie ngaeta seleni ni Rom aana.

²⁰ Oto a Jisas ko dolosi aada uuri, “?A tei ni nunune na satana aana seleni ienini?”

²¹ Oto kire ko unue uuri, “Inemauro ni Rom ni ngeena.”

Oto a Jisas ko te'uri hunire, “Ko urine, omu ke nii eeliho'i aana hunie inemauro ngeena mo ola ingeie, na hunie a God mo iini a God.”

† **22:16** 22:16 Mo Parise na ahutana mwala ni Israel ko sere'inie mo mwane paine ni Rom nge ko aalaha haahire. Oto aana maholo mo Parise kire ere tararuru pe'ie pulitaa a Herod Inemauro, e haata'inie uri kire tohungi leledie a Jisas, aena aana pulitaa ngeena oto mo maelonga mo Parise. Oto e ro pulitaa ngeena ko sare pweloa Jisas aani dolosinge huni waelie i maana mwala ni Israel, wa i maana mo maelonga ikire mo mwane paine ni Rom.

22 Oto kire ko si tohungēi pangata'iniē hahu'ana aalamingē ingēie, na kire ko lae oto mwaanie.

Mo Sadiusi Kire Lupwe'i Dolosi I Sulie Ta'ela'inge

Mwaanie Maenga

MAK 12:18-27; LUK 20:27-40

23 Oto lo'u mola aana hai dingena, ngaeta mo Sadiusi kire lae mai saana a Jisas. Ikire mo Sadiusi ngeena kire hiiwalaimoli uri nga iini sa'a ta'ela'i ike lo'u mwaanie maenga.

24 Oto kire ko te'uri hunie, “Ha'a-uusuli, a Mosis e uusue ha'atolanga ie hunikie. *Mala uri nga mwane ko mae na e ka'a to'o kalena, nge aasine mwane ke to'o aana lo'u mola nao keni iihana, hunie ke ha'ahute mwela oolisie aasine nge e mae ngeena.* *Diutronomi 25:5-6*

25 Oto wau i na'o, e hiu mwaasine mwane kire mani hute na kire o'o'o i leu. A na'ohada e tola hu'e, oto e mae mola na e ka'a to'o mwela. Oto aasine mwane e to'o aana lo'u naona.

26 Ruana nga mwane ngeena ko he'i mae lo'u urine. Oolune nga mwane ko he'i urine lo'u, na lae-lae ahutana hiu mwaasine ngeena kire mani mae mango oto urine.

27 Oto a hu'ena e si mae ooreta.

28 “Ha'alaa, kei hule aana hai dinge ta'ela'inge, a hu'e ngeena kei ne'i hu'e a tei aana e hiu mwaasine ngeena, aana kire mani to'o-to'o aana mola urine?”

29 Oto a Jisas ko aalamire uuri, “Ne'isaenga i'omu e tohungēi takalo oto hiito'o, aena aana

omu ka'a saie ike mo Uusu-uusu Maa'i wa nanamanga a God.

³⁰ Maholo mwala kei ta'ela'i mwaanie maenga, nga tola-hu'anga wa nga to'o-poronga ha'ike lo'u. Ta'e kire kei ii'o oto mola mala mo ensel ta'au i Lengi.

³¹ ?Ta'e hatarie ta'ela'inge mwaanie maenga, aana e ue omu ka'a rongo saie nga taa a God e unue huni'omu aana mo Uusu-uusu Maa'i?

³² Aana a God e unue uuri, *Ineu oto God a Ebrahim, na Aesak na Jakob ko palo-paloo. Eksodas 3:6* Kie mani saie uri mo iini e mauri mola ko palo-paloo a God, e ka'a ike mo iini e mae. Oto uusu-uusu ie ko haata'inie uri ma'alana Ebrahim, na Aesak na Jakob kire mani mae oto, ta'e kire mauri mola ue ta'au i Lengi."

³³ Oto ahutana mwala e rongo urine, kire ko si meni pangata'inie ha'a-uusulinge diana a Jisas.

Ngaeta Ha'a-uusuli E Dolosi

I Sulie Na'ohai Ha'atolanga

MAK 12:28-34; LUK 10:25-28

³⁴ Maholo mo Parise kire rongoa uri mo Sadiusi ka'a sai aalamie oto a Jisas, kire si meni lae mai saana huni ha'atataroa.

³⁵ Oto ngaeta ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis, e dolosi aana uuri,

³⁶ "'? Ha'a-uusuli, iini uri taa ni na'ohai ha'atolanga aana mo Ha'atolanga a Mosis?"

³⁷ Oto a Jisas ko aalamie uuri, "Na'ohai ha'atolanga oto, *O ke manata diana hunie a God, aalaha i'oe, oto aana ahutana saemu, na aana ahutana mauriha'amu, na aana ahutana mo ne'isaenga i'oe.* *Diutronomi 6:5*

38 Aana na'ohai ha'atolanga oto ie na e hi'e liutaa.

39 Na ruana nga ha'atolanga e urihana lo'u eetana, *O ke manata diana hunie auhenue i'oe oto mala o manata diana huni'o maraamu. Levitikas 19:18*

40 Aana aahu'ine ahutana mo Ha'atolanga a Mosis na mo ha'a-uusulinge mo propet ni oto e ro ha'atolanga ienini."

A Jisas E A'aila'asie

Mo Parise Aana Dolosinge

MAK 12:35-37; LUK 20:41-44

41 Maholo mo Parise kire mani loko, a Jisas e si dolosi aada uuri,

42 "‘?Nga taa ni lo'onga'inge i'omu aana a Kraes? ?Kalena a tei ni ingeie?’"

Oto mo Parise e aalamie uuri, "A Kraes kei hute mola mai aana komu a Deved Inemaui."

43 Oto a Jisas ko te'uri hunire, "E to'ohuu oto. ?Ta'e e ue ni a Deved e si haara'inie lo'u aana aalaha? Aena aana a Deved e ere aana nanamanga ni Li'oa Maa'i uuri,

44 *A God e unue hunie aalaha ineu, uuri 'O ke ii'o ka'u i pwalo-pwaloku aana na'ohai ii'o-ii'oha, lai hule aana ne kei kama haahie mo maelonga i'oe i aano hunie o ke uuri puli-pulisire.'* " *Sam 110:1*

45 Oto a Jisas ko te'uri lo'u, "A Deved maraana ni e unue uri a Kraes e ne'i aalaha ingeie. ?Ta'e e ue? ?Mwane nge e hute mola aana komu a Deved maraana, kei he'i ne'i aalaha ingeie lo'u uri taa eena?"

46 Nga iini aana mo Parise hunie ke aalamie mo dolosinge a Jisas na ha'ike lo'u. Na uure i

purine hai dingena, nga ta'a-ta'a iini hunie ke sare dolosie lo'u nga mei ola aana, ha'ike oto oo'oo.

23

A Jisas E Ha'apasulie Mwala Mwaanie Mo Parise

Na Mo Ha'a-uusuli

MAK 12:38-39; LUK 11:43-46, 20:45-46

¹ Oto a Jisas ko si unue hunie mwala na mo pwaarongoisuli ingeie uuri,

² “Mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga, kire to'o aana nanamanga huni unue nga taa huni'omu aana mo Ha'atolanga a Mosis.

³ Aena ngeena omu ke rongo hunire na omu ke dau i sulie nga taa kire ko unue huni'omu. Ta'e mwaanie omu lae-lae i sulie tolahada, aana tolahada e ka'a diana ike. Mo ha'a-uusulinge ikire, ikire maraada, na kire sa'a dau ike i suli'i no'one.

⁴ Kire ko da ludaa e hi'e aana mo ha'atolanga hunie mwala. Ta'e hule aana ikire maraada na kire sa'a nii ki'i huni pe'ie mwala huni sulu'ie ludaa ngeena.

⁵ “Ahutana nga moi taa kire ko eu'esui'i, mo ola mola uri hunie mwala ke lee-leesire. E to'ohuu, a God e unue taane uri kie ke ho'o-ho'osie mo to'oni lauleuni'e na ngaeta mo ola lo'u huni aama-aamasito'o aana mo ha'atolanga ingeie. !Ta'e lio ka'u! Ikire, kire ko esu peine lo'u aana mo olana, hunie uri mwala ko leesi'i na kire ke unue uuri, 'Tkire ni oto mwala maa'i.'

⁶ Mo Parise ngeena na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga, saeda no'one uri kire ke to'o aana mo pweui tolinge aana ngauhe, na mo na'ohai ii'o-ii'oha aana mo nume ni palo-palo.

⁷ Saeda no'one uri mwala ke ha'ama'u aada maholo kire ko walo liu i laona mo leu ni uusi'e, na saeda no'one uri mwala ke haara'inire aana, 'Ha'a-uusuli.' ”

⁸ “Ta'e i'omu, omu ke su'uri toli'aasie mwala ke haara'ini'omu aana, 'Ha'a-uusuli,' aena aana omu to'o aana mola e ta'a-ta'a ha'a-uusuli, na i'omu mo mwaasine hali'ite.

⁹ Na mwaanie omu haara'inie nga iini mei aano uuri, 'Mama'a,' aana e ta'a-ta'a iini oto Aamamiu, ingeie ta'au i Lengi.

¹⁰ Na mwaanie mwala e haara'ini'omu uri, 'Aalaha,' aena aana ineu a Kraes oto ta'a-ta'a aalaha i'omu.

¹¹ Na nga iini hikemiu nge ko sare aalaha, ke ne'i iinoni au'esu oto namiu.

¹² Aana ta'ena nga iini ko ha'apaina'aa maraana, nge a God kei ha'amwai-mwei'aa. Na ta'ena nga iini ko ha'amwai-mwei'aa maraana, nge a God kei ha'apaina'aa.”

¹³ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, “Aama-aamasilemiu mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis. !I'omu oto mwala eero-eero! Aana omu ko lupwe'i deu-deu mola mala uri omu ko lulu i sulie a God. !Ta'e ha'ike! I'omu maraamiu omu ka'a sare sili ike i laona Aalahanga a God, na omu ka'a toli'aasie ike nga mo iini ke sili lo'u.

¹⁴ “Aama-aamasilemiu mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga. !I'omu oto mwala eero-eero! Aana omu ko lupwe'i deu mala

uri i'omu oto mwala maa'i aani unulana mo aarenga'inge tewa i maana mwala. Ta'e hule aana omu ko ha'a-ha'amwe'u-mwe'ue mola mo nao keni, na omu ko leue mola mo nume ikire pe'ie ahutana to'o-to'olada. Aena urine, ha'aloilemiu kei peine liutaa.†

15 “Aama-aamasilemiu mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga. !I'omu oto mwala eero-eero! Omu ko ha'aweo'omu maraamiu aani lo'ohinge i sulie mo mala-malau hunie nga mo iini ke lae i suli'omu. Oto maholo omu ko lio oodoie nga mo iini, omu ko si da oto kire ke aela oto hiito'o lo'u liutaa aamiu hunie ikire no'one kire ke adona laenga i laona dunge ni ha'amotaahinge mala i'omu.

16 “Aama-aamasilemiu aana omu ko na'ona mwala, ta'e i'omu maraamiu maamiu e ulu. Aana omu ko ha'a-uusulie mwala uuri, 'Nga iini ko tohe mola takoie Nume Maa'i Peine e ka'a roro'a ike, ta'e uri kei tohe takoie mo kol aana Nume Maa'i Peine, ha'alaa ke si roro'aie.'

17 !I'omu kira pweu na kira ulu! ?Uri omu ka'a saie ike uri Nume Maa'i e roro'a oto liutaa aana kol? Aena aana Nume Maa'i mone ko si da kol ngeena ko maa'i.

18 Na omu ko unue hunie mwala uuri, 'Mala nga iini ko tohe mola takoie ora ni uunu-uunu aana ko heiholota'i, e ka'a roro'a ike, ta'e uri nga iini ko tohe takoie uuraa'inge i lengine ora ni uunu-uunu ha'alaa ko roro'aie.'

19 !I'omu mo ulu! ?Uri omu ka'a saie ike uri ora ni uunu-uunu e roro'a oto liutaa aana

† 23:14 23:14 Ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik e ka'a to'o aana ike talai wala ienini.

uuraa'inge? Aena aana ora ni uunu-uunu mone ko si da uuraa'inge ngeena ko maa'i.

²⁰ Oto aana maholo nga iini ko tohe takoie ora ni uunu-uunu, e urihana ko tohe takoie ora ni uunu-uunu na oto ahutana mo uuraa'inge i lengine ni ngeena.

²¹ Na maholo nga iini ko tohe takoie Nume Maa'i Peine, e urihana ko tohe takoie oto Nume Maa'i Peine na no'one takoie a God, iini nge ko o'o'o i leune.

²² Na maholo nga iini ko tohe takoie i Lengi, nge ko tohe oto takoie naunekume ni aalaha a God, na ko tohe no'one takoie God nge e ii'o i lengine.

²³ "Aama-aamasilemiu mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga. !I'omu oto mwala eero-eero! Omu ko niie taane tangahulu'ana tari-olanga i'omu hunie a God, na lai hule oto aana to'o-olanga i'omu aani sihola. Ta'e hule aana omu ka'a aapwasu ike aana tohungana ha'a-uusulinge aana mo Ha'atolanga, mala leinge to'ohuu, na aamasinge, na hiiwalaimolinge. Mo na'ohai ola uri hunie omu ke dau i sulii ka'u ienini. Na lo'u mwaanie omu pulongosie mo ha'a-uusulinge mwai-mwei mala niilana tangahulu'ana tari-olanga i'omu.

²⁴ I'omu, omu ko kakalie taane mwala mwaanie kire waelie mo Ha'atolanga, ta'e hule aana maamiu e ulu no'one mola. Omu urihana mola iinoni e ta'aasie kele ho nonoasi mwaanie wai ni inu ingeie, ta'e e si oono ha'ilekune mola paineha'ana kamel.

²⁵ "Aama-aamasilemiu mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga. !I'omu oto mwala

eero-eero! Aana omu urihana mola mo nime na mo kao-kao kire hoda rere'a aana aapa po'oi sinaha, ta'e wau i laona e honu mola aana ngaulaa e kasu. Omu ko sasare lio kohi i maana mwala, ta'e hule aana saemiu e honu oto mola aana horo-pelinge na ta'ena nga lo'onga'inge aaela.

²⁶ !I'omu mo Parise oto mwala maamiu e tohungēi ulu! Omu ke hola'i hoda rere'a ka'u aana aapa po'o i laona nime, nge aapa po'oi sinaha kei rere'a no'one.

²⁷ “Aama-aamasilemiu mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga. !I'omu oto mwala eero-eero! Omu urihana mola mo kilipwe'u kire mole rere'a aani. Leesileni po'oi sinaha kire tohungēi lai lio diana, ta'e wai laloni, kire honu mola aani suisuli hali'ite na kasuha'ana mo rae.

²⁸ I'omu, omu urine no'one. Aana leesilemiu po'oi sinaha uri i'omu ni oto mo iinoni diana, ta'e wai lalo aamiu, e honu oto mola aana lupwe'i-deunge na ooraha'aa.

²⁹ “Aama-aamasilemiu mo Parise na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga. !I'omu oto mwala eero-eero! Omu ko esu diana aana mo kilipwe'u mo propet, na omu ko ha'alaunie mo kilipwe'u mo iini e oodota'i hunie kire ke lio diana.

³⁰ Na omu ko unue uuri, '!Saehuu oto hiito'o! Mala emi ke ii'o aana pongine mo aamamami, ha'alaa emi sa'a dau ike mala ikire huni horo'ie mo propet.'

³¹ Ta'e omu ko ere urine nge omu tohungēi haata'i diana aana oto uri i'omu, omu uure oto mwaanie mwala nge kire horo'ie mo propet ni ngeena.

³² Nge ko urine oto, omu ke lae tara'asi mola huni ha'amangoa oto mei roro'anga mo aamamiu e aehotaa ka'u.

³³ !I'omu oto mo mwaa to'ohuu! !Komu ni mwaa ala-ala! ?Uri omu kei tehisie ha'aletehinge a God uri taa eena? Leilemiu kei lae, na uusunge'inilemiu kei lae mola hunie leu ni ha'amotaahinge.

³⁴ Oto no ko unue huni'omu uri, ne kei uusunge'inie huni'omu nga mo propet, na mwala saenanau, na nga mo ha'a-uusuli. Ta'e omu kei horo maesie ngaeta mo iini aada, nga mo iini omu kei repu taalengasire i lengine mo po'u-po'u, na nga mo iini omu kei repu lae-lae'i aada i laona mo nume ni palo-palo i'omu, na omu kei teunge'inire hailiu i suli henue.

³⁵ Oto i'omu, omu kei roro'a aana maelana ahutana mwala oodota'i nge horo maesilada e lae mai aano. Omu kei aehota roro'a aana horo'ilana ahutana mo mwane oodota'i, uure aana a Ebol lai hule aana horo'ilana a Sekaraea,† mwane kalena Barakaea nge omu horo maesie kara'inie ora ni uunu-uunu aana Nume Maa'i Peine.

³⁶ No ko unue oto huni'omu pwaunge si'iri ie, nge leinge haahie horo'ilana mwala oodota'i ngeena ke si lae huni'omu.”

*A Jisas E Ngarasie Mo Jerusalem Aana Kire
Ka'a Hiiwalaimoli Aana
LUK 13:34-35*

† **23:35** 23:35 I laona Puke Maa'i mo Jiu, a Ebol ingeie eetana nga mwane oodota'i nge horo'ilana e lae, na a Sekaraea iini ooreta.

³⁷ Oto a Jisas ko he'i ere uuri lo'u, “!Aaia Jerusalem, Jerusalem! I'omu oto omu ko horo suuhe'inie mo propet na omu ko uu'i maesie mo iini a God e uusunge'inire mai huni'omu. Mo maholo hunge nou sasare pe'i'omu mala pwa-pwa ni kue ko loko a mo kalena i hahana apa-apanu huni ha'a-uurire. Ta'e omu ka'a saeto'o aaku ike.

³⁸ Oto omu ke saie, a God kei toli'aasie hanue i'omu, na kei na'onga oto.

³⁹ Na no ko unue oto huni'omu uri omu sa'a he'i leesieu lo'u lai hule aana omu kei ere i sulieu uuri, *God o ke ha'adiana'aa iini ko lae mai nunuha'ana satana Aalaha.*” *Sam 118:26*

24

A Jisas E Ere Lalai I Sulie

Ohoilana Huilume I Jerusalem

Na Nume Maa'i Peine

MAK 13:1-23; LUK 21:5-24

¹ A Jisas ko lae oto mwaanie Nume Maa'i Peine na mo pwaarongoisuli ingeie ko lae oto mai saana, kire ko ere pe'ie i sulie manikuluha'ana mo heri-herine Nume Maa'i Peine ngeena.

² Oto ko aalamire uuri, “?Omu leesie mo heri-herine nume ngeena? Ta'e no ko unue oto huni'omu uri aana nga maholo oho-aasileni kei saro lae, na nga ta'a-ta'a ho heu e sa'a oore ike lo'u aana leu e o'o'o aana.”

³ Na maholo a Jisas e ii'o i aano i lengine Uuwo Ni Ei Olif, mo pwaarongoisuli kire lae mai saana, oto kire ko dolosi aana uuri, “?O ke unue oodoi'emeelu uri maholo uri taa ni walu ola

ienini kei oa, na nga taa ni kei reu huni haata'inie uri e hule oto aana maholo o kei ooli lo'u mei, na ha'amangolana walumalau?"

⁴ Oto a Jisas ko aalamire uuri, "Omu ke lio talamiu mwaanie nga iini e eero'omu.

⁵ Aana mo iini hunge kei lae mai aana sataku, na kire kei ere uuri, 'Ineu oto a Kraes,' na kire kei ha'apweue mwala hunge.

⁶ Na omu kei rongoa mo oohotaa aana ta'ena nga leu aana walumalau, ta'e mwaanie saemiu e liki-liko. Aena aana walu ola ngeena kire kei hola'i reu i na'o, ta'e ha'amangolana walumalau ha'ike ue ni ngeena.

⁷ Haiseuninge kei lae i matolana mo henue hai aropa'i, na i matolana mo aalahanga hailiu. Hiolonga kei toolea mo iini hunge i laona walumalau, na nunu kei tola ahusie mo henue hunge.

⁸ Ta'e walu ola ienini ko haata'inie mola uri mo ola paine kei lae ue mai mala hu'e ko aehota hiinge'inie sapesalunge hunie to'o-mwelanga.

⁹ "Aana maholona mo maelonga i'omu kire kei tapoli'omu, na kire kei ha'aloi'omu, na kire kei horo maesi'omu. Ahutana mo iinoni kei maaleledi'omu aena aana omu ko lulu i sulieu.

¹⁰ Mo iini hunge aana mo iini nge ko lulu i sulieu kei toli'aasie hiiwalaimolinge ikire aana maholona, hule aana kire kei pwelora hailiu mola maraada, na kire kei maaleledire maraada hailiu.

¹¹ Mo propet eero-eero hunge kei lae mai, na kire kei deu uri hunie mwala hunge ke hiiwalaimoli aana mo eeronga ikire.

¹² Mwala urine nge kire kei da aaelanga ke si peine i laona walumalau, na mwala hunge sa'a manata diana oto hunie nga iini.

¹³ Ta'e iini nge kei uure a'aila'a tara'asi aani hiiwalaimolinge lai hule aana ha'amangolana, nge a God ke si ha'a-uurie.

¹⁴ Laeliwalanga aana Tataroha Diana i sulie Aalahanga a God kei lae kalie ahutana walumalau hunie ahutana iinoni ke mani rongo. Oto puriha'ana ha'amangolana ke si lae mai."

¹⁵ Oto a Jisas e he'i unue lo'u uuri, "Omu kei leesie taane *mei ola aaela liutaa nge ko esuie na'onga hunie mo henue Daniel 9:27* nge a Propet Daniel e ere i sulie. Mei olana kei uure i laona leu maa'i. (Mo iini ko saaie mo wala ienini, kire ke lo'onga'i diana i suli'i hunie kire ke rongo saie nga mei ola uri taa ni ngeena.)

¹⁶ Aana maholona mwala aana po'o ni henue i Jiudia kire ke tohungai tehi oto huni mumuni honosie mo toloi henue.

¹⁷ Na mala nga iini e ii'o ta'i koluhana nume ingeie, nge ke tahi oto na ke su'uri waelie lo'u nga maholo huni lai toolea nga mo ola ingeie hai nume.

¹⁸ Na mala nga iini ko eu'esu i hohola, ke tahi oto na ke su'uri waelie lo'u nga maholo huni lai toolea nga mo to'oni ingeie mai nume.

¹⁹ Na aama-aamasilana mo hu'e ko hi'e-hi'e aani mwela, na mo iini nge kire ko ha'a-ha'asusuhie ue mo wee-wee ikire.

²⁰ Ta'e omu ke aarenga'i mola hunie walu ola ngeena ke su'uri hule aamiu aana maholo e aasa aana mo waro-warou ni wawai, wa aana Dinge Maa'i.

²¹ Aana si'oha'anga kei tola aana maholona, kei peine liutaa aana lo'u ta'ena nga ola ko totola uure oto mai aehotalana walumalau hule mai aana mo dingena. Na e sa'a he'i aaela lo'u urine aana nga dinge.

²² Mala uri a God ka'a holo o'oru'e aana maholo ni si'oha'anga ngeena, nge nga iini sa'a mauri ike lo'u. Ta'e i sulie a God e lo'onga'inie mo iini nge e lio hilisire oto, nge mone kei holo o'oru'e aana maholona.”

²³ “Oto aana maholona mala uri nga iini ko unue huni'omu, '!'Lio ka'u! A Kraes oto ie,' wa '!'Lio ka'u! Ingeie oto waune,' ta'e omu ke su'uri hiiwalaimoli aana.

²⁴ Aena aana mo kraes eero-eero na mo propet eero-eero hunge kire kei lae mai. Na mala ko mwada'u, kire kei ha'atakaloa mo iini nge a God e lio hilisire oto. Kire kei haata'inie mo tolimaa na mo hu'i-hu'ite aana mwala, ta'e mwaanie omu hiiwalaimoli aada.

²⁵ Aena urine, nge no ko hola'i ha'apasuli'omu oto aana walu olana, hunie omu ke lio diana talamiu.

²⁶ Oto mala mwala ko unue huni'omu uuri, 'A Kraes ta'au i laona hanesala,' su'uri lae ta'au i leune. Mala kire ko unue uuri, 'A Kraes mai laona nume ie,' su'uri hiiwalaimoli aada.

²⁷ Aana maholo ineu a Kale Ni Iinoni ne kei lae mai, e sa'a lio kolo-kolo ike. Ahutana iinoni kei meni leesieu mola. Ne kei lae mai mala wa'ariri ko eeso i laona salo, nge leesilana e sai lae mola ahusie ahutana mo henue.

²⁸ Na oolinge mai ineu e sa'a mumuni ike ta'e kei urihana no'one wajieu tola manu. Aana mwala kei leesie mo keule, kire kei meni saie oto

uri waieiu oto i leune.”†

A Jisas E Ere Lalai I Sulie

Maholo Kei Eeliho'i Lo'u Mei Aano

MAK 13:24-27; LUK 21:25-28

²⁹ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, “Oto lo'u mola i purine mo dinge ni si'oha'anga ngeena, *sato kei ulue oto maana, na e sa'a pwaa lo'u. Waro-warō e sa'a he'i sineli lo'u. Na mo hee'u ta'au i laona salo kei teke i aano, na ahutana mo ola ta'au i laona salo kei hei-oolisi mango. Aesaea 13:10, 34:4*

³⁰ Oto aana maholo urine nga tolimaa leesilana kei lae i laona salo huni haata'inie uri ineu a Kale Ni Iinoni no ko lae oto mai. Ahutana mo komu ni iinoni aana walumalau kei ngara aana kire kei leesieu a Kale Ni Iinoni no ko lae mai i laona mei uuru mwaanie salo. Ne kei lae mai pe'ie nanamanga na manikulu'anga oto paine.

³¹ Oto ne kei uusunge'inie mai mo ensel ineu pe'ie aawatai eehuri oto paine, na kire kei lae pe'i so'okonie mo iini nou lio hilisire mwaanie e hai maai dengi aana walumalau, uure aana ngaeta ngongo'ai welumalau lai hule aana ngaeta ngongo'ai welumalau.”

A Jisas E Aalahuu Aana Ai Fik

MAK 13:28-31; LUK 21:29-33

³² Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, “Saeku omu ke rongo saie erenga ni aalahuunge ie i sulie ai fik. Maholo mo sasarana ko aehota ure na ure-urana ko maau, nge omu saie oto uri maholo hunie mo waro-warō ni madoro e kara'ini oto mai eena.

† **24:28** 24:28 Erenga ni Krik e ere i sulie mo hada nge kire ko aaro-aaro i hahona leu nge rae aana.

³³ Na e urine no'one aana maholo omu kei leesie walu ola ienini ko reu uurini, omu ke si manata'inie uri e kara'inie oto maholo no ko ere i sulie ni ngeena.

³⁴ No ko unue oto huni'omu uri walu ola ienini kei saro oa mango mola ue oodoie mwala aana pwaunge si'iri ie na kire ka'a mae ue. †

³⁵ I Lengi na i aano kei suu, ta'e walaku e sa'a suu ike oto oo'oo."

?Maholo Uri Taa A Jisas

Kei Ooli Lo'u Mei?

MAK 13:32-37; LUK 17:26-30,34-35

³⁶ Oto a Jisas ko he'i ere lo'u uuri, "Nga ta'a-ta'a iini e ka'a saie ike hai dinge wa maholoi sato uri taa ne kei ooli lo'u mei. Ma'alana mo ensel ta'au i Lengi, wa uri ineu a Kale, na melu ka'a saie ike. Ta'e a Mama'a ta'au i Lengi hali'ite nge e saie maholona.

³⁷ Na nga taa kei reu aana maholo ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli mei, kei urihana no'one nga taa e rau aana pongine a Noa.

† **24:34** 24:34 Kie saie uri a Jisas e ka'a ere ike i sulie oolinge mai ingeie aena aana tatala 36 e unue uri ingeie no'one na e ka'a saie maholona. Ha'ike. I leune a Jisas ko ere i sulie ohoilana i Jerusalem nge mo ramo aana mae ni Rom kire asuie aana e hiu aawalai helisi i purine hutelana a Jisas (70 A.D.). Aana halisi ngeena, mo Jiu kire uure huni ta'aasie mo Rom mwaanie mo henue ikire i Israel. Oto mae ni Rom e lae mai hule i laona huilume paine i Jerusalem, na kire horo maesie mo tangalai sinolai iinoni aana mo Jiu. Mo ramo ni Rom kire ka'a aamasie nga iini i Jerusalem, ta'e kire horo'ire mango. Kire ohoie para paine ahuie i Jerusalem, na ahutana mo nume i laona, na kire waelie oto liutaa Nume Maa'i Peine.

³⁸ Mo dinge i na'ona lue-lue e tola, mwala ka'a saie ike, oto kire ngau-ngeu na kire inu-inu mola. Kire totola keni na kire to'o-to'o poro mola lai hule aana hai dinge a Noa e ta'e i laona haka paine.

³⁹ Kire ka'a lo'o-lo'onga'inie ike lo'u uri nga mei ola kei hite aada, oto kire au'esuie walu olana lae hule aana lue-lue e hane haahire, na kire mani ei'aa mango oto. Kei urine no'one lo'u aana maholo ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli mei.

⁴⁰ Aana maholona nga ro iinoni kei eu'esu i laona hohola, na nga iini a God kei toolea, na ngaeta iini kei oore mola.

⁴¹ Na lo'u, nga ro keni kei meni ha'a-ha'alie ngaulaa, nga iini a God kei toolea, na ngaeta iini kei oore no'one mola i puri.

⁴² "Aena urinena, omu ke ii'o aakau mola, aana omu ka'a saie ike hai dinge uri taa aalaha i'omu kei ooli mei.

⁴³ Na omu ke aamasito'o aana uri mala iinoni e to'o aana nume ke saie uri iinoni peli-peli kei lae mai huni peli, ha'alaa e sa'a ma'ahu ike. Ta'e kei lio-lio mola huni uure honosie iinoni peli-peli ngeena mwaanie e sili i nume.

⁴⁴ Oto i'omu no'one, omu ke ii'o aakau, aana ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli mei aana maholoi sato nge omu ka'a lo'onga'i ike huni maa'oohieu."

A Jisas E Aalahuu Aana

E Ro Taungei Iinoni Eu'esu

LUK 12:41-48

⁴⁵ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "Aana a tei ka'u e saenanau na e ne'i koni-konihe diana?"

Ingeie oto iini nge aalaha ingeie e ne'ie hunie ke lio i sulie ngaeta mwala au'esu aana maholo ko lae, na hunie ke nii-niie waaitada hunire i suli maholo.

⁴⁶ Na kei tohungēi diana oto liutaa hunie koni-konihe ngeena, mala uri aalaha ingeie kei lio oodoie ko esu diana urine maholo kei ooli mei.

⁴⁷ Mala ko urine, nge no ko unue oto huni'omu uri aalaha ngeena ke si ne'ie oto koni-konihe ngeena hunie ke lio i sulie oto ahutana to'oto'olana.

⁴⁸ Ta'e mala uri koni-konihe ngeena e aaela na ko lo'onga'inie mola uri aalaha ingeie e sa'a hule ike lau-leu,

⁴⁹ oto ko talei seu-seunie mola ngaeta mwala au'esu, na ko talei tara mola aana ngaunge, na ko pweu mola aana inuhilana wai ni mehiri,

⁵⁰ oto aalaha ingeie kei hule mola, na e ka'a dau aakau ike. Na ko hule no'one mola aana maholo koni-konihe ngeena e ka'a lo'onga'inie huni maa'oohie.

⁵¹ Oto aalaha ngeena kei tohungēi ha'aloi lete-hie koni-konihe ingeie ngeena, na kei uusunge'i aasie oto pe'ie mwala ko lupwe'i deu-deu. I leune kire kei ii'o mola pe'ie ngaranga na saehuunge paine."

25

A Jisas E Aalahuu Aana

Aawalai Keni Haalu

¹ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "Aana maholona aalahanga a God kei urihana aawalai keni haalu nge kire lae huni maa'oohie poro

haalu aana ko lae mai hunie aaharota ingeie. Kire toolea mo laite ikire pe'ire.

² E lime iini aada e pweu, na e lime iini e manata.

³ E lime iini e pweu kire toolea mola mo laite ikire, ta'e kire ka'a tola rumu ike hiito'o pe'i'i.

⁴ E lime iini e manata kire toolea mo laite ikire na mo rumu hiito'o no'one pe'i'i laloi ate'a.

⁵ A poro haalu e ka'a hule lau-leu, oto ahutana mo keni kire ko meni mamauru'e, kire ko lae otoi ma'ahu.

⁶ "Oto i upui rodo, ngaeta iinoni e aawara na ko unue uuri, 'A poro haalu ko lae oto mai. Omu ke lae mai honosie.'

⁷ "Oto ahutana mo keni kire ko meni lio oto, na kire ko deu aakau oto aana mo laite ikire.

⁸ Mo iini e pweu ko unue hunie mo iini e manata uuri, 'Omu ke nii rumu nameelu, aana mo laite i'emeelu ko mwa'a oto.'

⁹ "Mo iini e manata ko aalamire uuri, 'Ha'ike, e lio mala uri e sa'a adongakaelu ike. Omu ke lae mola i saana mo iini ko ha'aholi rumu, na omu ke holi mola namiu.'

¹⁰ "Oto maholo e lime keni e pweu ngeena kire ko lai lo'ohi rumu nada, na a poro haalu ko hule oto. E lime keni nge kire dau aakau, kire ko sili oto i nume pe'ie poro haalu hunie aaharota. Maholo kire sili i nume, na maa ko hono oto.

¹¹ "E ka'a tewa ike lo'u mola i purine, na e lime keni nge kire lai lo'o-lo'ohi rumu, kire ko hule oto. Kire lae mai oto kire ko si soi-soi uuri, 'Poro paine, poro paine, o ke taha maa talameelu.'

¹² "Oto poro haalu ngeena ko si aalamire mola uuri, 'No ko unue oto huni'omu uri nou ka'a manata'ini'omu ike.' "

¹³ Oto a Jisas ko si ha'amangoa aalahuunge ngeena uuri, "Omu ke dau aakau taraure'i suli maholo, aana omu ka'a saie ike hai dinge wa maholoj sato ineu a Kale Ni Iinoni ne kei ooli lo'u mei."

A Jisas E Aalahuu Aana

E Oolu Koni-konihe *LUK 19:11-27*

¹⁴ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "Aana maholona Aalahanga a God kei urihana nga mwane paine e taule'i huni lae aana ngaeta hanue. I na'ona kei lae, a mwaena e saro ere-ere pe'ie mwala au'esu ingeie. Oto ko unue hunire uri kire ke lio i suli diana aana mo ola ingeie maholo ko lae.

¹⁵ Oto ko niie hunie ngaeta mwane au'esu e lime mwa'ii to'oha. Na ngaeta mwane au'esu ko niie e ro mwa'ii to'oha hunie. Na oolune nga mwane au'esu ko niie ta'a-ta'a mwa'ii to'oha hunie. E ha'a-adoa mo mwane au'esu ngeena aani mwa'ii to'oha urine i sulie e nite nga iini e sai lio i suli'i i sulie saenanaunge ingeie. Oto a porona e si taule'i, e lae.

¹⁶ Mwane au'esu nge e hele aana e lime mwa'ii to'oha, e lae oto ko lai deu esunge aana mo to'oha ngeena, na ko terie lo'u ngaeta lime mwa'ii to'oha lo'u haahie.

¹⁷ Iini e hele aana e ro mwa'ii to'oha, na e urine lo'u. E lai deu esunge no'one, oto ko terie lo'u ngaeta ro mwa'i lo'u haahie e ro iini e hele aani.

¹⁸ Ta'e iini nge e hele aana e ta'a-ta'a mwa'ii to'oha, e taule'i, oto ko elie mola kalinge, na ko

mumunie mola mo to'oha aalaha ingeie i laona mwakano.

19 “E haro tewa oto ni nge aalaha mo mwane au'esu ngeena e si eeliho'i mei. Oto ko dolosi aana mo mwane au'esu ingeie uri nga taa kire da aana mo to'oha ingeie.

20 Oto mwane au'esu nge e hele aana e lime mwa'ii to'oha, ko toolea mai e lime mwa'ii to'oha lo'u pe'ie lime iini aalaha ingeie e nii'i hunie, na ko te'uri, 'Aalaha ineu, o noruto'o aaku huni lio i sulie e lime mwa'ii to'oha i'oe. Oto nou deu esunge aani, na nou terie lo'u ngaeta lime mwa'ii to'oha pe'i'i.'

21 “Oto aalaha ingeie ko aalamie uuri, 'O tohungēi deu diana, na i'oe oto mwane au'esu diana, iini ni nou-norue. O lio i suli diana aana mo ola ka'a hunge, oto ne kei ne'i'o o ke lio i sulie lo'u mo ola hunge. Lae mai na o ke ilenimwa'e pe'ieu.'

22 “Mwane au'esu nge e hele aana e ro mwa'ii to'oha, e lae mai oto ko te'uri, 'Aalaha ineu, e ro mwa'ii to'oha mola o nii'i hunieu. Ta'e ie o ke leesie ka'u, ngaeta ro mwa'ii to'oha lo'u nou teri'i pe'i'i.'

23 “Oto aalaha ingeie ko aalamie uuri, 'O tohungēi deu diana, na i'oe oto mwane au'esu diana, iini ni nou-norue. O lio i suli diana aana mo ola ka'a hunge, ne kei ne'i'o o ke lio i sulie lo'u mo ola hunge. Lae mai na o ke ilenimwa'e pe'ieu.'

24 “Oto mwane au'esu nge e hele aana ta'a-ta'a mwa'ii to'oha, e lae lo'u mei ko te'uri, 'Aalaha ineu, nou saie uri i'oe mwane o tohungēi

raramaa oto hiito'o. O sai so'okonie mo ola o ka'a hasi'i ike.

²⁵ Oto nou me'u, nou lae mola i mumunie mei to'oha i'oe i laona mwakano. Leesie ka'u, mei to'oha i'oe mola ie.'

²⁶ "Oto aalaha ingeie e aalamie ko te'uri, 'Toe oto mwane au'esu aaela na o tohungai lalawa'a. O unue uri nou sai so'okonie mo ola nou ka'a hasi'i.

²⁷ ?Nge ko urine, na e ue o ka'a ne'ie mola mei to'oha ineu i laona nume ni to'oha hunie ne ke tarie nga kele leu lo'u pe'ie?'

²⁸ "Oto aalaha ngeena ko si unue hunie ngaeta mo mwane au'esu ingeie uuri, 'Omu ke toolea mo to'oha ngeena mwaanie, na omu ke nii'i hunie iini nge aawalai mwe'ii to'oha oto aana.

²⁹ Aana nga iini nge ko esu diana aana nga taa e to'o aana oto, aalaha ingeie kei niie nga mo iini lo'u hunie sapeiteni. Oto iinoni ngeena ke si to'o aana lo'u mo ola hunge liutaa aana nga taa e to'o aana ka'u. Ta'e nga iini nge e ka'a asu diana aana nga taa e to'o aana oto, nge aalaha ingeie kei ta'aasie ahutana mo ola mwaanie.

³⁰ Oto aana ko urine, omu ke aasie mwane au'esu aaela ngeena ta'i sinaha i laona rodohono, leu ngaranga na saehuunge e paine aana.' "

Aana Nga Maholo A Jisas

Kei Leie Ahutana Mwala

³¹ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, "Ineu, a Kale Ni Iinoni, ne kei ooli lo'u mei pe'ie manikuluha'aku na ahutana mo ensel ineu no'one pe'ieu, na ne kei ii'o i lengine naunekume ineu e manikulu'e.

³² Ahutana iinoni ni welumalau kei ruru mei na'oku, na ne ke si oopara hunie e ro po'o ni iinoni, mala iini kakali sipu ko oopaa mo sipu mwaanie mo nanikot.

³³ Mala iini kakali sipu ko ne'ie mo sipu i pwalo-pwalona na mo nanikot i meu-meuline, nge ne ke ne'ie mo iinoni oodota'i, i pwalo-pwaloku, na mo iinoni aela ke lae mola i meu-meuliku, hunie ahutana mwala ke ii'o aana e ro po'o ni iinoni.

³⁴ "Oto ineu, a Inemauri, ne ke si unue hunie mo iini oodota'i nge ikire i pwalo-pwaloku uuri, 'Omu ke lae mai mo iini nge a Mama'a e niie ha'adiana'anga ingeie oto huni'omu. Omu ke hele huu oto namiu aana aalahanga nge a Mama'a e dau aakau aana loosi'omu, uure oto aana ha'aholalana walumalau.

³⁵ Aana nou hiolo na omu ha'angaueu. Nou maarou, na omu ha'a-inuhieu. Maholo nou ka'a to'o aana nga leu ni ii'o ineu, omu tola konieu aana mo nume i'omu.

³⁶ Na maholo nou ka'a to'o aana nga mei ola huni ho'osie, omu nii sala nakue. Nou si'oha'a aani maelaa, omu lio i sulieu. Nou ii'o i nume ni ho'o, na omu maatolieu.'

³⁷ "Oto mwala oodota'i ngeena kei aalamieu uuri, '?Aalaha paine i'emi, maholo uri taa ni o hiolo, na emi ha'angau'o? ?Wa o maarou, nge emi ha'a-inuhi'o?

³⁸ ?Maholo uri taa nge o ka'a to'o aana nga leu ni ii'o i'oe, na emi tola koni'o aana mo nume i'emi? ?Wa o ii'o mwaakule na emi niie mo ola huni ho'osi'i i'oe?

39 ?Maholo uri taa nge o si'oha'a aani maelaa wa o ii'o i laona nume ni ho'o nge emi maatoli'o?'

40 "Oto ineu a Inemauro ne ke si aalamire uuri, 'No ko unue oto huni'omu uri nga taa nge omu da urine hunie nga kele iini aana mo eesiku ienini, omu da hunieu ni otona.'

41 "Oto ne ke si unue lo'u hunie mo iini i meumeuliku uuri, 'Omu ke tahi mwaanieu, mo iini nge omu ii'o oto loosie ha'amotaahinge a God. Omu ke tahi i laona dunge nge ko weru tarau mola, na e sa'a mwa'a lo'u. Dunge ngeena dau aakaulana e lae oto hunie a Satan na mo li'oa aaela ingeie.

42 Aena aana maholo nou hiolo, omu ka'a ha'angaueu ike. Nou maarou na omu ka'a nii wei ike akue. Maholo nou ka'a to'o aana ike nga leu ni ii'o ineu, omu ka'a tola konieu ike aana mo nume i'omu.

43 Na maholo nou ii'o mwaakule, omu ka'a niie ike nga mo ola ni ho'osi'i ineu. Na maholo nou si'oha'a aani maelaa na nou ii'o i laona nume ni ho'o, omu ka'a kele maatolieu lo'u.'

44 "Aana maholona, mwalana kei aalamieu lo'u uuri, '?Aalaha paine i'emi, maholo uri taa ni o hiolo, wa o maarou, wa o ka'a to'o aana nga leu ni ii'o i'oe, wa o ka'a to'o sala, wa o si'oha'a aani maelaa, wa o ii'o i nume ni ho'o nge emi ka'a aapwasu eemu?'

45 "Oto ineu, a Inemauro, ne ke si aalamire uuri, 'No ko unue oto huni'omu uri nga taa nge omu ka'a da hunie nga kele iini aana mo eesiku ienini, omu ka'a da ike oto hunieu no'one eena.' "

46 Oto a Jisas ko si ere ooreta uuri, "Mwala ngeena ha'amotaahilada kei lae tara'asi oto. Ta'e

mo iini e oodota'i kire kei lae oto i laona maurihe huu."

26

Mo Mwane Paine Kire Oala'i

Huni Horo Maesie A Jisas

MAK 14:1-2; LUK 22:1-2; JON 11:45-53

¹ Oto i purine a Jisas e saro ere-ere mango aana walu ola ienini, e si unue hunie mo pwaarongoisuli ingeie uuri,

² "Omu saie oto uri e ruata hai dinge mola honosie Houlaa Ni Liumwaanie, ta'e omu ke saie lo'u uri aana hai dinge ngeena pwelolaku a Kale Ni Iinoni kei lae huni horo maesileku i lengine po'u-po'u."

³ Na oto aana maholona mo na'ohai pris na mo rato ni mwane kire mani ruru i nume a Kaiapas, Na'ohana Mo Na'ohai Pris.

⁴ Kire ruru ngeena huni oala'inie nga tala mumuni uri taa huni pweloa a Jisas na huni horo maesie.

⁵ Ta'e kire unue uuri, "Kolu sa'a te'urine ike aana mo dinge nge mwala ko loko hunie houlaa ngeena, mwaanie kire maaola-ola i tehula'ana."

Ngaeta Keni E Lingisie

Rumu I Pweune A Jisas

MAK 14:3-9; JON 12:1-8

⁶ Oto a Jisas e ii'o wau aana huilume i Betani, i nume a Saemon, iini nge maelaa ni osa e hite aana ka'u wai na'o.

⁷ Oto maholo a Jisas ko ngeu i leune, ngaeta keni e lae mai saana. A keine e hele aana ho

ate'ai rumu, ola holitana e tohungēi peine na e tohungēi wesu mangoni, oto ko lingisie ho rumu ngeena i pweune a Jisas.

⁸ Mo pwaarongoisuli a Jisas kire leesie a keine ko te'urine, oto kire ko saewasu na kire ko dolosi uuri, “?E ue a keni ngeena ko waeta'inie mola ho rumu diana urine?

⁹ Uri ke ha'aholinge'inie mola, ha'alaa e tarie mei to'oha paine aana, na niilana mei to'oha ngeena e kara'i lae mola hunie mo iinoni meitale eena.”

¹⁰ Ta'e a Jisas e saie mone mola nga taa kire ko unuena, oto ko si te'uri hunire, “?Omu ko kotahie keita'aa huni taa? Tohungēi mei ola diana ni ko esuie hunieu ie.

¹¹ Aana mo iinoni meitale kire kei ii'o pe'i'omu mola tarau, ta'e ineu nge nou sa'a ii'o ike pe'i'omu taraure'i.

¹² Oto e lingisie ho rumu ienini i lengine sapeku, aana ko deu aakau eeku loosie kire kei heitolinge'inie ni ngeena.

¹³ No ko unue oto huni'omu uri ta'e-ta'ena nga leu i laona walumalau nge taroha'inilana aana Tataroha Diana kei lae-lae aana, unulana mei ola a keni ie ko esuie ngeena kei lae-lae huni aamasito'onga aana.”

A Judas E Ne'i Maelonga A Jisas

MAK 14:10-11; LUK 22:3-6

¹⁴ Oto ngaeta iini aana aawalai pwaarongoisuli mwana rue, iini nge kire ko sasaie satana aana a Judas Iskariot, e lae mai saana mo na'ohai pris.

¹⁵ Oto ko dolosi aada uuri, “?Mala uri ne kei pweloa a Jisas huni'omu, nga taa nge omu kei

niie nakue?” Oto kire iidumie e oolu aawalai mei to'oha aani siliva, kire ko si nii'i hunie.†

¹⁶ Uure aana maholona, a Jidas ko si lio hunie uri nga maholo huni pweloa a Jisas hunire.

A Jisas E Ngau Aana

Ngaunge Aana Liumwaanie

MAK 14:12-21; LUK 22:7-14,21-23; JON 13:21-

30

¹⁷ Oto aana eetana nga dinge aana Houlaa Ni Bred Iis Ha'ike Aana, mo pwaarongoisuli e lae mai saana a Jisas, oto kire ko dolosi aana uuri, “? O saeto'o aana melu ke dau aakau aana ngaunge aana Liumwaanie huni'o i tei?”

¹⁸ Oto a Jisas ko te'uri hunire, “Omu ke lae wai huilume paine i Jerusalem i saana iini nge nou lio hilisie oto, na omu ke unue hunie uri a Ha'a-uusuli e unue uuri, 'Maholoi sato ineu ko kara'ini oto. Ne kei hele aana ngaunge aana Liumwaanie pe'ie mo pwaarongoisuli ineu i nume i'oe.' ”

¹⁹ Oto mo pwaarongoisuli kire dau i sulie nga taa a Jisas e unue hunire, na kire dau aakau oto aana ngaunge aana Liumwaanie.

²⁰ Oto i seulehi, a Jisas na aawalai pwaarongoisuli mwana rue kire si ii'o huni ngeu.

²¹ Maholo kire ko ngeu ngeena, a Jisas ko si te'uri hunire, “No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri nga iini hikemiu oto kei pweloa.”

²² Oto kire ko tohungai hii aaela, na kire ko meni aehota dolosi oto aana uuri, “?Mwaanie ohe ineu, aalaha ineu?”

† **26:15** 26:15 Oolu aawalai mei to'oha aani siliva ngeena e urihana waaitana nga mwane au'esu hunie e oono waro-warō.

²³ Oto a Jisas ko aalamire uuri, “Ngaeta iini eemi nge ko toonga'inie mei bred tararuru pe'ieu i laona nime si'iri, nge oto kei pweloau.

²⁴ Ineu a Kale Ni Iinoni ne kei mae taane oto mala mo Uusu-uusu Maa'i e unue. Ta'e aama-aamasilana a mwane ngeena nge kei pweloau a Kale Ni Iinoni, aana kei lae otoi diana hunie iinoni ngeena mala uri ke su'uri hute.”

²⁵ Oto a Jjudas, iini nge ko pweloa a Jisas ko te'uri no'one, “?Mwaanie ohe ineu, ha'a-uusuli ineu?”

A Jisas ko aalamie uuri, “!Iau! I'oe oto a mwaena.”

A Jisas E Aehotaa Ngau-maa'inge

MAK 14:22-26; LUK 22:14-20; 1 KORINIT 11:23-25

²⁶ Oto maholo kire ko ngeu ngeena, a Jisas e hele aana ho bred, oto ko ere ni paalahenga, ko si nisie, na ko ha'a-adoa mo pwaarongoisuli aana. Oto ko te'uri, “Hele aana. Ngaue. Hasi'oku nge ienini.”

²⁷ Oto e hele aana lo'u kao-kaoi waen, ko ere ni paalahenga, ko niie hunire, na ko te'uri, “Omu ke mani inuhie,

²⁸ aana apuku ni ienini nge ko ha'a-oaie hai-holota'inge haalu a God ko esuie pe'ie mo iinoni ingeie. Apuku ha'a-aahesilana ko lae i tehula'ana mo iini hunge huni sae'aasie mo ooraha'aa ikire.

²⁹ No ko unue huni'omu uri nou sa'a inuhie lo'u nga mei waen lai hule aana hai dinge nge ne kei inu aana waen haalu pe'i'omu i laona Aalahanga Aamaku.”

³⁰ Oto kire kanalie kana maa'i, nge kire si lae mwaanie hanuena huni hanetaa hunie Uuwo Ni Ei Olif.

A Jisas E Unue Uri A Pita

Kei Taateinge'inie

MAK 14:27-31; LUK 22:31-34; JON 13:36-38

³¹ Oto a Jisas e he'i te'uri lo'u hunire, "Hai rodo si'iri oto, ahutemiu, omu kei meni tehi mwaanieu. Aana i laona mo Uusu-uusu Maa'i a God e unue uuri, *Ne kei horo'ie a kakali sipu, oto mo sipu kei tatanga hailiu oto. Sekaraea 13:7*

³² Ta'e i purine ne kei ta'ela'i lo'u mwaanie maenga, ne kei lae i na'omiu huni maa'oohi'omu oto hao aana po'o ni henue i Kalili."

³³ Oto a Pita ko aalamie a Jisas, ko te'uri, "Ineu nou sa'a roro'a ni toli'aasi'o ike, ma'alana ahutana mo mwane ngeena kire ko tehi mwaani'o."

³⁴ Oto a Jisas ko te'uri hunie a Pita, "No ko unue oto huni'o uri i na'ona kue kei ngara i rodo si'irini, o kei taateinge'inieu ha'a-oolu uri o ka'a manata'inieu ike."

³⁵ Ta'e a Pita ko tohungi ere a'aila'a oto uuri, "Ineu nou sa'a roro'a ni ere ike urine, ma'alana no ko mae pe'i'o." Na ahutana mo pwaarongoisuli kire ko meni ere oto no'one urine.

A Jisas E Aarenga'i I Ketsemani

MAK 14:32-42; LUK 22:39-46

³⁶ A Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire lai hule aana leu satana i Ketsemani. Oto a Jisas ko te'uri hunire, "Omu ke ii'o ka'u i leu, maholo no ko lai aarenga'i paro i leu."

37 Oto e toolea a Pita na e ro kalena Sebedi pe'ie, na ko si aehota tolahi'e hiito'o pe'ie saehu-unge oto paine.

38 Oto ko te'uri huniraelu, “Saeku ko lae otoi hi'e na e malisine oto maenga. Omu ke ii'o ka'u i leu, na omu ke lio-lio pe'ieu.”

39 Oto a Jisas e kele lae ta'au mwaaniraelu, ko si pouruuru i aano haahie maana na ko aarea God, ko unue uuri, “Mama'a, iiola o niie mai hunie ne ke hotela'inie ko aasaieu oto.† Mala ko mwada'u, saeku o ke oolisie aana nga iini mwamwate. Ta'e ne'ewau oto, o ke dau mola i sulie nga taa o saeto'o aana, na o ke su'uri deu i sulie nga taa nou saeto'o aana.”

40 Oto a Jisas e aaliho'i lo'u mei saana e oolu pwaarongoisuli na ko leesie mola kire ko ma'ahu. Oto ko te'uri hunie a Pita, “?Ohe omu ka'a sai lio-lio ike pe'ieu nga kele maholoi sato?

41 Omu ke lio na omu ke aarenga'i, mwaanie malaahonga e hane haahi'omu. Nou saie uri manatamiu e a'aila'a taane huni esuie mo ola diana, ta'e sapemiu ni mola ko tataku.”

42 Oto a Jisas ko he'i ruana lae lo'u, na ko aarenga'i uuri, “Mama'a, mala e ka'a mwada'u oto huni ta'aasie mei sapesalunge ie mwaanieu, nge no ko eitanai'o ke oa oto urine huni'o.”

43 Oto ko he'i eeliho'i lo'u mei saana mo pwaarongoisuli, na ko lio oodoie uri kire ko he'i ma'ahu lo'u, aana maadaelu e tohungi hi'e oto hiito'o.

† 26:39 26:39 Erenga ni Krik e unue uuri, “?Uri more sai inu aana kao-kao ne kei inu aana?” huni aalahuu i sulie sapesalunge. A Jisas ko dolosi aadarue uri kiererue sai esu susule'i taane huni mae i tehula'ana.

⁴⁴ Oto a Jisas ko he'i lae lo'u mwaanire, ko lae lo'u i aarenga'i. Oolune nga maholo ko aarenga'i lo'u ie, ko unue lo'u mola ta'a-ta'a mei olana.

⁴⁵ Oto e ooli i saana mo pwaarongoisuli na ko unue, “?Uri omu ko ma'a-ma'ahu, na omu ko mamamalo ue? E hule oto aana maholo kire kei pweloau a Kale Ni Iinoni i nimana mo iinoni ooraha'aala.

⁴⁶ !Ta'ela'i! !Kolu ke lae! Leesie ka'u, mwane nge ko pweloau ko lae oto mai ngeena.”

Kire Tapolie A Jisas

MAK 14:43-50; LUK 22:47-53; JON 18:3-12

⁴⁷ Oto maholo a Jisas ko ere-ere ue, na a Jiudas Iskariot ko hule oto pe'ie pulitaa paine, mo iini nge mo na'ohai pris na mo rato ni mwane kire uusunge'inire mai pe'ie. Mwala ngeena kire mani hele naihi pe'i di'e,

⁴⁸ na a Jiudas e unu aakau oto aana nga tolimaa hunire uuri, “Iini nge ne kei nono pe'ie, a Jisas otona. Ingeie oto omu ke tapolie.”

⁴⁹ Oto a Jiudas ko oodohie oto a Jisas, na ko unue hunie uuri, “Saulehi diana, Ha'a-uusuli.” Na ko nono oto pe'ie.

⁵⁰ Oto a Jisas ko aalamie uuri, “Malahuku, o ke dau leu-leu mola aana mei ola o lae mai huniena.”

Oto kire tapolie a Jisas na kire ko hele ma'uta'a oto aana.

⁵¹ Ta'e ngaeta iini aana mo pwaarongoisuli e darasie naihi ingeie, oto ko lama mousie oto aalingana ngaeta koni-konihe a Na'ohana Mo Na'ohai Pris.

⁵² Oto a Jisas ko te'uri hunie pwaarongoisuli ingeie ngeena, “O ke ne'i eeliho'i aana naihi i'oe

i talana. Aana ahutana mo iini ko heiseuni eeni naihi, horo'ilada kei lae aani naihi.

⁵³ I'oe, o saie ka'u oto uri mala ne kei sukaa nga mei pe'inge mwaanie Aamaku, nge e sai uusunge'inie mola mai lau-leu mo sinolai ensel huni pe'ieu.

⁵⁴ Ta'e nga taa ko reu ienini ko reu oto huni ha'a-oaie mei ola nge mo Uusu-uusu Maa'i e unue uri kei reu oto urine."

⁵⁵ Oto aana maholona, a Jisas e ere hunie mo ramo uuri, "?Uri omu unue ineu nga horopeli nge omu ko lae mai honosieu pe'i naihi na pe'i di'e urine? Ahutana dinge ka'u no ko talei o'o'o mola pe'i ha'a-uusulinge ta'au i laona Nume Maa'i Peine. ?Aana e ue ka'u omu ka'a tapolieu oto aana maholona?

⁵⁶ Ta'e ahutana mo ola ienini ko reu oto huni ha'a-oaie nga taa mo propet e uusue i laona mo Uusu-uusu Maa'i."

Oto ahutana mo pwaarongoisuli kire si toli'aasie a Jisas, na kire ko meni tehi oto mwaanie.

Kire Toolea A Jisas I Na'ona Pulitaa Ni Lei-Lei Mo Jiu

MAK 14:53-65; LUK 22:54-55,63-71; JON 18:13-14,19-24

⁵⁷ Mo iini nge kire tapolie a Jisas, kire ko toolea oto hunie nume a Na'ohana Mo Na'ohai Pris, a Kaiapas. Maholona na mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis na mo rato ni mwane aana mo Jiu, kire mani loko aakau oto ta'au i laona nume ngeena.

⁵⁸ A Pita e holo maholoi tala taane mola i sulire. E lae mola wai hule aana lolata aana nume a

Na'ohana Mo Na'ohai Pris. Oto e ii'o i aano pe'ie mwala kakakali i leune huni leesie nga taa kei reu aana a Jisas.

⁵⁹ Oto mo na'ohai pris na ahutana oto pulitaa ni lei-lei kire ko meni heitalenga'inie nga mo ola huni eerota'inie a Jisas huni horo maesie haahie.

⁶⁰ Mwala hunge kire lae mai na kire eerota'inie aana mo ola hunge. Ta'e pulitaa ni lei-lei ka'a lio oodoie ike nga tohungai mei ne'isaenga huni horo maesie a Jisas. Oto lae-lae, ngaeta ro mwane kire ta'ela'i lo'u poi, na kirerue ko ere uuri,

⁶¹ "A mwane ie e unue uuri, 'Nou sai oho aasie mola Nume Maa'i Peine a God, na nou sai ha'a-uuresie lo'u mola i laona e oolu aata hai dinge.' "

⁶² Oto Na'ohana Mo Na'ohai Pris e uure, ko te'uri hunie a Jisas, "'E ue? ?Uri o ka'a to'o aana ike nga mei ola huni aalamie mo ola nge kire ko ere waeli'o aani ngeena?"

⁶³ Ta'e a Jisas e tolirohu mola.

Oto Na'ohana Mo Na'ohai Pris ko he'i unue lo'u hunie a Jisas uuri, "No ko unue huni'o, uri o ke tohe oodoi'emeelu aana satana God Mau-meuri'e uri i'oe Kalena God to'ohuu wa ha'ike."

⁶⁴ Oto a Jisas ko aalamie uuri, "Nge ka'u oto o ko unuena. Na aana nga maholo omu kei meni leesieu a Kale Ni Iinoni ne kei ii'o aana na'ohai ii'o-ii'oha i pwalo-pwalona God Hahu'ana Nanama, na kei lae mai i laona mei uuru uure ta'au i salo."

⁶⁵ Maholo Na'ohana Mo Na'ohai Pris ngeena ko a'arie to'oni ingeie, aana ko tohungai saewasu, ko si unue uuri, "A mwane ie ko ere mwakata'inie mola a God. !Ngeena kolu ka'a saeto'o aana lo'u

nga iini ke ere takoie! Omu meni rongoa oto maraamiu uri e ere mwakata'inie a God.

⁶⁶ ?Ha'alaa nga taa nge omu kei unue aana?"

Oto kire ko meni aalamie uuri, "¡E malisine oto ke mae!"

⁶⁷ Oto kire ko ngisuhie maana a Jisas, na kire ko repusie. Kire pwasu haahie maana, na kire ko hidelie aana nimada,

⁶⁸ na kire ko te'uri, "O unue uri i'oe oto a Kraes. Mala ko urine, o ke unue ka'u a tei e rapusi'o huni haata'inie uri i'oe oto nga propet to'ohuu."

*A Pita E Unue Uri E Ka'a Manata'inie Ike A Jisas
MAK 14:66-72; LUK 22:52-56; JON 18:15-18,25-*

27

⁶⁹ Aana maholona na a Pita e ii'o ue i laona lolata po'oi sinaha. Oto ngaeta keni eu'esu e tapaliu, na ko leesie a Pita. Oto ko te'uri hunie, "¡'oe no'one pe'ie a Jisas ni Kalili."

⁷⁰ Oto a Pita ko taateinge'inie i na'ona ahutada ko te'uri, "Nou ka'a saie ike nga taa o ko ere i sulie."

⁷¹ Oto ko lae ta'au takoie maana para, na ngaeta keni eu'esu ko leesie lo'u. Oto a keine ko te'uri hunie mwala kire uure i leune, "A mwane ie e o'o'o no'one pe'ie a Jisas ni Nasaret."

⁷² Oto a Pita ko he'i taateinge'inie lo'u, na ko tohe oto uuri, "¡Nou ka'a kele saie ike a mwane ngeena!"

⁷³ E ka'a tewa lo'u na ngaeta mwala e uure-uure i leune, kire ko lae mai saana a Pita. Oto kire ko te'uri hunie, "Sa'a mola i'oe ngaeta mwane aada ni ngeena, i sulie melu rongo saie mola aana erenga i'oe, aana o ko aapani mala mo Kalili."

⁷⁴ Oto a Pita e ere ni ho'asinge ko te'uri, “! To'ohuu oto mala God ta'au i Lengi! !Nou ka'a saie ike a mwaena!”

Oto kue ko tolana ngara oto.

⁷⁵ Aana maholona nge a Pita ko si aamasito'o aana mo wala a Jisas e unu-unu'i hunie uuri, “I na'ona kue kei ngara i rodo si'irini, o kei taateinge'inieu ha'a-oolu uri o ka'a manata'inieu ike.” Oto a Pita e iisitaa i sinaha, ko si ngara uulo-uulo.

27

Kire Toolea A Jisas I Na'ona A Paelat Hunie Ke Leie

MAK 15:1; LUK 23:1-2; JON 18:28-32

¹ Oto e dangi maahu'o-hu'o, na ahutana mo na'ohai pris na mo rato ni mwane kire mani loko na kire oala'inie oto horo'ilana a Jisas kei lae uri taa.†

² Oto kire pwasue, kire ko si toolea, na kire ko toli'aasie i nimana Paelat, mwane ni Rom nge ko aalaha haahie mo Jiu aana maholona.

A Jiudas E Horo'ie Maraana

PALONGA 1:18-19

³ A Jiudas iini nge e pweloa, maholo e saie uri kire ko lei mae oto aana a Jisas, ko si oonisaie. Oto ko tola aaliho'i aana oolu aawalai mei to'oha nge e hele-hele aani ngeena hunie mo na'ohai pris na mo rato ni mwane.

† **27:1** 27:1 Aana ha'atolanga ni Rom, mo aalaha ni Rom ha'alaa kire to'o aana nanamanga huni lei maesie nga iini, na mo aalaha ni Jiu ha'ike.

⁴ Oto ko te'uri hunire, “Nou deu ooraha'aa oto aana nou talei pwelo tototala mola aana iini e ka'a dau hu'isie ike nga mei ola.”

Oto mo rato ni mwane kire ko aalamie uuri, “Leu ngeena ka'a roro'anga ike i'emeelu ni ngeena. Roro'anga oto i'oe maraamu.”

⁵ Oto a Jiudas e si aasie mo to'oha ngeena i aano wai Nume Maa'i, na ko iisitaa oto, ko si lae li'o maraana.

⁶ Mo na'ohai pris kire so'ohie mo to'oha ngeena, na kire ko unue uuri, “Mei to'oha aani siwe ni ienini. Kolu sa'a ne'ie ike pe'ie mo to'oha aana Nume Maa'i aana ha'atolanga ikolu e uure honosie mei to'oha aani epu.”

⁷ Oto kire ere-ere i sulie, kire ko si lo'onga'i huni holie mola mei aano huni heitolinge'inie mo awataa aana. Oto kire lae, kire ko si holie mei aano mwaanie ngaeta mwane ko eu'esu nime aani mwakano.

⁸ Aena urine nge kire si haara'inie mei aano ngeena aana Aano Ni Epu hule oto mai aana mo dinge ienini.

⁹ I leune nge nga taa a Propet Jeremaea e unue oto mai waite e si to'ohuu, aana e unue uuri, *Kire toolea oolu aawalai mei to'oha ngeena, mei ola mwala ni Israel kire lo'onga'inie oto huni holi talana aana,*

¹⁰ *na kire aasie mei to'oha aana oto huni holie mei aano mwaanie mwane ko eu'esu nime aani mwakano, mala oto a aalaha e hatonga'inie hunieu.*

Sekaraea 11:12-13

A Jisas E Uure I Na'ona A Paelat

MAK 15:2-5; LUK 23:3-5; JON 18:33-38

¹¹ Oto kire toolea mai a Jisas i na'ona a Paelat, na a Paelat ko si dolosi aana uuri, “?Uri i'oe ni oto inemaui mo Jiu?”

Oto a Jisas ko aalamie uuri, “Nge ka'u oto o ko unuena.”

¹² Ta'e maholo mo na'ohai pris na mo rato ni mwane kire ere-ere aana, e ka'a aalamire ike oto oo'oo.

¹³ Oto a Paelat ko si te'uri hunie, “?Uri o ka'a rorongoa ike mo ola hunge oto kire ko unu'i eemune?”

¹⁴ Ta'e a Jisas e ka'a aalamie lo'u nga ta'a-ta'a kele mei wala, oto hule aana a Paelat na ko si tohungai pangata'inie lo'u mola.

A Paelat E Toli'aasie

A Jisas Hunie Maenga

MAK 15:6-15; LUK 23:13-25; JON 18:39, 19:16

¹⁵ Suli helisi aana maholo Houlaa Ni Li-umwaanie, aalaha ni Rom ngeena e sai luhesie ta'ena nga iini mwala ko ha'atohue mwaanie nume ni ho'o.

¹⁶ Oto aana maholona, ngaeta mwane satana a Jisas Barabas, ingeie i laona nume ni ho'o.† Na mo ola aaela a mwane ngeena e asui'i ahutana mwala kire mani sai'i.

¹⁷ Oto maholo ahutana mwala kire mani loko, a Paelat ko si dolosi aada uuri, “?Iini uri taa aana e ro mwane ie nge omu saeto'o aana ne ke luhesie huni'omu? ?A Jisas Barabas, wa a Jisas iini sailana uri a Kraes?”

† **27:16** 27:16 Ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik e ka'a sapeie ike satai Jisas pe'ie satai Barabas aana tatala ienini. Ne'isaenga aana satai Barabas nge “Kalena ngaeta mama'a.”

18 A Paelat e dolosi aada urine aana e saie mone uri mwala paine aana mo Jiu kire toolea mai a Jisas i saana aena aana kire ko upwesie.

19 Oto maholo a Paelat e ii'o i aano i lengine naunekume ni leinge, hu'e ingeie e uusunge'inie mai mei wala hunie na ko unue uuri, "Mwaanie o eu'esuie nga mei ola aana mwane oodota'i ngeena, aena aana nou tohungai hii aaela i rodo aana nou ma'ahu polea."

20 Na aana maholo a Paelat ko pwaarongo i sulie mei wala hu'e ingeie ko unue ngeena, mo na'ohai pris na mo rato ni mwane kire ko unue oto uri mwala ke ha'atohu aana a Paelat hunie ke luhesie a Barabas, na ke horo maesie a Jisas.

21 Oto a Paelat ko dolosi lo'u aada uuri, "?A tei hikana e ro mwane ienini omu saeto'o aana uri ne ke luhesie huni'omu?"

Oto kire ko meni unue uuri, "!A Barabas!"

22 Oto a Paelat ko he'i te'uri lo'u hunire, "?Ko urine, nga taa nge ne kei da aana a Jisas iini nge sailana uri a Kraes?"

Oto kire ko meni aalamie uuri, "!Horo maesie i lengine po'u-po'u!"

23 Oto a Paelat ko he'i dolosi lo'u aada uuri, "?Aana e ue? ?Ha'alaa nga mei taa nge e dau aaelasie?"

Ta'e kire ko si meni tea paine mola liutaa uuri, "!Horo maesie i lengine po'u-po'u!"

24 A Paelat e lio-lio na ko lio aasaie oto uri kei uure honosire uri taa, na maaola-olanga ko kara'i reu oto. Oto e si da nimei wei, ko hodalie nimana i maadaelu na ko unue uuri, "!Lio ka'u! No ko hodalie nimeku mwaanie nou roro'a aana horo-maesilana a mwane ie. Nga roro'anga ineu ha'ike, ta'e roro'anga oto i'omu maraamiu."

²⁵ Oto ahutana mwalana ko aalamie a Paelat uuri, “!E diana mola! !Ne'ewau! !Roro'anga oto i'emi maraamami! !Ma'alana nga mei ha'aloinge ko si hite aana mo kalemami haahie maelana, ta'e i sulie mei ola emi saeto'o aana mone oto!”

²⁶ Oto a Paelat e si luhesie a Barabas hunire. Na e unue hunie mo ramo uri kire ke hola'i winiwinie a Jisas, nge kire ke si horo maesie i lengine po'u-po'u.

Mo Ramo Kire Ha'amwasi

Aana A Jisas

MAK 15:16-20; JON 19:2-3

²⁷ Oto mo ramo kire toolea a Jisas i laona lolata ahuie toohi peine a Paelat. Kire si soie mai ahutana mo ramo aana pulitaa ikire, na kire mani ruru i saana a Jisas huni ha'amwasi aana.

²⁸ Oto kire ta'aasie mo to'oni ingeie mwaanie, na kire ko ha'ato'onie mala inemaui aana to'oni tetewa nonoro'a mala mo aalaha ko ho'o-ho'osi'i.

²⁹ Oto mo ramo ngeena kire asuie rorodara aani walo kau-keu, kire ko ne'ie i pweune a Jisas. Na kire ne'ie mai rade i laona nime i pwalo-pwalona oto mala mo inemaui ko helehele aani. Oto kire pouruuru haahie, kire ko si ha'a-ha'amwasi aana, kire ko te'uri, “!Lahea inemaui mo Jiu!”

³⁰ Oto kire ngisuhie na kire da mai rade mwaanie, kire ko si reu-repusie pwaune.

³¹ Maholo kire ha'a-ha'amwasi mango aana a Jisas urine, oto kire ko si ta'aasie to'oni nonoro'a mwaanie, na kire ko ha'ato'onie lo'u aana mo to'oni ingeie. Oto kire ko si toolea i sinaha huni lai horo maesie i lengine po'u-po'u.

Kire Uie A Jisas

I Lengine Po'u-po'u

MAK 15:21-32; LUK 23:26-42; JON 19:17-27

³² Maholo kire ko iisitaa ta'au mwaanie huilume pe'ie a Jisas, na kire ko oodoie ngaeta mwane uure mwaanie huilume paine i Saerin, satana a Saemon. Oto mo ramo ngeena kire ko deu rarahie oto uri ke aanga'inie po'u-po'u mwaanie a Jisas.

³³ Oto kire lae ta'i hule aana leu kire haara'inie aana i Kolkota, lo'onga'inge aana uuri, "Leu ni rarata."

³⁴ I leune i Kolkota, mo ramo ko niie waen hunie a Jisas uri ke inu. Waen ngeena kire aaropwaie pe'ie ai aha'i huni uure honosie sape-salunge, ta'e maholo a Jisas e mami aahongana, oto ka'a sare inuhie ike.

³⁵ Oto mo ramo kire si uie a Jisas i lengine po'u-po'u. Mango urine, kire ko si ado aana mo to'oni ingeie na kire ko inie daes huni'i.

³⁶ Oto kire si ii'o i aano i leune, kire ko kakalie.

³⁷ Oto kire ne'ie i hahona pwaune a Jisas mo wala huni haata'inie uri nga taa e dau aaelasie. Kire ko uusue uuri, A JISAS NI IENINI, INEMAURI MO JIU.

³⁸ Na kire uie e ro mwane horopeli no'one pe'ie a Jisas i lengine ngaeta ro po'u-po'u. Nga iini i pwalo-pwalona na nga iini i meu-meuline.

³⁹ Oto mwala ko liu i leune, kire ko ere maaleledie, na kire ko teile'inie pwaude,

⁴⁰ na kire ko ha'a-eetaa uuri, "Mwane nge o unue uri o kei oho aasie Nume Maa'i Peine na uri o kei ta'e aaliho'i aana lo'u mola i laona e

oolu aata hai dinge eena. Mala o ko ne'ie Kalena a God to'ohuu, o ke ha'a-uuri'o ka'u maraamu. ! O ke siho mai i aano mwaanie po'u-po'u!"

⁴¹ E urine no'one mola aana mo na'ohai pris, na mo ha'a-uusuli aana ha'atolanga, na mo rato ni mwane. Ikire na kire ko ha'amwasi aana a Jisas no'one urine, na kire ko unue uuri,

⁴² "E roro'a ha'a-ha'a-uurie ka'u mwala aaopa, ta'e e sa'a ha'a-uurie ike maraana. Mala ke siho oto mai i aano mwaanie po'u-po'u aana maholo ienini, ha'alaa kolu ko hiiwalaimoli uri ingeie oto Inemauro ikie mo Jiu.

⁴³ !Iiei! E nou-noruto'o aana a God, na e unue oto maraana uri ingeie Kalena God. Kolu ke liolio ka'u, ohe a God ko ha'a-uurie oto molana."

⁴⁴ E ro horopeli, nge kire uirerue pe'ie a Jisas, na kirerue ko ere aelasio oto no'one mola urine.

A Jisas E Mae

MAK 15:33-41; LUK 23:44-49; JON 19:28-30

⁴⁵ Oto i upui aatowaa, rodohono e dau haahie ahutana hanue hunie e oolu maholoi sato.

⁴⁶ Na ola mala oolune nga maholoi sato i aapau, a Jisas e si soi oto paine aana erenga ni Jiu uuri, "?Eloi, Eloi, lama sabaktani?" nge ne'isaenga aana uuri, "?God ineu, God ineu, e ue oto o aatopuri eeku?"

⁴⁷ Oto ngaeta mo iini aana mwala e uure-uure i leune kire rongo, kire ko te'uri, "!Rongo ka'u! Ko soie a Elaeja."

⁴⁸ Oto ngaeta iini aada e huru pe'ie mei loi-losi, e ha'ahonue aana waen aha'i, ko susu'ie aana mai ei, oto ko susue'inie ta'au hunie ngidune a Jisas hunie ke inu.

49 Ta'e ngaeta mo iini ko te'uri, "Oto kolu ke maa'oohi ke'u. Ohe kolu ko leesie a Elaeja ko lae mai ha'a-uurie."

50 Na a Jisas ko he'i soi lo'u aana mei wala paine, na ko mae oto.

51 Oto mola aana maholoi satona, sala kire lohea honosie Hahu'ana Leu Maa'i i laona Nume Maa'i Peine e a'ari hunie e ro aapa, uure oto ta'i lengi lai hule oto hai aano. † Na nunu peine e aanuie mwakano, hule aana mo heu kire talihite oto hunie e ro aapai heu.

52 Mo kilipwe'u kire taha, na mo iini hunge aana mwala a God nge kire mae oto waite, kire ta'ela'i oto lo'u mwaanie maenga.

53 Kire iisitaa mwaanie mo kilipwe'u, na i purine a Jisas e ta'ela'i mwaanie maenga, kire si laehie huilume maa'i i Jerusalem na mwala hunge kire leesire.

54 Oto na'ohana mo ramo ni Rom na mo ramo pe'ie nge ko kakalie a Jisas, kire leesie nunu na ngaeta mo ola lo'u e raune, kire ko si tohungai me'u oto hiito'o na kire ko unue uuri, "A mwane ie Kalena God oto to'ohuu."

55 Mo keni hunge kire uure no'one wau ha'atau mwaanie po'u-po'u, kire ko ha'a-ha'amaesie nga taa ko reu. Mo keni ngeena kire lae oto mai pe'ie a Jisas uure i Kalili huni pe'i-pe'ie i sulie tala.

56 Ngaeta mo keni aada nge kira Meri ni Makdala, na a Meri nikana Jemes na Josep, na nikana e ro kalena Sebedi.

† 27:51 27:51 Mei sala ngeena e haata'inie uri ooraha'aa e oopaa mo iinoni mwaanie a God, na maholo e a'ari uure ta'i lengi, e haata'inie uri a God e asuie tala haalu huni lae mai saana.

*A Josep Ni Arimetia E Haitolinge'inie A Jisas
MAK 15:42-47; LUK 23:50-56; JON 19:38-42*

⁵⁷ Aana maholona nga mwane to'o-to'o ni Arimetia, satana a Josep, ko lae oto mai. A mwane ngeena e hiiwalaimoli no'one aana a Jisas. Na maholo ko lae oto hunie i seulehi aana dingena,

⁵⁸ a Josep e lae mai saana Paelat. Oto ko ha'atohue rae aana Jisas aana a Paelat. Oto a Paelat e unue kire ke toli'aasie hunie.

⁵⁹ Oto a Josep e lae i oohosie rae aana Jisas, ko si uloa aani sala rere'a diana,

⁶⁰ na ko ne'ie i laona kilipwe'u haalu ingeie, ola kire si didie mola mwaanie hau oto paine. Oto e honoa maana kilipwe'u ngeena aana ho heu oto paine, ko si lae mwaanie.

⁶¹ A Meri ni Makdala na ngaeta Meri lo'u, kinerue ii'o taane i leune kire ko lee-leesie nga taa ko reu.

Mo Ramo Kire Kakalie Kilipwe'u

⁶² Oto aana hai dinge i purine dinge ni talama'inge hunie Dinge Maa'i Mo Jiu, mo na'ohai pris na mo Parise kire ruru i saana a Paelat.

⁶³ Oto kire ko te'uri hunie, "Mwane Ou'ou, melu ko si aamasito'o aana nga taa mwane eero-eero ngeena e unue na e mauri ue aana e te'uri, 'I purine oolu hei dinge ne kei ta'ela'i lo'u.'

⁶⁴ Oto o ke unue hunie mo ramo i'oe, hunie kire ke kakali diana aana kilipwe'u ingeie lai hule aana oolune nga hai dinge, mwaanie mo pwaarongoisuli ingeie kire lae mola mai pelie rae aana i rodo. Oto kire ke si unue hunie mwala uuri, 'E ta'ela'i oto mwaanie maenga,' na eeronga

ngeena kei tohungēi aaēla oto hiito'o lo'u liutaa aana iini hola'ina'o nge e unue uri ingeie a Kraes, Kalena God.”

⁶⁵ Oto a Paelat ko si unue hunire uuri, “Kohi taane. Omu ke toolea ngaeta mo ramo ineu, hunie kire ke kakali diana aana kilipwe'u mala lo'onga'inge i'omu.”

⁶⁶ Oto kire lae ta'au, kire puluie ha'a-ara ikire i reutana hau peine ngeena mwaanie nga iini e tahananie kilipwe'u, na kire ko toli'aasie mo ramo i saana huni kakalie.

28

A Jisas E Ta'ela'i Mwaanie Maenga

MAK 16:1-10; LUK 24:1-12; JON 20:1-10

¹ Oto i purine Dinge Maa'i Mo Jiu, na ko si mwaasisine aana eetana nga dinge aana wiki haalu, a Meri ni Makdala na ngaeta Meri lo'u, kirerue lae mai huni leesie kilipwe'u.

² Aana maholona paineha'ana nunu ko hite oto, aana ensel a God e siho mai uure i Lengi. E lae mai ta'aasie hau mwaanie maana kilipwe'u, oto e si ii'o i lengine.

³ Sapena ensel ngeena e raa oto mala wa'ariri, na mo to'oni ingeie kire rere'a oto liutaa aana ta'ena nga ola e rere'a.

⁴ Oto mo ramo nge kire ko kakalie kilipwe'u ngeena, kire apara'i pe'ie ma'unge. Kire ko eriri oto, na kire rapute'i i aano urihana oto mwala e mae.

⁵ Oto ensel ko ere hunie e ro keni na ko te'uri, “!Mwaanie more ma'u-me'u! Nou saie taane uri

more ko heitalea a Jisas, iini kire horo maesie i lengine po'u-po'u.

⁶ Ingeie ha'ike oto i leu. E ta'ela'i eeliho'i oto lo'u mala e unue ka'u oto huni'omu waite. More ke lae ka'u mei leesie leu e eno-eno aana.

⁷ Oto more ke lae oto lau-leu, na more ke ha'arongoa mo pwaarongoisuli ingeie uri e ta'ela'i oto mwaanie maenga. Ko lae oto i na'o huni maa'oohi'omu hai Kalili, na omu ke si leesie oto hai leune. Nga taa nou sare unue huni'omu ni otona."

⁸ Oto e ro keni ngeena kinerue ko tolana lae oto mwaanie kilipwe'u pe'ie ma'unge na saemangonga oto liutaa no'one. Oto kinerue ko si huru huni lai ha'arongoa mo pwaarongoisuli ingeie.

⁹ Oto a Jisas ko tolana oodoirerue lo'u na ko unue uuri, "Ho'owa diana." Oto kinerue lae mai saana, kinerue ko hele aana ae'aena pe'i ha'ama'unge aana.

¹⁰ Oto a Jisas ko te'uri hunirerue, "Mwaanie more ma'u-me'u, ta'e more ke lae ta'i unue hunie maeni eesiku uri kire ke lae hai Kalili, na kire ke si leesieu oto hai leune."

Mo Rato Ni Mwane Kire

Eero Haahie A Jisas E Ta'ela'i

¹¹ Maholo na e ro keni ko lae-lae ue i sulie tala, ngaeta mo iini aana mo ramo nge kire kakakalie kilipwe'u, kire lae oto ta'au i henue i Jerusalem na kire ko ha'arongoa oto mo na'ohai pris aana nga moi taa e rau.

¹² Oto mo na'ohai pris kire loko pe'ie mo rato ni mwane, kire ko si meni wala. Oto kire ko niie mei to'oha oto paine hunie mo ramo ngeena,

¹³ na kire ko te'uri, "Omu ke hahu'ei unue oto oodoie mwala uri mo pwaarongoisuli ingeie kire lae mai pelie rae aana i rodo maholo na omu ko ma'ahu.

¹⁴ Mala uri a Paelat ko pele'i rongoa leune, i'emeelu melu ke si ere-ere taane pe'ie aana, mwaanie omu roro'a lo'u aana."

¹⁵ Oto kire toolea mei to'oha ngeena, na kire ko deu oto i sulie nga taa mo rato ni mwane kire hatonga'inie hunire. Oto tataroha ngeena ko taro hailiu i matolana mo Jiu hule oto mai aana mo dinge ienini.

A Jisas E Haata'i Aana

Mo Pwaarongoisuli

MAK 16:14-18; LUK 24:36-49; JON 20:19-23; PALONGA 1:6-8

¹⁶ Oto aawalai pwaarongoisuli mwana eeta kire lae oto hunie uuwo i Kalili, leu nge a Jisas e unue kire ke lae aana.

¹⁷ Na maholo kire leesie a Jisas, oto kire ko si pouruuru ni ha'ama'unge aana, ta'e aana e urine na ngaeta mo iini aada kire ne'isae rue-rua'a mola ue.

¹⁸ Oto a Jisas ko lae mai saada, na ko ere hunire uuri, "A God e niie oto ahutana nanamanga hunieu, haahie ahutana mo ola i Lengi na mai aano i leu.

¹⁹ Aena urine, omu ke lae, na omu ke da hunie ta'ena nga iinoni ni welumalau ke ne'i

pwaarongoisuli oto ineu. Omu ke loto maa'i aada aana satana a Mama'a na a Kale na Li'oa Maa'i.
²⁰ Omu ke ha'a-uusulire hunie kire ke tola i sulie oto ta'ena nga ola nou hatonga'inie huni'omu. Na omu sai noruto'o aana uri ne ke ii'o pe'i'omu oto tarau, lai hule aana ha'amangolana walumalau.”

**Tataroha Diana i Sulie Aalaha Ikie a Jisas
Kraes
The New Testament in the Sa'a language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Sa'a**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sa'a

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 13 Dec 2023

755c0440-93fa-5020-9311-ff68dce92d1d